

F13.3

PINLANDS OFFICIELLA STATISTIK.

XVI.

BYGGNADSSTATISTIK.

6.

ÖFVERSTYRELSENS FÖR ALLMÄNNA BYGGNADERNA

BERÄTTELSE

FÖR

ÅREN 1911—1913.

HELSINGFORS, 1916.

Tilastokirjasto
Statistikbiblioteket

288199

FINLANDS OFFICIELLA STATISTIK.

XVI.

BYGGNADSSTATISTIK.

6.

ÖFVERSTYRELSENS FÖR ALLMÄNNA BYGGNADERNA

BERÄTTELSE

FÖR

ÅREN 1911—1913.

HELSINGIN YLIOPISTON
TILASTOTIETEELLINEN LAITOS
STATISTISKA INSTITUTIONEN
VID HELSINGFORS UNIVERSITET

HELSINGFORS, 1916.
KEJSERLIGA SENATENS TRYCKERI.

Till

Eders Kejsersliga Majestet

får Öfverstyrelsen för allmänna byggnaderna härmed i djupaste
underdånighet öfverlämna berättelse öfver sin verksamhet
under åren 1911—1913.

W. Barmin.

Gideon Bergroth.

REGISTER.

	Pag.
I. Regerings och förvaltningsbyggnader	4
II. Skolor, Abnormskolor, seminarier och tekniska läroverk	37
III. Byggnader för vetenskapliga och konstnärliga inrättningar, kyrkor, prästgårdar och fornborgar	56
IV. Allmänna sjukhus	62
V. Byggnader betjänande fångvården samt tvångs- och skyddsuppfostran	99
VI. Landbruksstyrelsens och Forststyrelsens byggnader	114
VII. Militieverkets byggnader	118
VIII. Maskiningeniörens årsberättelse	120

INLEDNING.

Inom Öfverstyrelsen för allmänna byggnaderna hafva under treårsperioden 1911—1913 följande personalförändringar inträffat.

Sedan Öfverdirektören Ernst Theodor Granstedt den 3 september 1912 i Nåder beviljats ansökt afsked ur tjänsten, utnämndes genom Allerhögsta förordnande af den 27 juni 1913 Öfverstelöjtnanten vid Krigs Ingeniörerna Wasilij Alexandrowitsch Barmin till Öfverdirektör vid Öfverstyrelsen för allmänna byggnaderna och tillträdde Öfverdirektören Barmin den 1 juli 1913 detta sitt embete.

Från den 3 september 1912 till den 1 juli 1913 förestod Öfverarkitekten Johan Jacob Ahrenberg Öfverdirektörsembetet.

Den 11 juli 1913 beviljades Förste arkitekten Karl Hugo Lindberg ansökt afsked, och förestods tjänsten till årets slut af Extra arkitekten Georg Wasastjerna.

Vid ingången af år 1911 var länearkitektsplatsen i St. Michel vakant, och förestods af Extra arkitekt Otto Ferdinand Holm intill den 11 augusti 1911, då arkitekten Uno Armas Rankka, som den 14 juli 1911 utnämnts till tredje arkitekt, af Kejsrerliga Senaten förordnades att handhafva länearkitektsbefattningen i St. Michel.

Inom området för Öfverstyrelsens verksamhet har under treårsperioden 1911—1913 den förändring vidtagits att byggnaderna vid de Landtbruksstyrelsen underlydande inrättningarna i landet i enlighet med Jordbruksexpeditionens i Kejsrerliga Senaten förordnande af den 11 mars 1913 ställts under Öfverstyrelsens för allmänna byggnaderna omvårdnad.

Uti beslutet af ofvannämnda datum har Kejsrerliga Senaten funnit godt förordna:

att de kronan tillhöriga hus och byggnader, hvilka härintills stått under Landtbruksstyrelsens vård och värjo, skola, räknadt från och med denna dag, stå under Öfverstyrelsens uppsikt och omvårdnad;

att Öfverstyrelsen äger vid uppgörandet af förslag till nybyggnader, omändrings- och tillbyggnadsarbeten samt årsreparation in-

hämta Landtbruksstyrelsens utlåtande såväl om företagens behöflighet som om förslagens ändamålsenlighet ur landtmannasynpunkt; förrän dessa förslag till Kejslerliga Senaten insändas i och för fastställelse, och bör vid dessa förslags utarbetande särskildt observeras att byggnadsföretagen utföras enkelt och med nödig sparsamhet;

att Öfverstyrelsen äger i samråd med Landtbruksstyrelsen utarbeta detaljeradt program rörande tillvägagåendet vid utförandet af sådana enklare och mindre byggnadsföretag, hvilkas utförande under Öfverstyrelsens uppsikt kan anförtros åt jordbruksskolelägenheternas förvaltare, samt sedermera insända detta program till Jordbruksexpeditionen i och för granskning och stadfästelse.

För att sätta någon af Öfverstyrelsens tjänstemän i tillfälle att i utlandet taga närmare kännedom om landtmannabyggnaders konstruktion och arkitektur, beviljade Jordbruksexpeditionen i Kejslerliga Senaten den 15 april 1913 ett anslag af 1,000 mark, hvilket som resestipendium tilldelades Extra arkitekten vid Öfverstyrelsen Friherre K. A. Wrede.

Efter att under sommaren 1913 i Sverige, Norge och Danmark hafva studerat landtmannabyggnader utsågs Friherre K. A. Wrede att vid Öfverstyrelsen handlägga alla landtbruksstyrelsens verksamhetskrets berörande ärenden.

Sedan de väsentligaste förändringarna inom verket härofvän framhållits, ber Öfverstyrelsen att få framlägga en berättelse öfver de byggnadsarbeten hvilka under treårsperioden 1911—1913 genom dess försorg utförts.

Ministerstatssekreteriatets hus i Petrograd.

Sedan till Öfverstyrelsens kännedom kommit att Statssekreteriatets byggnader till följe af pågående byggnadsarbeten å angränsande tomt N:o 41 tagit skada, beordrade Öfverstyrelsen i bref af den 14 Mars 1913 extra Arkitekten Allan Schulman att därstädes verkställa syn och därom afgifva rapport. På grund af denna rapport och de kagomål om samma missförhållanden, hvilka samtidigt framförts af Hans Majestät Kejsarens kansli i bref af den 2 april 1913 afreste t. f. Öfverdirektören Jac. Ahrenberg jämte Arkitekten Schulman den 4 april till Petrograd för att ytterligare besiktiga skadorna ifråga. Till följe af denna besiktning gaf Öfverstyrelsen åt Arkitekten Schulman i uppdrag att omedelbart vidtaga med förstärkning af grundmurarna under byggnadernas emot granntomten vettande brandgaflar och ställde till hans förfogande för ändamålet 3,000 mark. Denna Öfverstyrelsens åtgärd godkändes af Kejsersliga Senaten enligt Civilexpeditionens bref N:o 863 af den 23 april 1913.

Sedan Öfverstyrelsen till Kejsersliga Senaten insänt ett af Arkitekten Schulman i Mars månad uppgjort kostnadsförslag å Fmk 23,000 för 1913 års reparationsarbeten vid dessa byggnader, däri ofvannämnda 3,000 mark ingingo, beviljade Civilexpeditionen i bref N:o 1203 af den 13 juni för ändamålet 15,000 mark och i bref N:o 1600 af den 22 juli ytterligare 8,000 mark jämte 4,000 mark för beläggning af Statssekreteriatets gatuandel med sexkantiga tråklossar, äfvensom enligt bref N:o 1833 af den 28 oktober ett tillskottsanslag af 3,200 mark.

Arbetena utfördes på räkning under extra arkitekten Allan Schulmans ledning och slutfördes i Oktober månad samma år, hvarvid hela anslagssumman förbrukades.

I. Regerings- och förvaltningsbyggnader.

Nylands län.

Kejsersliga palatset i Helsingfors.

Sedan Kejsersliga palatset åren 1905—1909 tillbyggdes samt undergick en större delen af palatset omfattande reparation hafva några mera betydande byggnadsarbeten icke förekommit här.

För palatsets underhåll och i samband dermed utförda mindre ändrings- och inredningsarbeten hafva under den gångna treårsperioden följande anslag beviljats:

1911, den 30 mars	10,000	mark	
1912, den 11 april	6,160	»	och
1913, den 23 april	1,275	»	eller

sammanlagdt 17,435 mark, och utbetalades af denna summa sammanlagdt 17,388 mark 4 penni.

Arbetena utfördes alla tre åren enligt räkning och under uppsikt af Arkitekten Hjalmar Åberg.

Kejsersliga senatens borg.

Åren 1911 och 1912 utfördes i Kejsersliga Senatens borg förutom de vanliga årsreparationerna särskilda större ändrings- och utvidgningsarbeten, för hvilka ett anslag af 85,000 mark i enlighet med Ekonomiedepartementets Kanslis skrifvelse af den 30 maj 1911 beviljades.

För Civilexpeditionens räkning ändrades och inreddes sålunda de lokaler i tredje våningen i flygeln mot Regeringsgatan, hvilka disponerats af Justitieexpeditionen och Revisionsrätten. Den af Civilexpeditionen utrymda, i flygeln mot Senatstorget belägna lokalen, apterades och inreddes för Handels- och in-

dustriexpeditionens räkning samt denna expeditionens fordna lokal åter för Justitieexpeditionen. Lokalernas samtidigt försiggångna utvidgning möjliggjordes genom Revisionsrättens och Revisionskontorets öfverflyttande från Senatsborgen till annan plats i staden.

Statskontorets i andra våningen mot Regeringsgatan belägna lokal utvidgades med de af Revisionskontoret i samma våning förut disponerade rummen och undergick i samband dermed en hela lokalen omfattande reparation och omgestaltning, hvarvid bland annat inrättades en större expeditionssal med tidsenlig inredning, en ny rymlig sessionssal och, angränsande till sistnämnda, ett nytt mottagningsrum med tambur samt rum för Öfverdirektören.

Till arbetena hörde yttermera fullständig ombyggnad af den i Senatsborgens nordöstra hörn belägna trappan äfvensom värmelednings införande i Justeringskommissionens arbetssal och i Statskontorets sessionssal och chefsrum.

Arbetena, som påbörjades i juli 1911, fördröjdes af en mellankommen allmän byggnadsstrejk samt af desammas delvisa inställande under vintermånaderna och slutfördes till följd häraf fullständigt först i juli 1913. Af anslaget förbrukades 84,979 mark 66 penni.

För Senatshusets allmänna reparationsarbeten år 1911 anslagos den 30 maj samma år 61,700 mark samt såsom tillskott till detta anslag den 7 februari 1912, 4,800 mark. Förutom sedvanliga eldstads-, målnings- och andra årsreparationer, utfördes med dessa anslag ett antal nya järnkonvaslag samt installerades i olika delar af byggnaden sammanlagdt 12 st. nya vattenklosetter, för hvilka anlades tvänne nya större dekompositionsbrunnar. Kostnaderna för sistnämnda arbeten öfverskredo betydligt de beräknade till följd af oförutsedda och svårutförda kanalsprängningsarbeten för rörledningarna. Af anslagssummorna utbetalades sammanlagdt 66,445 mark 89 penni.

År 1912 beviljades enligt Ekonomidepartementets Kanslis skrifvelse af den 21 maj ett anslag af 54,000 mark för reparations- och ändringsarbeten. Hela andra våningen i flygeln mot Riddaregatan, tidigare disponerad af Statistiska Centralbyrån, som härifrån afflyttade i juni, inreddes och förändrades detta år till lokal för Landtmäteristyrelsen, hvars förra lokal mot Alexandersgatan ändrades och iordningställdes för Jordbruksexpeditionen samt denna expeditionens lokal åter för Prokuratorsexpeditionen. Yttermera inreddes detta år ny lokal för Justitieexpeditionens Statistiska afdelning samt nya rum för Eklestikexpeditionen. Smärre ändrings och dermed förenade reparationsarbeten utfördes i Tullstyrelsens och Kommunikationsexpeditionens lokaler.

Härutöver utfördes sedvanliga inre och yttre årsreparationsarbeten, bland hvilka jämväl några nya järnkonvaslag. Af anslagssumman förbrukades 53,990 mark 49 penni.

Årsanslaget för 1913 utgjorde 36,900 mark och beviljades enligt Ekonomiedepartementets Kanslis skrivelse af den 21 maj samma år.

Arbetena omfattade sedvanliga reparationer bland andra Prokurators-expeditionens, Justitie- och Ecklesiastikexpeditionerna samt Tullstyrelsens och Tryckeriets lokaler, hvarjämte tvänne gårdskarlslokaler i flygeln mot Senats-torget undergingo fullständiga remonter, omfattande i den ena jämväl golfvaslag. Af anslagssumman bekostades, år 1912 i Jordbruksexpeditionens, Landtmästerstyrelsens och Tullstyrelsens lokaler utförda ändrings- och reparationsarbeten, hvilka icke ingått i det för 1912 års arbeten uppgjorda kostnadsförslaget.

Anslagsbehållningen utgjorde detta år 4,303 mark 39 penni.

Arbetena utfördes alla tre åren enligt räkning, förutom järnbetonarbetena, hvilka utfördes på entreprenad af Ingenjören Aug. Kiökemeister. Vattenledningsarbetena levererades hufvudsakligast af firman Rob. Huber; värmeledningsleverantörer voro såväl denna som firman A. B. Wesijohtoliike O. Y. Samtliga målningsarbeten utfördes af firman S. Wuorio.

Ledande arkitekt för arbetena var Hjalmar Åberg.

Statsarkivet i Helsingfors.

Sedan länge hade i Statsarkivet behofvet af ett nödigt antal klosetter, afsedda för arkivets kvinnliga personal, gjort sig gällande. Till missförhållandets afhjälpande förrättade Professor K. G. Nyström syn på platsen, och af denna syn framgick, att källaren strax till vänster om kapprummet lämpligast ägnade sig för detta ändamål. Kostnaden för 5 st. W. C. jämte tillhörande toiletrum beräknades af Professor Nyström till 13,000 mark. Sedan Kejsrerliga Senaten genom Ekonomiedepartementets Kanslis skrivelse af den 14 maj 1912 gifvit sitt bifall till arbetets utförande, uppdrog Öfverstyrelsen åt Arkitekten Hj. Åberg att handhafva ledningen vid detsamma. Arbetet vidtog på våren 1912 och slutfördes på sommaren samma år.

Detta år undersöktes den af Carl Eneas Sjöstrand projekterade och af konstnären i cement utförda gruppen å gesimsen af statsarkivet, och vid denna undersökning framgick att gruppen svårt härjats af klimatets växlingar, så t. ex. hade å en af figurerna en arm af inträngande vatten, hvilket sedermera frusit, bortsprängts och andra delar af gruppen hotades af samma öde. För att icke detta verk, ett af Sjöstrands bästa, helt och hållet skulle förintas, föreslog dåvarande t. f. Öfverdirektören Arkitekt Jac. Ahrenberg att gruppen skulle afgjutas, och af någon inhemsk konstnär efter afgjutningen huggas i täljsten, hvilket material bättre än cement kunde åt eftervärlden bevara det vackra konstverket. Förslaget vann gehör äfven i Kejsrerliga Senaten, som till arbetets påbörjande beviljade 3,000 Fmk, hvilken summa upptogs i årsreparationen 1913.

Utförandet af gruppen i täljsten efter den af Artisten Felix Nylund tagna afgjutningen uppdrogs åt Artisten Johannes Haapasalo, som på våren 1913 påbörjade huggningen af gruppens venstra figur. Samma år på hösten stod denna färdig på högvaktens materialgård tillsvidare ensam, väntande på de två öfriga kamraterna af gruppen till hvilkas utförande Kejslerliga Senaten utlofvat 9,700 Fmk.

Statsverkets gårdar i Helsingfors.

Statsverkets gård Nylandsgatan 3—5.

Då särskilda embetsverk i Helsingfors varit inrymda uti upphyrda lokaler, hvilka icke erbjudit önskvärd säkerhet mot eldfara i det att vaslagen i de flesta fall varit utförda af trä, och då dessa lokaler dessutom under årens lopp blifvit mer och mer otillräckliga för sina ändamål, beslöt Kejslerliga Senaten att genom köp förvärfva lämpliga lokaler för Statens embetsverk.

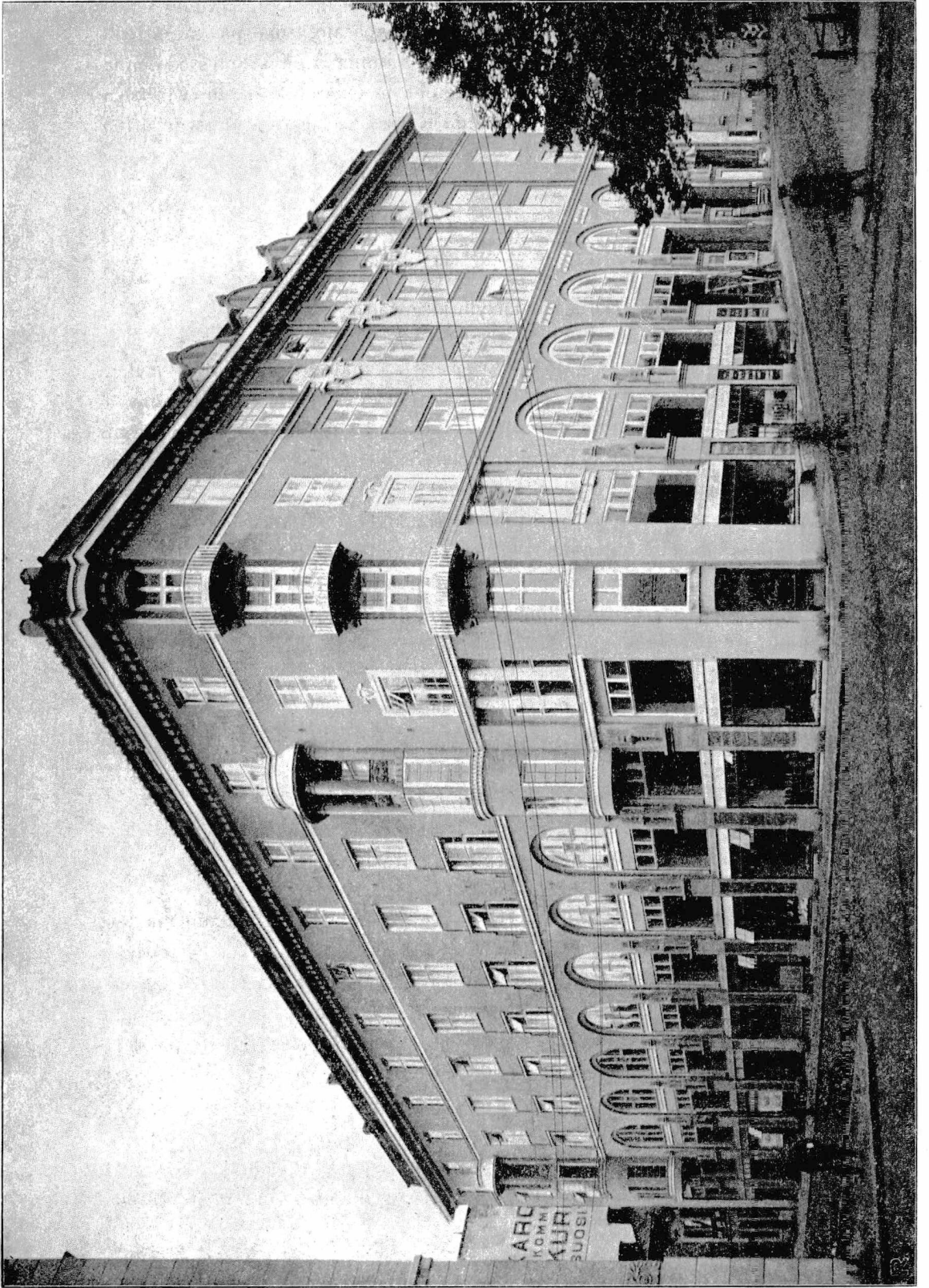
Genom köpebref af den 16 oktober 1913 inköpte Kejslerliga Senaten af Försäkringsaktiebolaget Kaleva den i hörnen af Skilnads-, Nylands- och Georgsgatorna belägna gården, adressnummer Nylandsgatan 3—5 uti kvarteret N:o 61, Örnen af Helsingfors stad för en köpeskilling af 1,650,000 mark.

Gården ifråga är bebyggd med stenhus af modärn konstruktion, hvilka med någon förändring väl lämpa sig till embetslokaler.

Statsverket tillträdde som egare dessa lägenheter den 1:sta januari 1914, hvarför beskrifningen öfver de företagna ändringsarbetena kommer att ingå uti den årsberättelse Öfverstyrelsen eger afgifva för åren 1914—1916.

Gården n:o 4 vid södra Esplanadgatan i Helsingfors.

Emedan en del centrala ämbetsverk i brist på utrymme i kronobyggnader varit inrymda i privata hus mot årshyror, som åsamkat Statsverket betydande utgifter, hade fråga väckts, att Statsverket skulle genom köp förvärfva sig en egen och för ändamålet lämplig gård. Behovvet blef än mera trängande, sedan samtidigt fråga väckts om utvidgning af Kejslerliga Senatens ämbetslokaler, hvarvid utflyttning af andra ämbetsverk från Senatsborgen blef nödvändig. Efter det flera privata fastighetsegare utbjudit till salu åt Statsverket sina gårdar och granskning af desamma blifvit gjord, beslöt Kejslerliga Senaten inköpa gården N:o 4 vid Södra Esplanadgatan, hvilken genom sitt centrala läge och byggnadernas rymlighet befanns vara lämplig för inrymmandet af ämbetsverken.

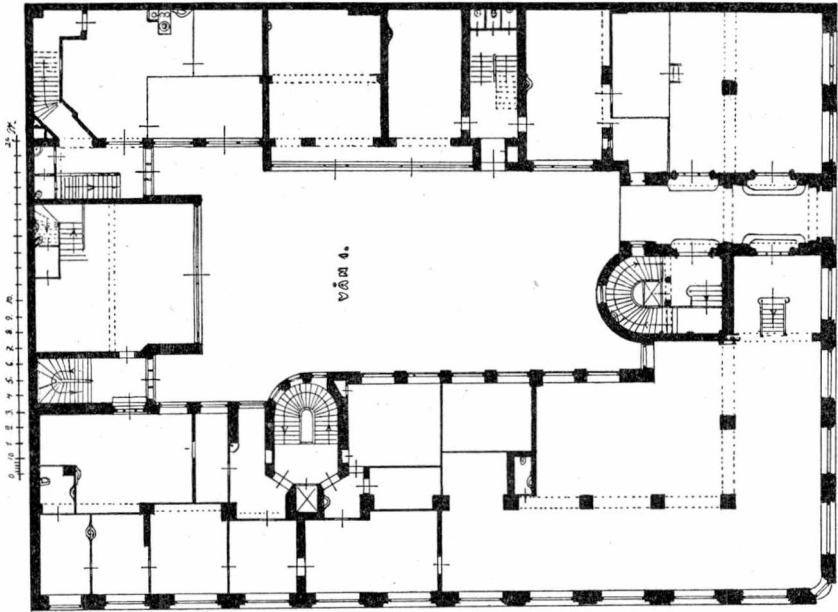

GÅRDEN S. ESPLANADGATAN 4.

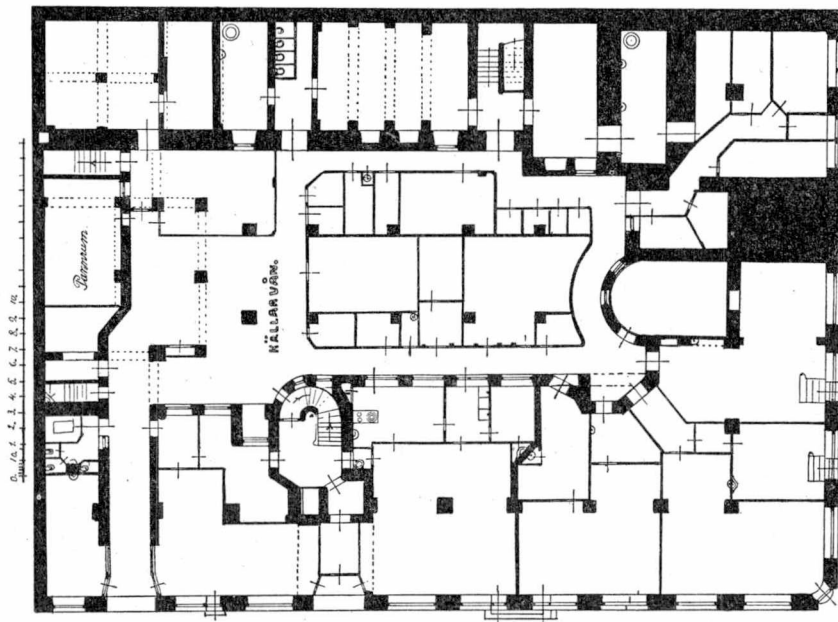
Fasad.

Sedan Hans Kejslerliga Majestät medels Nådigt reskript af den 9/22 mars 1911 täckts i Nåder tillåta, att af de i Statsfonden ineliggande besparingarna finge användas ända till 1,800,000 finska mark för inköp af en gård i Helsingfors för Statsverkets behof, anmodade Kejslerliga Senaten Öfverstyrelsen för Allmänna byggnaderna att af Fastighetsaktiebolaget Södra Esplanadgatan N:o 4 inköpa den af dem erbjudna gården, hvilken betingade sig ett pris af 1,961,000 finska mark, i hvilken summa ingick priset för tomten, alla i gården in-tecknade lån och kostnader för slutförandet af de långt framskridna nybyggnadsarbetena. En summa af 250,000: finska mark af köpeskillingen i form af i gården in-tecknad skuld till Finlands Hypotekskassa, fick anstå tillsvidare, resten skulle utbetalas i olika poster och så att slutlikvid skulle göras, då alla byggnadsarbeten blifvit utförda. Den 5 maj 1911 afslutades köpet, hvarefter förste arkitekten N. Meder utsågs af Kejslerliga Senaten att leda och öfvervaka byggnadsarbetena. Ritningarna voro utförda af arkitekten Armas Lindgren men erfordrade en genomgående förändring af planerna, emedan de ursprungligen voro projekterade för affärslokaler och mindre väl lämpade sig för det nya ändamålet, hvarför arkitekten N. Meder anmodades af Kejslerliga Senaten, att i samråd med resp. ämbetsverk, hvilka skulle förflyttas till gården, uppgöra nya planritningar. Utrymmet för ämbetslokalerna utvidgades, genom att den stora och rymliga vinden inreddes till beboelig lägenhet. Äfven andra förbättringar gjordes i det att huset försågs med varmvattenledning och mellantaken i den gamla gårds-flygeln ersattes med sådana af cementbeton och höjdes i samma nivå med golfven i den nya byggnaden. Dessa öfverarbeten kräfde större kostnader, så att det ursprungliga anslaget icke kunde räcka till för betäckandet af desamma. Efter att en ny framställning blifvit gjord, tillät Hans Kejslerliga Majestät i Nåder att Kejslerliga Senaten finge använda ända till 130,000 finska mark för dessa tillskottsarbetens utförande. Sålunda kom gårdens totala värde att stiga till 1,930,000 finska mark, skulden 250,000 finska mark till Hypotekskassan dock i denna summa icke medräknad.

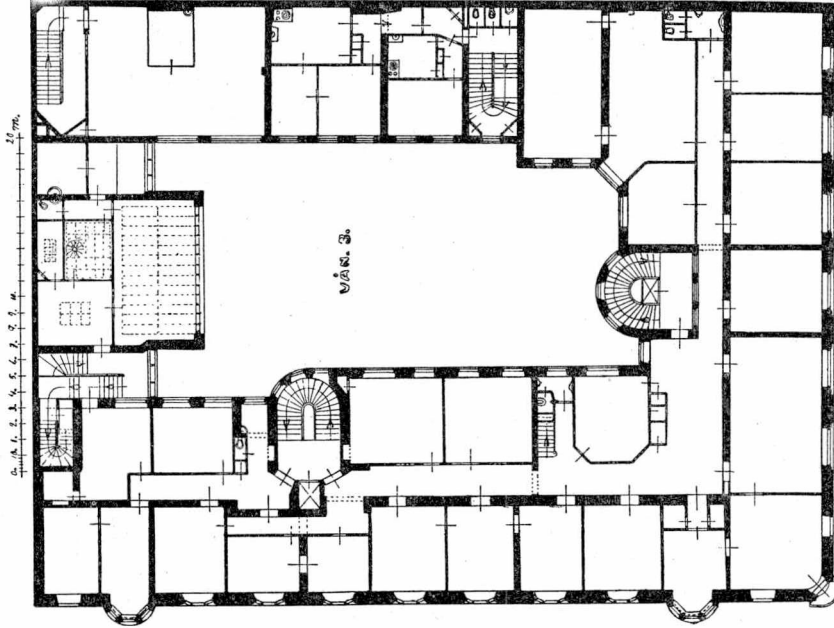
Huset är uppfördt och inredt med iakttagande af nutida fordringar Centraluppvärmningen och varmvattenberedningen är en vidlyftig och modern anläggning med 7 större Schreber pannor, hvilka leverera värme och varmvatten till samtliga lokaliteter i huset. Såväl dessa som alla vattenledningsarbeten utfördes af firman Rob. Huber. Personhissarna levererades af A. B. Gottfr. Strömberg O. Y. Elektriska belysnings- och telefonledningar installerades af firman Zitting & C:o. Alla järnkonstruktioner och cementarbeten utfördes af Rich. Helander samt målningsarbeten, ornament och öfrigt arkitektonisk utstyrelse utfördes med stor omsorg och smak af dekorationsmålaren S. Wuorio enligt arkitekt Lindgrens ritningar.

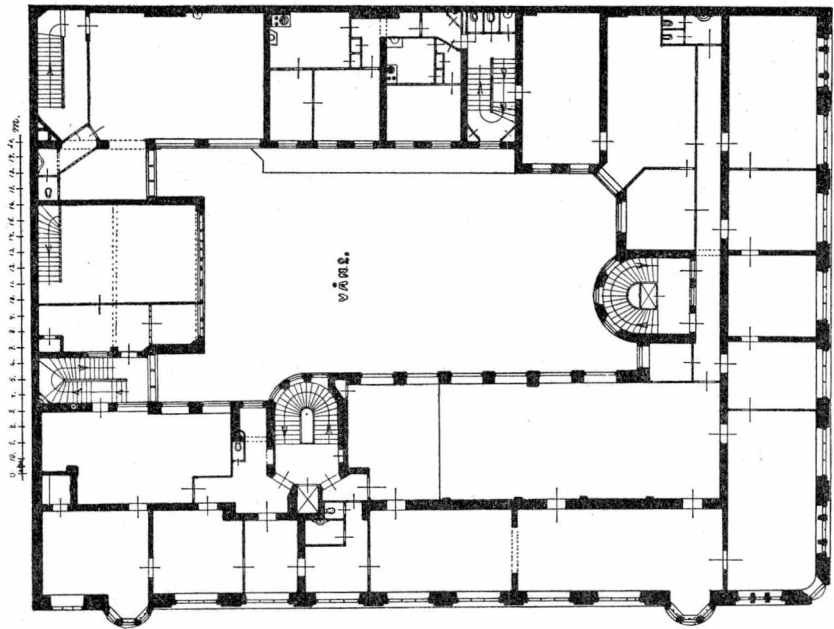
SÖDRA ESPLANADGATAN N:o 4.

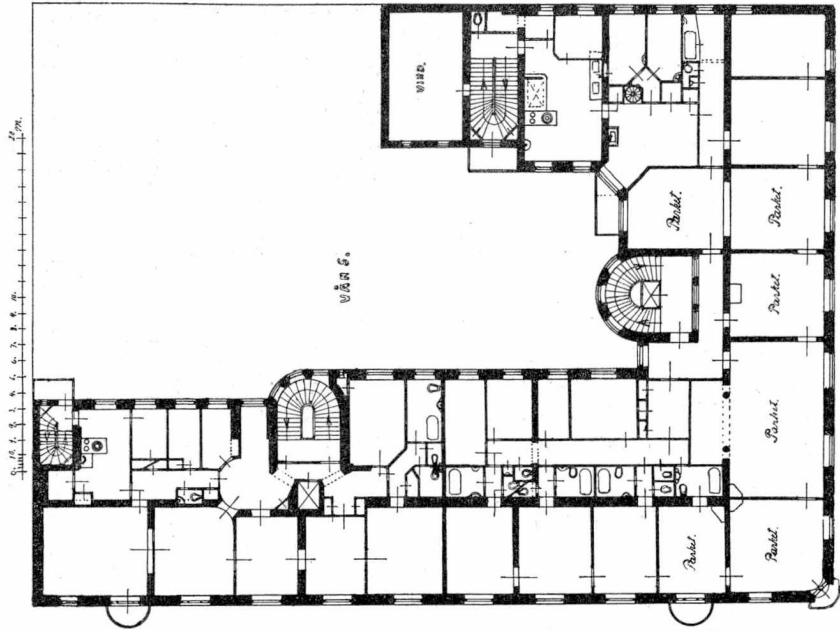
SÖDRA ESPLANADGATAN N:o 4.

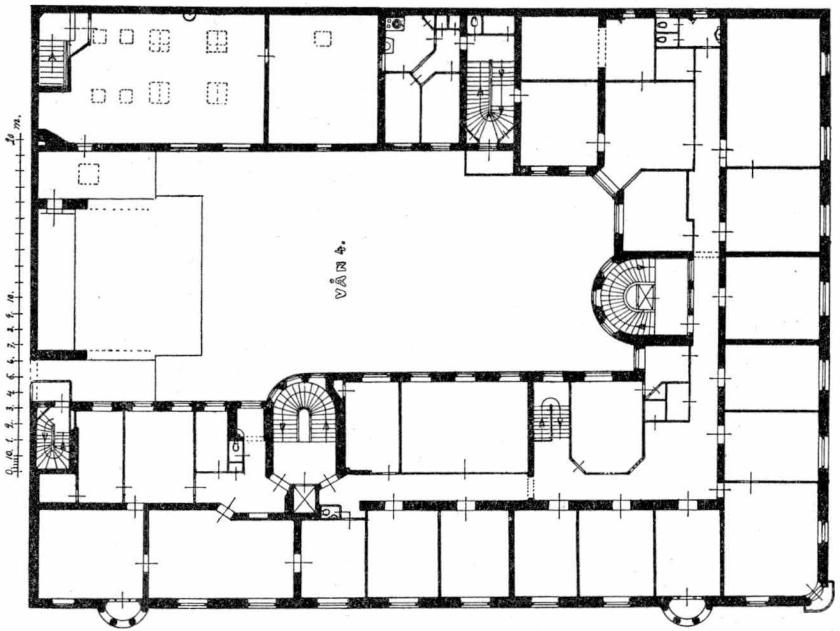
SÜDRA ESPLANADGATAN N:O 4.

SÜDRA ESPLANADGATAN N:O 4.

SÖDRA ESPLANADGATAN N:O 4.

SÖDRA ESPLANADGATAN N:O 4.

Lägenheterna i gården fördelades på följande sätt:

- 1) Källarvåningen: förrådsrum, kollager, pannrum, mangel och tvättstuga, allmänna afträden och verkstäder.
- 2) Nedre botten: Handelsbutiker och privata affärslokaler.
- 3) I våningen: fiskerimuseet och Fiskeriinspektorns ämbetslokal och fiskutkläkningsanstalten.
- 4) II våningen: Statistiska centralbyrån.
- 5) III våningen: Öfverstyrelsen för väg- och vattenbyggnaderna.
- 6) IV våningen: Hydrografiska afdelningen vid samma Öfverstyrelse.
- 7) V våningen: Bostadslokaler för uthyrning åt privata personer.
- 8) VI våningen: Revisionsrätten och revisionskontoret samt Disponentens för Statsverkets gårdar tjänstebostad.

Den 24 november 1913 blef byggnaden fullständigt färdig och afsynad af särskild af Kejsarliga Senaten tillförordnad synenämnd, till hvilken utsågos friherre Seb. Gripenberg (ordförande), byggmästarena Juho Ahde och Nestor Eskola och ingenjören J. Castren. Som juridiskt biträde tillkallades häradshöfdingen I. Palmén. Alla arbeten befunnos vara omsorgsfullt utförda och efter det smärre afhjälplingar blifvit gjorda öfvertogs byggnaden af Statsverket.

Berättelse öfver utförda byggnadsarbeten och förbättringar i Statsverkets nedannämnda gårdar under år 1911—1913.

Villan Bjälbo i Mäjlans.

Hans Excellens Generalguvernörens sommarbostad i Villa Bjälbo invid Helsingfors stad upplystes tidigare medels petroleum lampor och lyktor, emedan dess aflägsna läge icke tillät ledandet af elektrisk belysningsström från stadens dåvarande belysningscentraler, men sedan Helsingfors stad öfvertagit den elektriska belysningen i staden och anlagt sitt modärna och stort tilltagna elektriska belysningsverk, utvidgades dess ledningsnät snart så, att frågan om den gamla och primitiva belysningens i Villa Bjälbo utbytande mot en modärn kunde upptagas. Då stadens elektriska servisledning dock icke sträckte sig till villans område, var man tvungen att leda en sådan ända från V. Chaussen, där stadens närmaste belysningsledning funnos. Af denna orsak blefvo anläggningskostnaderna jämförelsevis stora och stego till 10,200 mark. Den 14 juli 1911 beviljade Kejsarliga Senaten det nödiga anslaget samt den 13 mars 1912 ytterligare 5,900 mark för anskaffandet af nödig armatur.

Förlängning af servisleddningen utfördes af Helsingfors Stads Elektricitetsverk, hvarjemte de öfriga arbetena och anskaffandet af armatur ombesörjdes af A. B. Gottfr. Strömberg O. Y.

Ungefär vid samma tid blef villan förbunden med stadens vattenledning och härigenom de olägenheter undanröjda, hvilka tidigare vidlådde vattentillförseln. Brunnarna på platsen gåfvo nemligen endast ett färgadt och illa smakande vatten, så att villans behof af hushållsvatten tidigare måste tillgodoses genom släpning med häst, hvilket icke allenast ställde sig dyrt utan äfven i öfrigt befans mindre tillfredsställande, då ett friskt och garanteradt godt vatten svårligen på detta sätt kunde tillhandahållas.

Då staden samma sommar förlängde sitt vattenledningsnät till trakten af Villa Bjälbo, kunde detsamma lätt utsträckas till villaområdet och beräknades kostnaden härför till 3,340 mark 29 penni, hvilken summa af Kejslerliga Senaten beviljades den 25 augusti 1911, hvarefter arbetena på entreprenad utfördes af Helsingfors Stads Vattenledningsverk.

Gården n:o 1 vid Bergmansgatan.

Till följd af Generalguvernörskansliets förestående utvidgning hade Kejslerliga Senaten våren 1911 anmodat förste arkitekten N. Meder att i samråd med Generalguvernörskansliet utarbeta nya planritningar för ändringar i de våningar, där kansliet och kanslidirektorsbostaden skulle inrymmas. Då arbetena voro af högst brådskande natur, anmodades arkitekten Meder att omedelbart och oberoende af förslagens godkännande, genast vidtaga med de nödvändigaste arbetena, hvarefter uppförandet af tillbyggnad för hissack och de flesta rifningsarbetena genast påbörjades. För betäckande af utgifter för de första arbetena utanordnades förskottsvis 15,000 mark. Sedan förslaget blifvit utarbetat och kostnaden beräknad till 66,500 mark blef detsamma godkänt af Kejslerliga Senaten och sagda anslagssumma beviljad. Byggnadsarbetena bestodo hufvudsakligast af nedtagning och förflyttning af mellanväggar samt därmed medföljande total ommålning och tapetsering af samtliga lokalteter. Största kostnaderna drog hissordningen emedan lämpligt ställe för hissen saknades i byggnaden, så att man blef nödsakad att placera den i en enkom gjord tillbyggnad af järmbeton. Under arbetenas gång visade det sig att särskilda tillskottsarbeten voro nödvändiga att utföra utöfver det, hvad det godkända förslaget upptog, hvarför Kejslerliga Senaten beviljade ett tillskottsanslag af Fmk 2,584: 70. Personhissen levererades af Ingeniörbyrån Zitting & C:o och öfriga arbeten utfördes på räkning hufvudsakligast af Målarmästaren A. Kronqvist. Den 22 september 1911 beviljade Kejslerliga Senaten 5,400 mark till

nya elektriska ljusledningar i lokalerna och den 12 mars 1913 3,500 mark till armatur och illuminationsanordning.

Generalguvernörshuset i Helsingfors.

Allt sedan huset upplåtits till residens för Generalguvernörerna i Finland har kyrkan, som där är inrymd, icke undergått någon nämnvärd renovering, hvarför Hans Excellens Generalguvernören Generallöjtnanten Frans Albert Seyn fann tiden vara inne, att sätta kyrkan i mera pryddigt skick, och anskaffades härför från Petrograd en ny ikonostas med konstnärligt utförda helgonbilder för att uppställas i stället för den gamla, som varit af mera provisorisk art. Förste arkitekten N. Meder anmodades att uppgöra förslag till renovering af det hela samt öfvervaka arbetena för kyrkans iordningställande, men emedan de i sammanhang med årsremonten för ändamålet anslagna medlen af 2,650 mark visade sig otillräckliga, beviljade Kejsrerliga Senaten ett tillskottsanslag af 6,150 mark, hvarefter renoveringsförslaget kunde fullföljas.

Arbetena utfördes på räkning af dekorationsmålaren S. Wuorio.

Länestyrelsens lokal.

Den 22 augusti 1913 beviljade Kejsrerliga Senaten ett anslag af 3,900 mark för utvidgning af Landskontorets lokal Alexandersgatan 6 med tvänne rum, som tidigare disponerats af Tullstyrelsen. Ingången från gatan till Landskontoret i första våningen samt Guvernörens ämbetsrum i andra våningen flyttades till vänstra sidan om portgången. Arbetet slutfördes i början af november.

Posthuset i Helsingfors.

För vissa ändringsarbeten i *Posthuset i Helsingfors* beviljade Kejsrerliga Senaten den 15 september 1910 ett anslag af 4,400 mark. I mottagningsrummet för afgående utländska försändelser borttogs en vägg och i densamma uppfördes en ny vägg af riksplattor, asfaltgolfvet i expedierings- och brefsorteringsrummet ersattes med plankgolf och inrättades i de båda vestibulerna ett stängsel för reglerande af köbildningen framför luckorna. Arbetet utfördes efter räkning och slutfördes i början af 1911.

Postförvaltarens i Hangö embetslokal.

Den 2 februari 1912 beviljade Kejsrerliga Senaten ett anslag af 1,500 mark för införande af elektrisk belysning, vatten- och afloppsledning samt för inrättande af vattenklosett i *postförvaltarens i Hangö* ämbetslokal i gården N:o 19 vid Boulevardsgatan i Hangö. Vattenledningsarbetet utfördes af firman A. B. Rob. Huber O. Y. och de elektriska ledningarna af Hangö stads elektricitetsverk. Arbetet utfördes under sommaren 1912 och afslutades under augusti månad samma år.

Kronomagasinet i Ekenäs.

Det i december 1910 påbörjade nybyggnadsarbetet för kronomagasinet i Ekenäs, för hvilket närmare redogöres i föregående årsberättelse, fortgick till slutet af oktober månad 1911 och afsynades den 14 november samma år af Förste arkitekten Hugo Lindberg. Af anslagssumman, 30,900 mark, utbetalades sammanlagdt 30,672 mark 95 penni.

Arbetet, som utfördes på entreprenad, öfvervakades af Arkitekten Hjalmar Åberg.

Åbo och Björneborgs län.

Länestyrelsens lokal i f. d. Akademihuset i Åbo.

Civilexpeditionens skrifvelse N:o 1262 af den 26 juli år 1912.

För beredande af ökad utrymme åt Länestyrelsen, som under senaste år med ökad tjänstepersonal varit trångbodd, beviljades af Civilexpeditionen ett anslag stort 1,050 mark och inreddes härför tvänne större f. d. arkivrum till embetsrum, hvarjämte åt vaktmästarena bereddets arbetsplatser i de hvälfda korridorerna genom nödig afplankning.

Arbetena ifråga utfördes genom Länebyggnadskontoret i Åbo.

Reparation af Kronomagasinet i Åbo.

Finansexpeditionens skrifvelse N:o 483 af den 22 augusti 1913.

Vid det skydrag som vidpass kl. 3 e. m. den 11 augusti 1913 öfvergick en del af Åbo stad, upprefs en stor del af takplåten äfven på denna byggnad, belägen invid Aura å emot Slottsgatans förlängning emot Slottet. Om styrkan af

ovädret kan man döma deraf, att plåten jämte stora stycken af den lösryckta brädpanelen hopvecklades i ofantliga rullar, hvilka fördes långt ut på planen. Den första upprifningen observerades märkligt nog nästan på midten af taket, der också några takstolar rubbades eller snedvredos på platsen, detta oakttat hvarje plåt särskilt var fastspikad med minst 6 st. häftbleck eller klammer.

Reparationen drog en kostnad af Fmk 4,770: —.

Som en annan egendomlighet kan ytterligare omnämnas, att i maj 1902 ungefär halfva vestra sidan af taket på samma sätt förstördes. Vid begge dessa tillfällen blefvo tvenne höga delvis öppna af resvirke uppförda, med mycket lappad asfalt filt täckta, skeppskjul på det 400 mtr derifrån belägna varfvet oberörda, oakttat många både staden och enskilda tillhöriga byggnader illa skadades af stormen, några nästan förstördes.

Detta skulle häntyda på att både denna byggnad jämte de på dess vestra och norra sida belägna andra byggnaderna äro belägna på en plats, hvarest stormen genom sänkningarna i de omgifvande bergen vid vissa lämpliga vindar kan verka med förstörande kraft.

Tavastehus län.

Länestyrelsens gård i Tavastehus.

Sedan länelandtmäterikontoret i Tavastehus, hvilket var inrymdt uti länestyrelsens gård, erhållit eget hus, anhöll t. f. Guvernören, nuvarande Senator A. Brofeldt hos länebyggnadskontoret om ritningar och kostnadsförslag till inredning och reparation af de af landtmäterikontoret disponerade rummen för att af länestyrelsen användas samt till förändring af läneränteriets rum. Den 11 augusti 1911 beviljades medels bref från Civilexpeditionen ett anslag af 19,300 mark och anmodades länebyggnadskontoret utföra arbetet. Efter det nuvarande Guvernören Generalmajor Spåre tillträdte sin tjänst, anhöll Guvernör Spåre hos Kejsarliga Senaten om att, förändringen af ränteriet ej skulle utföras och att det derigenom inbesparade beloppet 5,500 mark skulle få användas till anskaffande af nödiga möbel etc. etc. till länestyrelsen. I Civilexpeditionens skrivelse för den 23 maj 1912 N:o 3929 beviljades äfven denna anhållan. Genom inredningen ifråga erhöll länestyrelsen expeditjonsrum, 2 rum för arkivet samt tvänne tamburer och toillettrum. Tvänne vaktmästare lokaler erhöilo hvar sitt rum. Kostnaden för arbetet, med afdrag af anslaget för möbel steg till Fmk 13,799: 02.

Viborgs län.

Länestyrelsen i Viborg.

På grund af ökad arbetsmängd och däraf betingad ökning af tjänstemannapersonalen blef en utvidgning af länestyrelsens lokal nödvändig, hvarför länebyggnadskontoret i Wiborg fick i uppdrag att uppgöra förslag och ritningar till en sådan utvidgning. Enligt det uppgjorda förslaget skulle länebyggnadskontorets lokal förenas med länestyrelsen och för byggnadskontorets behof en påbyggnad göras ofvanom denna lokal. Dessutom ingick i förslaget en tillbyggnad till uthusbyggnaden, inrymmande en tvättstuga samt under denna matkällare för vaktmästarene.

I enlighet med detta förslag beviljade Civilexpeditionen i Kejsrerliga Senaten ett anslag af 24,725 mark och gaf i skrifvelse N:o 714 för den 27 april 1911, Öfverstyrelsen i uppdrag att ombesörja arbetenas utförande.

Medels kontrakt af den 13 juni 1911 öfverlämnades arbetena på entreprenad åt byggmästaren E. W. Linden för en summa af 18,800 mark, och slutfördes desamma i december samma år samt afsynades af extra arkitekten Allan Schulman.

Ehuru länestyrelsens lokal genom ofvansagda tillbyggnad förstorades med tvänne rum, blef snart en ytterligare utvidgning nödvändig. Därför beslöts att anskaffa en ny lokal för länelandtmäterikontoret och förena dess dåvarande i första våningen af byggnaden befintliga lokal med länestyrelsens. I samråd med länets guvernör uppgjorde länebyggnadskontoret förslag och ritningar, innefattande, förutom en grundlig reparation af samtliga rum, en ny kommunikationstrappa emellan första och andra våningarna. För ändamålet beviljade sedermera Civilexpeditionen i Kejsrerliga Senaten medels förordnande N:o 1490 för den 22 augusti 1913 ett anslag af 5,250 mark, hvarjämte besparingen 1,523 mark på anslaget för års reparationerna å länestyrelsen skulle få därtill användas.

Sedan länelandtmäterikontoret i början af november afflyttat, vidtog arbetet och bedrefs så snabbt att det redan den 9 januari 1914 kunde afsynas och lokalen upplåtas för sitt ändamål. Under arbetets gång anlog Civilexpeditionen ytterligare i bref N:o 2019 för den 21 november ett anslag af 162 mark för uppförande af en afskrankning i ett af expeditionsrummen samt i skrifvelse N:o 2255 för den 23 december 1,000 mark för inredning af tvänne nya vattenklosetter.

Alla ofvan uppräknade arbeten utfördes under Länebyggnadskontorets i Wiborg uppsikt.

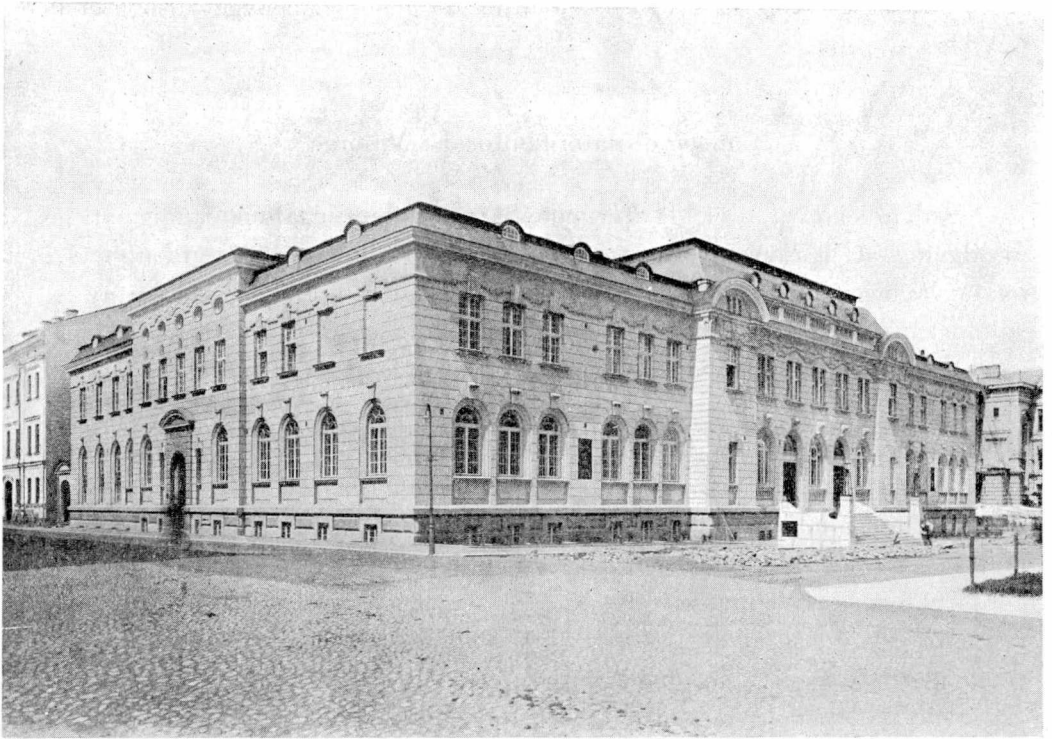
Länelandtmäterikontoret i Viborg.

Sedan behovet af ökad utrymme i länestyrelsens lokal nödvändiggjort en utvidgning af densamma, väcktes fråga om att länelandtmäterikontorets i första våningen befintliga lokal skulle förenas med länestyrelsen och en ny lokal anskaffas för landtmäterikontoret. För ändamålet ansågs förra finska fruntimmersskolans hus lämpligt, och anslog Jordbruksexpeditionen i Kejserliga Senaten i skrifvelse N:o 232 för den 25 februari 1913 en summa af 3,000 mark för särskilda ändringsarbeten, hvilka ansågos nödvändiga för husets upplåtande till lokal för länelandtmäterikontoret. Dessa ändringsarbeten verkställdes sedermera under sommaren 1913 och afsynades den 6 augusti. Då emellertid lokalen utan en genomgående reparation icke kunde för ändamålet upplåtas, beviljade Jordbruksexpeditionen i skrifvelse N:o 789 för den 22 augusti ytterligare 8,600 mark för renovering af byggnadens inre. Reparationerna utfördes under länebyggnadskontorets ledning under hösten 1913, hvarpå lokalen upplåts till begagnande i början af november, ehuru ännu särskilda kompletteringsarbeten senare utfördes, så att den slutliga afsyningen kunde verkställas först den 12 december 1913.

Posthuset i Viborg.

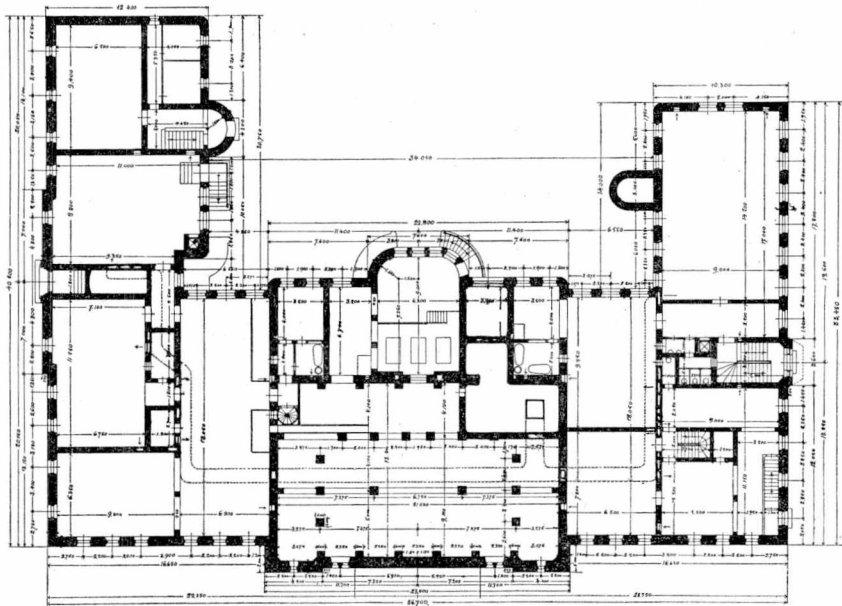
Postkontoret i Wiborg var under en tidrymd af omkring 140 år inrymdt i gården N:o 58 inom f. d. fästningen i en trång och oändamålsenlig lokal, inredd i ett gammalt dels 1, dels 2 vånings stenhus invid den brant sluttande Katarinabacken. Sedan behovet af en tidsenligare lokal redan länge erkänts och statsverket år 1908 för ändamålet uppköpt tomten N:o 163 inom f. d. fästningen, uppgjordes å Öfverstyrelsen ritningar och kostnadsförslag till en ny byggnad för postverkets behof, Hufvudbyggnaden innehåller, förutom postkontorets lokal bostadslägenheter för postmästaren och hans adjoint samt för vaktmästare och 2 postiljoner äfvensom ämbetslokal för en tull expedition för behandling af tullpliktiga postförsändelser. Uthusbyggnaden innehåller tvättstuga, stall, lider och uthus.

Sedan ritningarna faststälts och Kejserliga Senaten enligt Kommunikationsexpeditionens skrifvelse af den 26 juli 1912, för uppförandet af dessa byggnader anslagit 550,000 mark förordnade Öfverstyrelsen den 13 augusti 1912 extra arkitekten Allan Schulman att leda och öfvervaka byggnadsföretaget.

NYA POSTHUSET I VIBORG.

Fasad.

NYA POSTHUSET I VIBORG.

Plan af bottenvåningen.

Själftva byggnadsarbetet öfverlämnades af Öfverstyrelsen enligt kontrakt af den 10 september 1912 på entreprenad åt byggmästaren E. W. Linden för 328,000 mark, utförandet af alla järnkonstruktionsarbetena åt firman R. Helander för 57,500 mark utförandet af värmeledningsarbetena åt firman Rob. Huber för 39,750 mark och elektriska ledningsarbetena åt Siemens & Halske för 4,900 mark. Arbetena påbörjades i medlet af september 1912 och byggnaderna uppmurades under sommaren 1913. Den yttre rappningen, utförd af aktiebolaget »Täljsten» med täljstensmjöl, och dekorationer af naturlig täljsten slutfördes på hösten 1913, hvarvid portalen af granit mot Katarinagatan uppfördes af firman »Koneellinen Kiviveistämö» i Wiborg. Inredningsarbetena utfördes under vintern 1913—1914 hvarvid de vackra slipade granitkolonnerna i posthallen förfärdigades och uppställdes af firman »Finska stenindustriaktiebolaget» och styckarbetena därstädes af firman »Finska armitaktiebolaget» äfvensom bronsgallren af aktiebolaget »Koru» i Helsingfors. Snickeriarbetena i hallen hafva utförts af M. Pietinen och golfven af Metlacherplattor af L. Holmberg i Wiborg.

I samband med posthuset utfördes i dess öfre våning en lokal för Saima distriktsingenjörers ämbetskontor, hvartill Kejsrerliga Senaten enligt Kommunikationsexpeditionens bref af den 26 juli 1912 beviljat ett anslag af 16,000 mark.

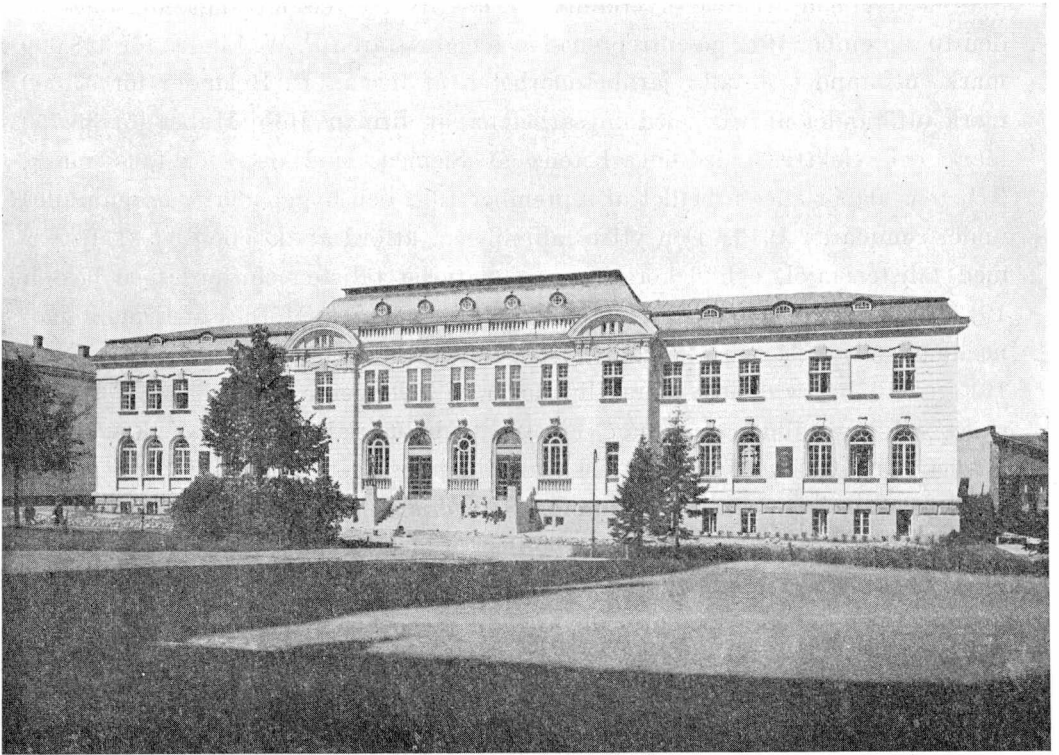
Hela arbetet slutfördes på våren 1914, afsynades af förste arkitekten W. A. Tötterström den 10 juni och postkontoret öppnades därstädes den 1 juli 1914.

Ritningarna till de i allo ändamålsenliga, praktiska och anslående byggnaderna voro den nyss aflidne t. f. Öfverarkitekten Jac. Ahrenbergs sista verk och han fungerade äfven under byggnadstiden såsom inspekterande arkitekt för byggnadsarbetena.

Posthuset i Salmis socken.

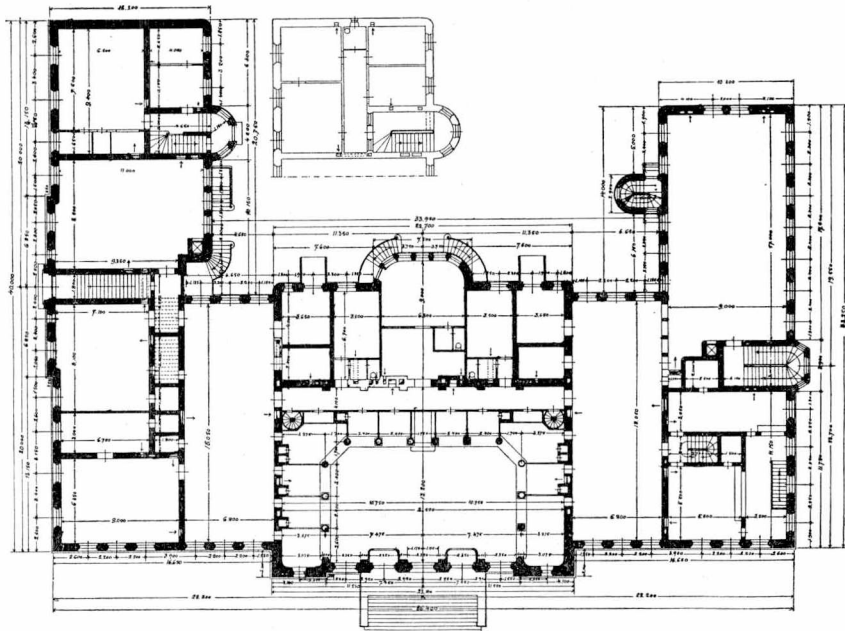
I skrifvelse N:o 2457 af den 25 november 1911 gaf Öfverstyrelsen i uppdrag åt länebyggnadskontoret i Wiborg att uppgöra förslag och ritningar till särskilda reparationsarbeten och nybyggnader vid Salmis posthus. Kontoret insände sedermera äskadt förslag, hvilket steg till 6,500 mark och omfattade förutom reparation af hufvudbyggnaden följande nybyggnadsarbeten: uthus, iskällare, badstuga och brunn samt staket kring posthustomten jämte nödiga planeringsarbeten.

Vid behandling af ärendet afslog Kejsrerliga Senaten framställningen hvad iskällare och badstuga beträffar, men beviljade för de öfriga arbetena enligt Kommunikationsexpeditionens skrifvelse N:o 645 för den 11 april 1913, ett anslag af 3,300 mark. Arbetet, som utfördes på entreprenad, vidtog i maj 1913 och afsynades den 29 därpåföljande juli af extra arkitekten Georg Fraser i närvaro af föreståndarinnan för postkontoret A. Pusu.

NYA POSTHUSET I VIBORG.

Fasad.

NYA POSTHUSET I VIBORG.

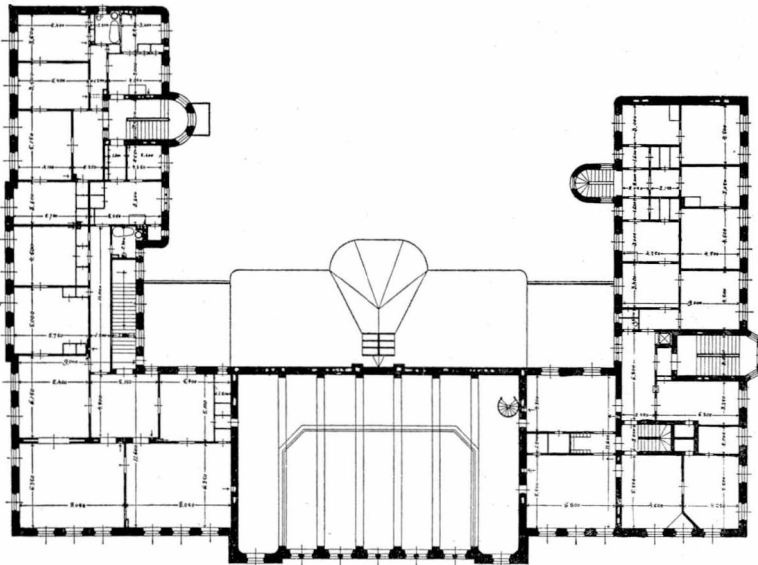
Plan af 1:sta våningen.

NYA POSTHUSET I VIBORG.

Interiör.

NYA POSTHUSET I VIBORG.

Plan af 2:dra våningen.

Emellertid hade en afsevärd besparing på anslaget uppstått och ingick Öfverstyrelsen på anhållan af länebyggnadskontoret till Kejslerliga Senaten med framställning om beviljande af ett tillskottsanslag af 826 mark 30 penni, hvarigenom uppförandet af en badstuga, något mindre än den ursprungligen projekterade, skulle möjliggöras. Denna framställning bifölls af Kommunikationsexpeditionen i skrifvelse N:o 1616 af den 19 september 1913. Arbetet vidtog omedelbart, men kunde på grund af den sena årstiden icke i sin helhet slutföras samma år, utan lämnades särskilda målningsarbeten till år 1914, då slutlig afsynning verkställdes den 12 juni.

S:t Michels län.

Länestyrelsens i S:t Michel gård.

Sedan S:t Michels stads vattenledningsverk år 1911 blifvit färdigt, beviljade Civilexpeditionen i Kejslerliga Senaten i skrifvelse af den 22 september 1911 sub. N:o 1689, på grund af Guvernörens i S:t Michels län framställning, ett anslag af 3,593 mark 70 penni för särskilda vattenledningsarbeten i *Länestyrelsens i S:t Michel gård*. Dessa arbeten utfördes enligt summaaftal af Julin & C:os vattenledningsaffär under Länebyggnadskontorets öfverinseende. Dessutom inrättades i Länestyrelsens lokal tvänne vattenklosetter, tvättställ och afloppsbacken med inre vattenposter; i Guvernörens lokal tre vattenklosetter och tvättställ, inredning i badrummet samt i köket diskbord med varmvattensbehållare; i stugubyggnaden en vattenpost med afloppsbacken äfvensom en brandpost på gården. Omförmälda arbeten slutfördes den 15 december samma år, då desamma afsynades och godkändes.

Domkapitlets i Nyslott gård.

Redan då landets fjärde biskopsstift år 1899 inrättades och Nyslotts stad utsågs till dess medelpunkt, uppstod själfallet fråga om nödiga byggnader till biskopslokal samt för det nya domkapitlets räkning. Sistnämnda behof kunde då tillsvidare tillfredställas sålunda, att till ämbetslokal upphyrdes öfrå våningen i ett enskildt stenhus, som ursprungligen varit ett gammalt skolhus. Då nämnda lokal likväl i flera afseende var olämplig för sagda ändamål och med tiden såsom af sin ägare illa underhållen förföll och blef otillfredsställande, ingick stiftets biskop O. I. Colliander å domkapitlets vägnar år 1912 till Kejslerliga Senaten

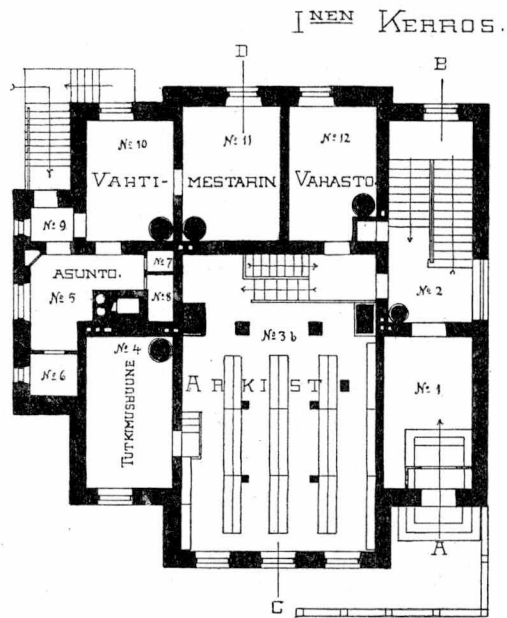
med en hemställan om uppförande af ett nytt hus för domkapitlets räkning, samt bifogade denna sin hemställan af arkitekten Ilmari Launis uppgjorda plan-teckningar och ett å 70,000 mark slutande kostnadsförslag. Dessa planteckningar kunde icke såsom sådana godkännas och äfven kostnadsförslaget var alltför lågt beräknadt. Å Öfverstyrelsen uppgjordes nya ritningar och ett kostnadsförslag, på grund af hvilket hemställan gjordes om ett anslag af 77,000 mark för husets byggande. Detta anslag beviljades äfven den 26 juli 1912 sålunda, att för ändamålet å 1912 års utgiftsstat uppfördes 30,466 mark och å 1913 års utgiftsstat återstoden eller 46,534 mark.

Då hyresåret för den förra lokalen utgick den 1 juni och afsikten var att så vidt möjligt redan under våren 1913 öfverflytta ämbetsverket till det nya huset, måste nu de skyndsammaste åtgärder för arbetets utförande vidtagas. Entreprenadanbud infordrades, af hvilka det lägsta, å 70,600 mark slutande anbudet af byggmästaren A. W. Pitkänen från Joensuu godkändes, och underskrefs kontraktet den 13 augusti 1912 utan afseende därå, att entreprenadsumman med omkring 2,400 mark öfversteg hvad i kostnadsförslaget och anslagsbeloppet för motsvarande arbeten förutsatts. Enligt kontraktet borde sessionsalen och tvänne invid densamma belägna rum vara färdiga den 1 juni 1913 och hela byggnaden senast den 1 påföljande september i alla andra afseenden, utom att den yttre rappningen finge slutföras först ett år senare.

Arbetets öfvervakande uppdrogs åt förste arkitekten R. Björnberg och å arbetsplatsen, hvartill utsetts ett å biskopsgårdens tomt vid ändan af Kyrkogatan beläget lämpligt område, vidtog verksamheten omedelbart under ledning af extra arkitekten G. A. Sundelin. Vid anskaffandet af sten uppstodo svårigheter, som hotade att fördröja arbetet så att det föreföll osäkert, om murningsarbetet skulle hinna slutföras innan vinterns inbrott. För den skull vidtogos särskilda inskränkningar med afseende å omfånget af stenarbetena. En annan svårighet visade sig däri, att i följd af bristande noggrannhet vid tomtområdets uppmätning ett hörn i såväl arkitekt Launis planteckning som den därpå grundade nya, fastställda planritningen var trubbigt, hvilket hörn vid granskning af mätningen å platsen befans vara rätvinkligt, hvaraf följden blef att en del af grundgräfningen och den färdiga grundmuren måste flyttas från sin plats. Entreprenörens aflönade arbetsledare, byggmästaren J. Hartikainens rådighet åstadkom likväl att svårigheterna snabbt klarades och den först de sista dagarna af september påbörjade murningen kunde trots höstregn, yrväder och köld tillfredställande afslutas den 23 oktober. Samtidigt hade äfven största delen af järnbetonhvalfven, hvilkas uppförande enligt af ingenjören Aug. Kiökemeister anskaffade konstruktionsberäkningar ålåg entreprenören Pitkänen, blifvit lagd. Endast de tvänne viktigaste, nämligen sessionssalens golf- och takhvalf, lades

DOMKAPITLET'S HUS I NYSLOTT.

DOMKAPITLET'S HUS I NYSLOTT.

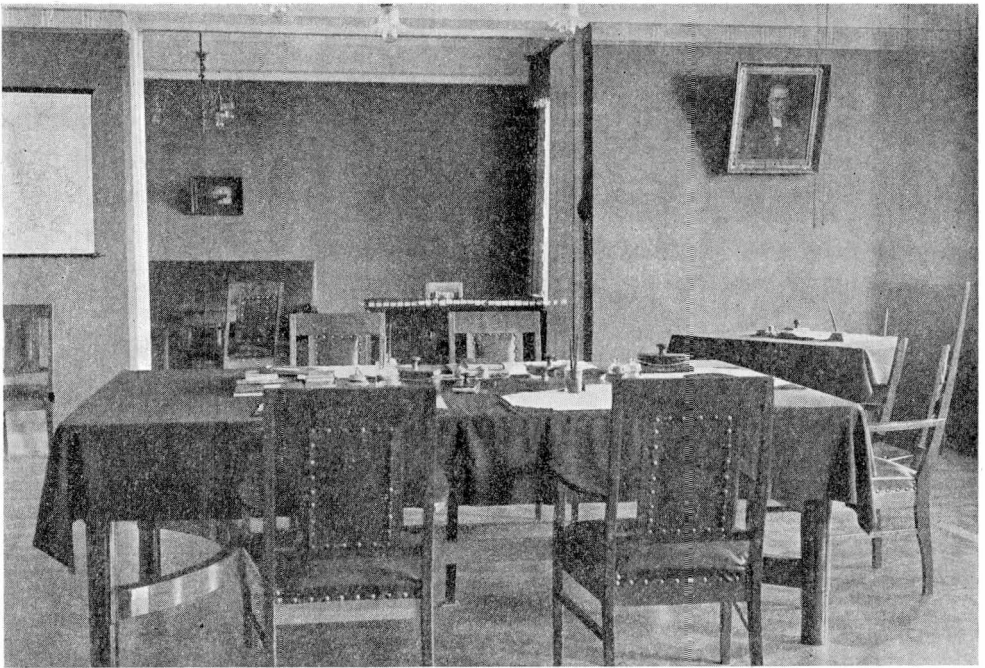
Plan af 1:sta våningen.

efteråt, sedan byggnaden den 10 november blifvit helt öfvertäckt och skyddad mot köld.

Då arkitekt Sundelin var förhindrad att längre fungera som arbetsledare, förordnades därtill extra arkitekten K. Kontio, hvilken ledde arbetena från början af oktober 1912 tills de slutfördes. Under arbetets förlopp framställde biskopen i Nyslott O. I. Colliander för ledande arkitekten en mängd tilläggs- och ändringsförslag. Ett sådant, nämligen att mellangolfvet jämte trappuppgång i domkapitlets arkiv icke skulle göras af trä såsom kostnadsförslaget förutsatte, utan af järnbeton, hade redan från början vunnit Öfverstyrelsens understöd, och utförde entreprenören arbetet mot en tillskottsbetalning uppgående enligt slutlig öfverenskommelse till 1,570 mark. Något senare föreslog biskopen, att i byggnaden skulle inrättas vattenledning och så vidt möjligt vattenklosetter sålunda att det erforderliga vattnet skulle ditledas från biskopsgårdens vattenledning, för hvilket ändamål ledande arkitekten uppgjorde kostnadsförslag samt anskaffade ett entreprenadanbud af A. B. Vesijohtoliike O. Y. I Helsingfors, men då det samtidigt ansågs nödigt att anskaffa en elektrisk motor för tillfredsställande af det ökade vattenbehovet och kostnaderna i följd häraf syntes stiga opropotionerligt högt, beslöt domkapitlet för denna gång lämna saken därhän. Därpå följde talrika andra förslag, hvilka åter föranledde uppgörandet å arbetsplatsen af ett kostnadsförslag, på grund af hvilket biskop Colliander den 10 januari 1913 i en till Ecklesiastikexpeditionen ställd hemställan anhöll om ett 6,800 mark stort tillskottsanslag. Däri ingick äfven det tidigare nämnda tillskottet i kostnader för arkivets betonhvalf. Öfverstyrelsen, som nu ägde afgifva utlåtande i ärendet, förordnade arkitekten G. A. Sundelin att verkställa syn å byggnadsplatsen, och i öfverensstämmelse med Öfverstyrelsens, på grund af denna syneförrättning, afgifna utlåtande beviljade Senaten den 2 april 6,450 mark för ifrågavarande tillskottsarbeten. De förnämsta af dessa arbeten utgjordes af i väggarna dolda elektriska belysningsledningar och belysningsarmatur, inrättandet af ett särskildt förrum till tvänne å vinden belägna rum, en cementerad latrinbehållare å tomten samt den synnerligen sluttande tomtytans utjämnande genom terrasser. Af nämnda arbeten utfördes de elektriska för sammanlagdt 1,694 mark 73 penni af drättselkammaren i Nyslott, öfriga arbeten åter af entreprenören Pitkänen.

Järnbetonhvalfven, som redan före jul blefvo färdiga, afsynades på Öfverstyrelsens förordnande af föreståndaren för länebyggnadskontoret i Kuopio, andre arkitekten S. von Nandelstadt den 15 april 1913 och gifvo de då utförda belastningsförsöken synnerligen goda resultat beträffande hvalfvens bärkraft.

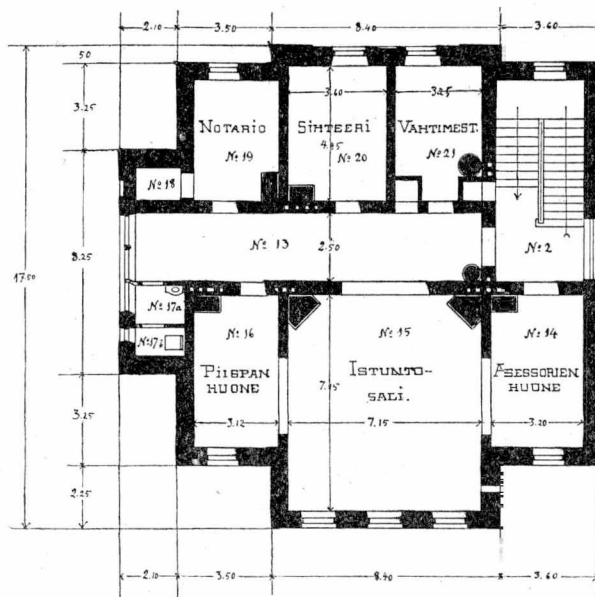
Under vinterns och vårens förlopp blefvo samtliga olikartade inredningsarbeten i hufvudsak utförda, så att domkapitlet var i tillfälle att redan i början af juni inflytta i hela ämbetsvåningen och arkivet. Före inflyttningen skulle

DOMKAPITLETTS HUS I NYSLOTT.

Sessionsrummet.

II NEM KERROS.

DOMKAPITLETTS HUS I NYSLOTT.

Plan af 2:dra våningen.

syn å byggnaden verkställas, hvilket Öfverstyrelsen uppdrog åt föreståndaren för länebyggnadskontoret i S:t Michel, arkitekten A. Rankka, som icke hade något att anmärka mot arbetet.

Under sommaren 1913 inredde entreprenören sedan de återstående rummen samt utförde äfven den yttre, jämförelsevis arbetsdryga rappningen, hvarvid bör observeras girlandfrisen af gips uppe å frontonen och den första våningen afslutande triglyffrisen, som sträcker sig rundt hela byggnaden. I detta sammanhang torde böra omnämnas de af järn i form af facklor smidda kandelabrerna för elektrisk belysning å ömse sidor om hufvudingången.

I början af augusti företog öfvervakande arkitekten R. Björnberg en inspektionsresa till byggnadsplatsen, hvarvid han gjorde några smärre anmärkningar beträffande arbetet. Vid samma tid hade den entreprenören representande arbetsledaren förklarad hela entreprenadarbetet slutfördt och afvaktade nu slutlig syn å detsamma. Sådan förrättades af öfverarkitekten Jac. Ahrenberg den 16 augusti i närvaro af entreprenörens befullmäktigade ombud byggmästaren J. Hartikainen, länearkitekten i S:t Michels län A. Rankka, biskop O. I. Colliander och ledande arkitekten. Öfverarkitekten ålade entreprenören att rätta ojämnheterna å hufvudfasadens med järnplåt beklädda attika, samt att förnya några af fukt skadade korkmattor. Å entreprenörens vägnar företeddes åter en räkning å 405 mark i ersättning för särskilda omständigheter, hvarigenom entreprenaden blifvit för honom ofördelaktig; denna räkning förkastades af Öfverstyrelsen. Vid syneförrättningen framställde för öfrigt arkitekt Ahrenberg sina önskningsmål samt förordnade, att de öfverblifna beloppen skulle användas till flera smärre ändrings- och förbättringsarbeten, af hvilka likväl, emedan anslaget tog slut, blott en del kunde utföras. Bristfälligheten i fasadens attika reparerade entreprenören omedelbart genom att belägga den med nya plåtar, hvaremot han icke var i stånd att tillfredsställande förbättra korkmattorna, emedan själfva golvet och öfverhufvud de mot norr belägna rummen i följd af den korta byggnadstiden icke hade torkat tillräckligt. Entreprenören ansågs skyldig att bringa mattorna i godt skick inom den för honom i kontraktet stadgade ansvarstiden af ett år efter arbetets slutförande.

Domkapitlets i Nyslott hus är beläget å en bärgssluttning på en plats, där det icke kan göra sig fullt gällande och utöfva ett mäktigare intryck isynnerhet då man nalkas detsamma från stadssidan, emedan stenfoten å den sidan är för låg och en å gatan belägen bärgskulle hindrar nedre delen af byggnaden att synas. Genom att uppgräfvå gatan kunde denna olägenhet betydligt minskas. Mot gatan är huset uppfördt i två våningar, men å motsatta sidan på sätt och vis i fyra våningar, då där finnes såväl en källarvåning för bränsle och andra ändamål som ock en låg vindsvåning. Å främre sidan af nedre våningen finnes ett till hälften i källaren nedsänkt, genom 2 våningar sig sträckande arkiv-

och biblioteksrum, äfvensom ett par sig därtill anslutande sidorum. Å baksidan är vaktmästarens tvänne rum och kök omfattande bostad belägen. I andra våningen ligga de egentliga ämbetsrummen, af hvilka sessionsrummet är det största. De å ömse sidor om detsamma belägna biskops- och assessorsrummen samt den å tredje sidan löpande korridoren kunna genom öppnande af breda hopvikbara mellandörrar förenas med sessionssalen till ett enda samlingsrum, som behöfves vid prästmötena. På byggnadens vind finnas ett litet förrådsrum, renskrifvarens rum samt ett förrum. Då hela huset skall uppvärmas med ugnar och är relativt högt, har det försetts med hiss för bränslets uppföring.

Byggnadens kubikinnehåll räknadt från källargolfvet till taklisten samt där vindsrummen äro belägna till dessas tak utgör 3,135 m³, och kom detta hus att kosta 83,450 mark eller således 26 mark 60 penni kubikmeter, men såsom å föga utvecklade orter ofta är fallet stiga äfven här byggnadskostnaderna och materialprisen till höga belopp: teglen kostade transporterade till stadens strand 57 mark per tusen, grus och sand desslikes öfver 3 mark lasset, färdig, grofhuggen sockel af med sommarföre framläpadt råmaterial 25—30 mark per kvadratmeter o. s. v. Arbetslönerna i Nyslott äro icke häller låga och erhållandet af yrkeskunniga arbetare är förenadt med svårigheter.

Vasa län.

Guvernörens embetslokal i Nikolaistad.

I skrifvelse af den 22 augusti 1913 beviljade Civilexpeditionen sammanlagt Fmk 3,950: — för inredande af ett automobilstall i gårdsbyggnaden till guvernörens embetslokal samt för asfaltering runt hufvudbyggnaden för att på sådant sätt utestänga fukt, hvilken inträngde i väggarna. Arbetena utfördes efter räkning, genom Wasa länsbyggnadskontors försorg, för en kostnad af sammanlagt 3,949 mark 88 penni.

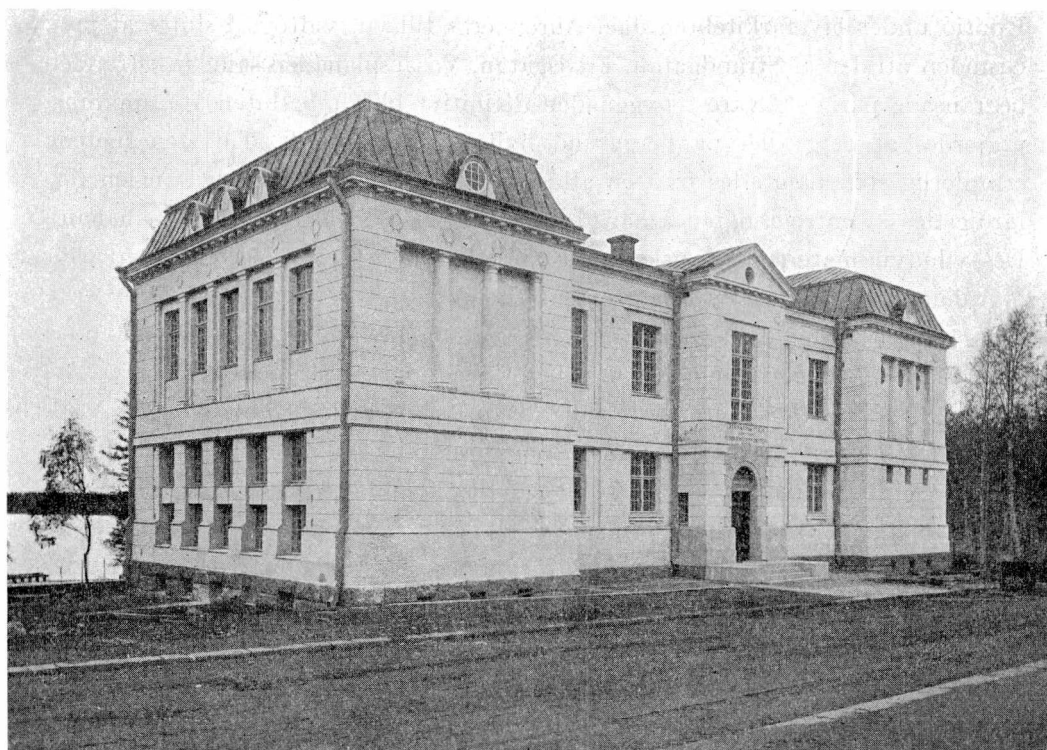
Embetsverkens residenshus i Nikolaistad.

I skrifvelse af den 2 april 1913 meddelade Civilexpeditionen i Kejsrerliga Senaten, att sedan nybyggnaden för länelandtmäterikontoret tagits i bruk, bör den gamla lokalen i embetsverkens residenshus omändras och delvis inredas till arkiv för såväl Kejsrerliga Wasa Hofrätt som ock för Länestyrelsens behof, samt beviljade för dessa omändringsarbeten ett anslag af 12,500 mark. Arbetena hafva utförts efter räkning genom Wasa länsbyggnadskontors försorg.

Vasa länelandtmäterikontor.

De tidigare skedena af denna byggnads uppförande äro anförda i Öfverstyrelsens berättelse för åren 1908—1910, hvarför de här omnämnas endast i hufvuddrag. Byggnaden var enligt den 10 september 1909 fastställda ritningar afsedd att uppföras i en våning, och hade Kejsersliga Senaten, jämlikt meddelande från Jordbruksexpeditionen till Öfverstyrelsen uti skrifvelse af den 4 maj 1911, härför beviljat 69,600 mark å 1909 års stat och 12,375 mark å 1911 års stat,

VASA LÄNELANDTMÄTERIKONTOR.

Fasad.

alltså inalles 81,975 mark. Den 11 oktober 1910 hade likväl Öfverstyrelsen för väg- och vattenbyggnaderna redan föreslagit, att i samma byggnad skulle beredas plats jämväl för distriktsingenjörens i Vasa distrikt kontor, i anseende hvartill åt Öfverstyrelsen uppdrogs att uppgöra nya ritningar och kostnadsförslag. Byggnaden projekterades nu till uppförande i två våningar och reserverades i densamma, förutom lokaler för landtmäteri- och distriktsingenjörskontoret, jämväl tre rum i öfre våningen för länsbyggnadskontoret.

Uti Jordbruksexpeditionens ofvannämnda skrifvelse bemyndigade Senaten Öfverstyrelsen att omedelbart skrida till åtgärd för byggnadens uppfö-

rande i enlighet med det fastställda envåningsprojektet samt att alternativt uppgöra entprenadkontrakt om dess byggande äfven enligt det vidlyftigare förslaget, för hvilket ändamål Senaten sade sig hafva beslutit anhålla om 43,025 marks tillskottsanslag. På grund häraf uppgjordes med entreprenören Juho Myntti den 18 maj 1911 kontrakt å 60,600 mark och, för den händelse att byggnaden komme att uppföras i två våningar, ett tilläggskontrakt å 24,400 mark. Denna entreprenad omfattade icke de för byggnaden afsedda järnkonstruktionsvalf, hvilka A. B. Adhaesion från Helsingfors den 3 juli tog på entprenad för 7,600 mark.

Byggnadsarbetena, hvilkas öfvervakning ombetroddes extra arkitekten K. Kontio under öfverarkitekten Jac. Ahrenbergs tillsyn, vidtogo i slutet af maj. Grunden uti den af Strandgatan, Fredsgatan, Vasaesplanaden samt fiskstranden begränsade parken, hvarest byggnaden definitivt blifvit besluten att uppföras, utgjordes af berg eller på berggrund hvilande moränjord. Till stenarbetena erforderlig sten hämtades från en aflägsen utö i Bottniska viken. Teglen förfärdigades af entreprenören å hans eget tegelbruk i Vedenoja (vid Vasabanan). Dessa hufvudmaterialiers anskaffande till platsen medförde dröjsmål, hvarför murningsarbetet kunde utföras först på sommaren.

Genom Nådigt förordnande af den 15 augusti beviljades anslag för en andra våning, så att byggnadsmedlen uppgingo till sammanlagdt 125,000 mark. Arbetena fortsattes nu utan afbrott enligt Mynttis tilläggskontrakt och med A. B. Adhaesion ingicks öfverenskommelse om uppförande af en tillkommen hvalfvåning (jämte i källaren nödigbefunna mindre kompletteringsarbeten) för 5,544 mark. Byggnaden kom under vattentak i början af november. Vid samma tid blefvo järnkonstruktionshvalfven färdiga och afsynades och godkändes desamma i december på grund af anordnade försöksbelastningar af stadsingenjören i Nikolaiestad M. Lassenius, som därtill af Öfverstyrelsen förordnats.

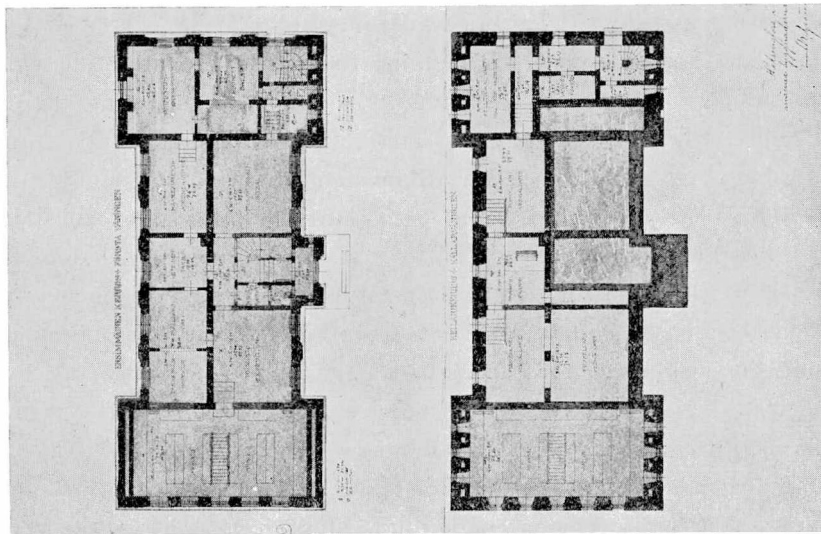
Nu vidtog ett många växlingar underkastadt inredningsarbete. Införandet af vattenvärmeledningen i byggnaden lämnades genom kontrakt af den 16 januari 1912 åt A. B. Vesijohtoliike O. Y. för ett pris af 9,500 mark. Under det värmelednings-, rappnings- och andra inredningsarbeten som bäst pågingo, begynte vederbörande verk uppgöra ändringsförslag. Distriktsingenjören i Vasa distrikt föreslog några mindre planändringar, såsom toilettrummens flyttande till annan plats, arkivsalens afdelande med mellanvägg för en särskild tambur, värmeelementens i stora ritsalen placering annorlunda än entreprenören placerat dem o. s. v. Dessa framställningar biföllos och ändringarna genomfördes genast utan nämnvärda tilläggskostnader. Länlandtmätaren åter gjorde gällande, att den för årtal sedan under hans företrädares tid projekterade lokalen för länlandtmätarekontoret icke vore för sitt ändamål tillräcklig och anhöll förty, att med densamma skulle förenas den invid liggande vaktmästarebostaden och åtminstone ett rum i öfre våningen. Till följd häraf beslöts att lämna läne-

byggnadskontoret utan lokal och af dessa rum inreda två till vaktmästarbostad. Det tredje öfverblifna rummet anhöll, förutom länelandtmäterikontoret, äfven distriktsingeniörskontoret att få till sitt förfogande. För att afgöra saken företog öfverarkitekten J. Ahrenberg en inspektionsresa till ort och ställe, hvarvid bestämdes, att det tvist underkastade rummet skulle tillfalla landtmäterikontoret, hvaremot distriktsingeniörskontoret skulle få en afskild del af vinden, hvilken i fall af behof med lätthet kunde förvandlas till rum. Denna nya rumfördelning betingade en hel del förändringar och tillägg beträffande dörrar, trappor, mindre mellanväggar, värmeledning och annan inredning; till och med ett nytt fönster måste upptagas uti det för landtmäterirevisorn afsedda rummet, som tidigare varit ämnadt för vaktmästaren. För de af ändringarna betingade extra arbetena uppgjordes af den arbetet ledande arkitekten kostnadsförslag, slutande på 4,583 mark 97 penni; Öfverstyrelsen åter ingick, efter att hafva bifallit till ändringsarbetenas påbörjande med besparingar af de tidigare beviljade medlen, till Kejsarliga Senaten med anhållan om fastställelse af de ändrade ritningarna och utanordnande af motsvarande belopp, till hvilka framställningar Senaten enligt Jordbruksexpeditionens skrifvelse för den 6 juni 1912 jämväl biföll.

Tidigare hade också ett annat extra arbete befunnits nödvändigt. Redan i december 1911 hade det i berget insprängda pannrummet i källaren blifvit fylldt med vatten, hvaraf framgick, att i jordgrunden, som under en långvarig tid af torka hade visat sig alldeles torr, funnos vattenådror. Då man förty hade varit tvungen att antingen isolera det stora källarområdet i sin helhet mot vattentrycket eller också anskaffa en afloppsledning för vattnets bortledning, syntes det senare alternativet förmånligare, isynnerhet som det var sannolikt, att byggnaden skulle förses med vattenledning så snart staden finge sin å bane bragta vattenledningsplan realiserad, då ju en afloppskanal blefve oundgängligen nödvändig. Sålunda beslöts att bygga en 90 m. lång afloppsledning till stadens kloaknät, och beräknades kostnaderna härför i anseende till berg- och den hårda jordgrunden stiga till 3,500 mark. På Öfverstyrelsens framställning beviljade Kejsarliga Senaten den 30 januari 1912 den för arbetet beräknade summan och afloppsledning kom till stånd för en kostnad af något öfver 3,000 mark.

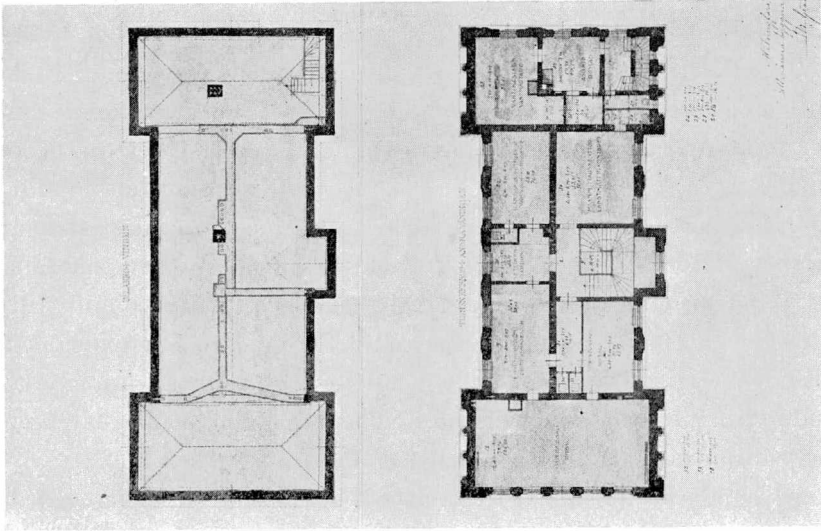
Af vederbörande ämbetsverk hade under byggnadstiden väckts fråga om de elektriska belysningsledningarnas infällande i väggarna inom hela byggnaden. Man uppgjorde ett förslag och Nikolaistads elektricitetsverk gjorde ett å detta förslag sig grundande entreprenadanbud, slutande å 1,445 mark, hvilket såsom antagligt godkändes. Arbetet utfördes jämsides med andra inredningsarbeten, om ock, ity att frågan blifvit för sent väckt, till stort förfång för de inre rappnings- och målningsarbetena.

Då dessa extra arbeten blifvit utförda, fortsattes byggnadsarbetet om sommaren 1912 regelmässigt och blef färdigt i augusti. Den 20 augusti verkställde

VASA LANDTMÄTERIKONTOR.

Plan af botten- och 1:sta våningen.

VASA LANDTMÄTERIKONTOR.

Plan af 2:dra våningen och vinden.

förste arkitekten baron K. A. Wrede slutlig syn å byggnaden, hvarvid entreprenören ålades att omlägga några till följd af fuktighet lossnade korkmattor, hvilket han sedan underlaget torkat utförde.

Då nu byggnaden var färdig och särskildt de mindre enskilda entreprenörerna och betingsarbetena hade kostat mindre än i kostnadsförslaget upptagits, förefanns å de särskilda anslagen tillsamman en afsevärd besparing. Med denna besparing verkställdes till en början röjnings- och planeringsarbeten omkring byggnaden och gräfdes ett dike för att hålla det omkring landtmäterikontorets arkiv liggande området torrt. Senare utfördes därmed också större arbeten. Redan under byggnadstiden hade nämligen af Vesijohtoliike O. Y. i Helsingfors inforrats kostnadsförslag för byggnadens förseende med vattenledningar och vattenklosetter. Då staden sedermera begynte bygga sitt vattenledningsverk, hvarifrån husets behof af vatten kunde tillfredsställas, ansågs möjligt att med de inbesparade medlen låta utföra också i landtmäterikontorets hus de tidigare planlagda vattenledningsarbetena. Då dessutom platsen framför byggnaden och gångbanan år 1914 belades med asfalt, blefvo anslagen slutligen förbrukade på ett för kronan nog så förmånligt sätt.

Detta Vasa länelandtmäterikontors och distriktsingeniörskontors hus är genom sin enkla klassiska stil, hvarigenom det fördelaktigt skiljer sig från den för de offentliga byggnaderna på orten traditionel blifna tegelfasadtypen, oakadt sin jämförelsevis ringa storlek (omkr. 5,100 m³) en i ögonen fallande monumental byggnad i Nikolaistad, för öfrigt ett af aflidne öfverarkitekten Jac. Ahrenbergs sista verk. Byggnadens första våning med den till källarvåningen sig sträckande arkivsalen står helt och hållet till landtmäterikontorets förfogande. För arkivet, som torde vara det största landtmäterikontorsarkiv i landet, kommer här att finnas plats för en lång tid framåt. Arkivsalen är delad i tre våningar, så att utrymmet kan i möjligaste mån utnyttjas. Fönstren täckas med tjocka järnluckor och rummet är för öfrigt fullkomligt skyddat mot eldfara. Förutom arkivet hör till kontoret nio rum af olika storlek, bland dem en ritsal i öfre våningen, hvilken sålunda icke står i omedelbar beröring med de öfriga. Egentligen inrymmer i öfra våningen distriktsingeniörskontorets lokal: fem rum, bland hvilka en 72 kvadratmeter stor ritsal förtjänar att särskildt omnämnas. Uti samma vånings norra ända är äfven vaktmästarens bostad, hvartill hör rum och kök med bekvämligheter. I källarvåningen finnas, förutom den tidigare nämnda nedersta våningen af arkivet, pannrummet med förrådsrum för bränsle samt inventarierum för båda kontorens behof.

Försedt med alla nutida bekvämligheter kom huset att kosta omkring 26 mark per kubikmeter, hvilket är ett nog så högt pris, men motsvarande byggnadsförhållande på orten, särskildt om man tager i betraktande, att byggnadsverksamheten i staden då var synnerlig liflig.

Uleåborgs län.

Vatten- och aflöpsledning till Länestyrelsens hus i Uleåborg.

Enligt t. f. Guvernörens beslut af den 24 oktober 1911 uppgjordes å länebyggnadskontoret ritningar och kostnadsförslag för Länestyrelsens hus förseende med vatten- och aflöpsledning. Vattenledningen skulle i enlighet härmed anslutas till stadens på ungefär 160 m. afstånd därifrån varande vattenledningsnät. Kostnadsförslaget och ritningarna sändes i december 1911 till t. f. Guvernören i Uleåborgs län.

Då stadsmyndigheterna i Uleåborg hade gått in på att själfva bygga den del af vattenledningen, som var utom Länestyrelsens tomt, med villkor att staten under 10 års tid skulle erlægga en vattenafgift af 340 mark, om än förbrukningen enligt mätaren vore mindre, anmodades byggnadskontoret att ändra kostnadsförslaget i enlighet härmed.

I maj 1913 fastställdes det på 5,200 mark slutande kostnadsförslaget, hvarefter länebyggnadskontoret genom den 20 maj 1913 dagtecknad skrifvelse N:o 1055 anmodades att låta utföra ifrågavarande arbeten.

Arbetena bortgåfvos på entreprenad till Aktiebolaget Norra Finlands Landtbrukshandel i Uleåborg mot en summa af 3,650: mark, hvartill senare kom kostnaden för en dekompositionsbrunn 425 mark.

Arbetet påbörjades i augusti 1913 och afsynades samt godkändes i november 1913.

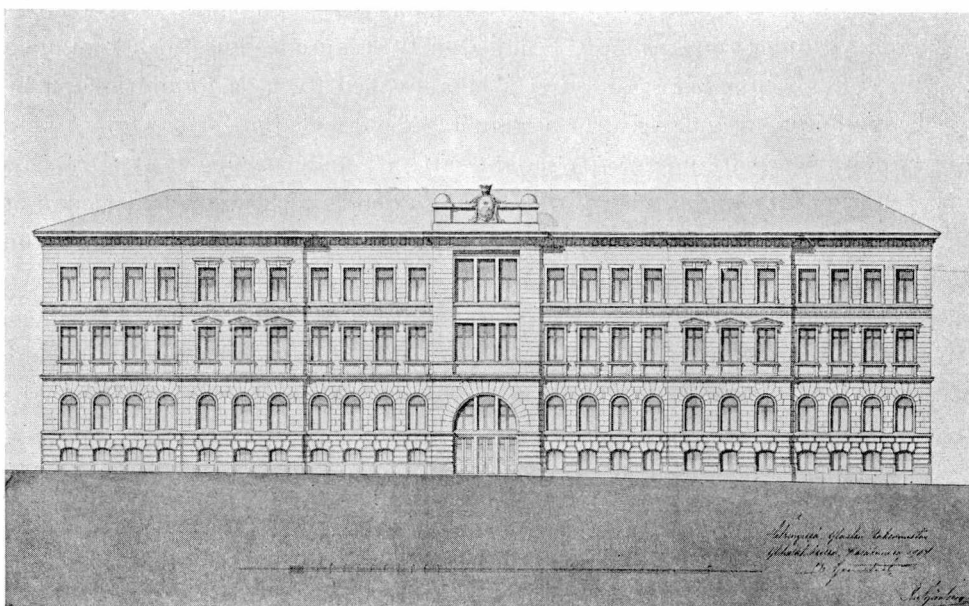
Kostnaderna stego till 5,200: mark.

II. Skolor, Abnormskolor, Seminarier och Tekniska läroverk.

Nylands län.

Tekniska högskolan i Helsingfors.

För inrättande af ett lärarorerum i Tekniska Högskolan beviljade Kejsersliga Senaten den 18 april 1913 ett anslag af 600 mark. Från en ritsal för maskiningeniörerna i andra våningen af hufvudbyggnaden afskildes medels cocolitväggar tambur och rum för lärare. Arbetet utfördes under sommarens lopp och slutfördes i augusti samma år genom Länebyggnadskontoret i Nyland.

FINSKT REALLYCEUM I HELSINGFORS.

Fasad.

Den gamla reallyceibyggnaden vid Kyrkotorget eller Lönnrotsskvären i Helsingfors har haft skiftande öden. Ursprungligen byggdes den af Professor G. Asp till badinrättning och andra ändamål, försålles sedan till Statsverket och omändrades till reallyceum. Byggnaden höjdes med en våning och försto-

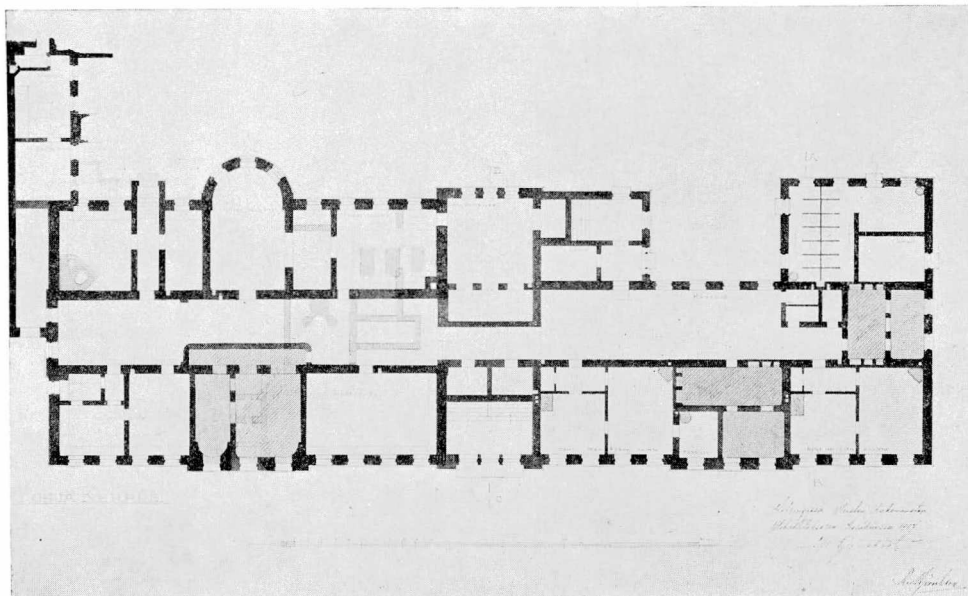
rades med en tillbyggnad åt Wladimirsgatan, innehållande gymnastiksal och fest-sal. Elevantalet i denna skola gick emellertid snart upp till 500, och trängseln började bli olidlig. Då lyckades Statsverket få köpa invidliggande tomt, förut tillhörig Senator Palmen. I det gamla trähuset inreddes nu provisoriskt ritsal, naturhistoriskt klassrum m. m., och man redde sig åter några år framåt. Under tiden uppgjordes ritningar till en storartad tillbyggnad å Palmenska tomten vid Öfverstyrelsen för allmänna byggnaderna under förste arkitekten Björnbergs ledning. Detta skedde år 1907. Men först den 9 augusti 1912 beviljade Kejserliga Senaten i Ecklesiastikexpeditionens skrivelse N:o 1025 medel för tillbyggnadens utförande och det gamla husets ändring med en summa af 386,000 mark.

De egentliga byggnadsarbetena gåfvos på entreprenad åt byggmästarne Wilho Ääri & Akseli W. Malmi för 210,500 mark. Järnbetonarbetena omhändertogs af Helsingfors Asphalt-aktiebolag för 35,780 mark, värmeledningen af Wesi-johtoliike osakeyhtiö för 50,775 mark, vattenledningen af samma firma för 4,250 mark och de elektriska belysningsarbetena af Ojalan sähköliike för 2,470 mark. Att leda arbetena förordnades extra arkitekten friherre K. A. Wrede samt till inspekterande arkitekt Förste arkitekten R. Björnberg.

Grundningsarbetena å tillbyggnaden påbörjades den 1 oktober 1912, och fullbordades under vinterns lopp. Sommaren 1913 murades huset och kom under tak till den 1 september. Samtidigt arbetades med ifver på förändringar i det gamla skolhuset, förändring af hela trapphuset, värmeledningar o. s. v. Arbetet var särdeles svårt att inpassa på sådant sätt, att undervisningen åter från den 1 september skulle kunna fortgå utan störing i den gamla byggnaden, medan arbetena i nybyggnaden fortsattes och fullbordades. Detta lyckades dock fullständigt, genom att det nya trapphuset redan vid terminens början kunde för skolans behof användas. På hösten uttorkades nybyggnaden medan inredningen pågick, och vid årsskiftet kunde byggnaden redan afsynas och till skolans behof öfverlåtas. Afsyningen förrättades af förste arkitekten M. Schjerfbeck. Arbetena godkändes utan anmärkning.

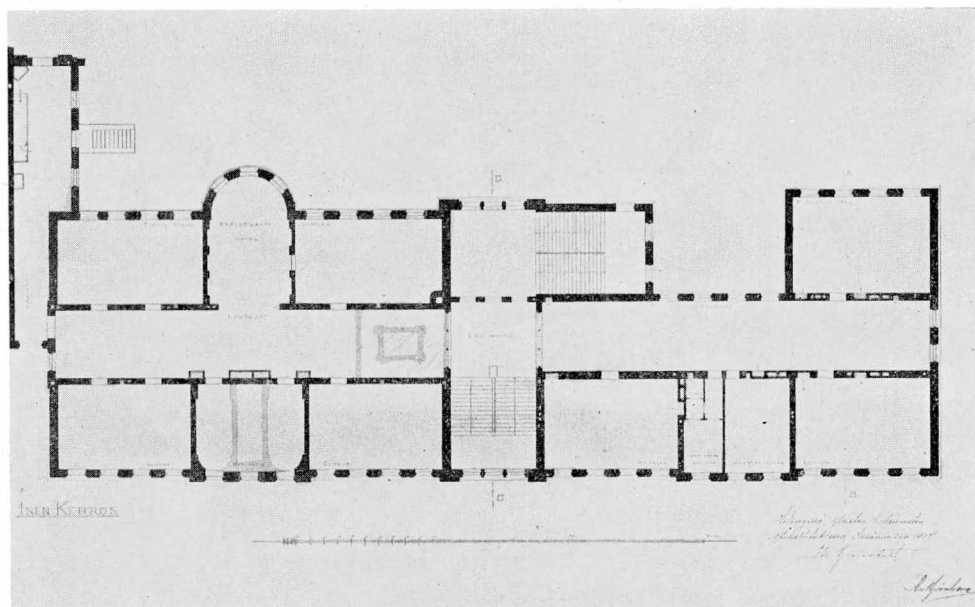
Byggnaden bildar nu en enhetlig ståtlig fasad mot Lönnrotsskvären af hela 65 meters längd, med en enkel men stor portal af grå granit. En 5 meter bred korridor löper genom hela huset, försedd med både sidoljus och ändljus. Fyra väldiga salar gruppera sig i nybyggnaden i hvarje af de tre våningarna kring korridoren. Ritsalen utmärker sig genom sin ovanliga storlek; naturhistoriska klassrummet genom sina praktiska anordningar. Fysikaliska lärosalen åter har en inredning, hvars like i modern anordning och dyrbara apparater torde söka sin like i detta land. Hela anordningen är gjord hos en specialfirma i Tyskland, och enligt särskild tillåtelse af Kejserliga Senaten bekostad med medel, som man vid byggandet af huset lyckats inbespara. Byggnaden torde i allt mot-

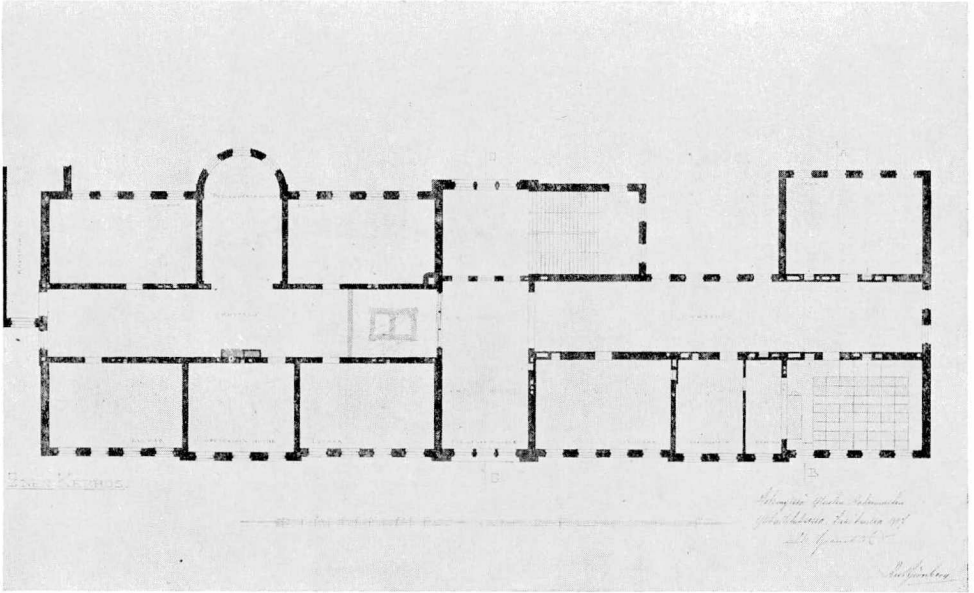
FINSKT REALLYCEUM I HELSINGFORS.

Plan af bottenvåningen.

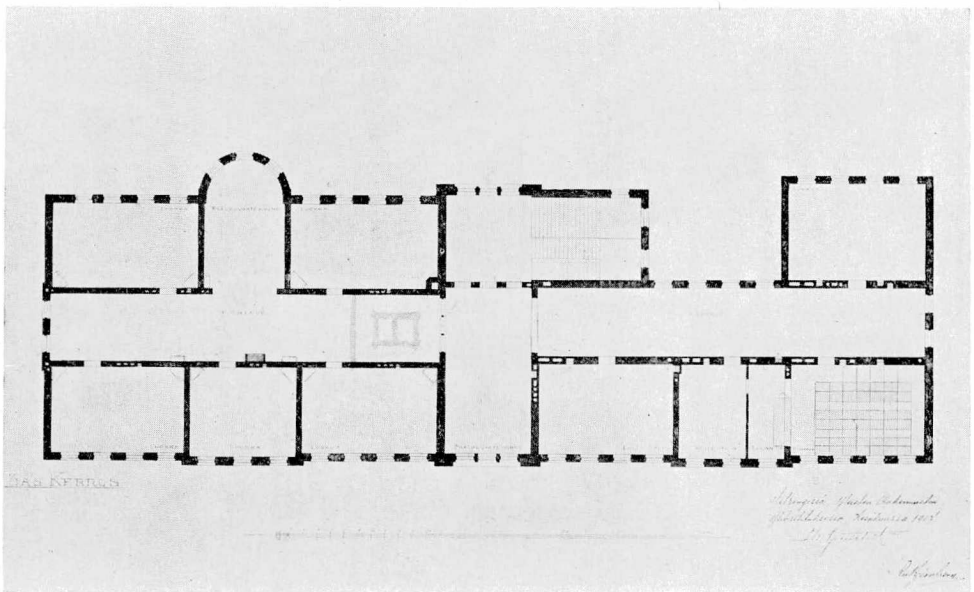
FINSKT REALLYCEUM I HELSINGFORS.

Plan af 1:sta våningen.

FINSKT REALLYCEUM I HELSINGFORS.

Plan af 2:dra våningen.

FINSKT REALLYCEUM I HELSINGFORS.

Plan af 3:dje våningen.

svara behovet. Vid byggandet hafva omkring 10,000 mark inbesparats såsom oanvända.

Finska fruntimmersskolan i Helsingfors.

Finska Fruntimmersskolan vid Boulevardsgatan i Helsingfors erhöll, efter underdånig framställning, af Kejslerliga Senatens Ecklesiastikexpedition i bref N:o 478 af den 17 april 1912 ett anslag stort 20,000 mark för uppförandet af en ny afträdesbyggnad för skolans behof. Det gamla träafträdet, hvilket icke hade någon eldstad och som var anordnad enligt tunnssystem, aflägsnades. Nu uppfördes med direkt ingång från hufvudbyggnaden en ny afträdesbyggnad af sten i 2 våningar inrymmande 18 vattenklosetter, hvaraf 6 i öfre och 8 i nedre våningen för elevernas räkning, samt 2 i öfre våningen för lärare och 2 i nedre för betjäningen med särskild utgång. Dessutom inrättades tvättbäcken i hvarje afdelning. Värmeledningen kombinerades med skolans ångpannor. Ritningarna till denna byggnad uppgjordes å Öfverstyrelsen för allmänna byggnaderna af Öfverarkitekten Jac. Ahrenberg och leddes byggnadsarbetena af extra arkitekten G. Stenius. Byggnadens uppförande öfverlämnades på entreprenad åt byggmästaren Emil Holm för en summa stor Fmk 18,125: — och uppfördes denna under sommaren 1912 och afslutades arbetena i september samma år. Af anslaget inbesparades 405 mark 28 penni.

Svenska fruntimmersskolan i Helsingfors.

Svenska Fruntimmersskolan i Helsingfors erhöll enligt Ecklesiastikexpeditionens i Kejslerliga Senaten bref N:o 1027 af den 22 augusti 1913 ett anslag stort 5,000 mark för omändring af skolans dåvarande enligt tunnssystem anordnade afträdesbyggnad sålunda, att tunnsystemet slopades och vattenklosettanordning infördes därstädes, äfvensom att i byggnaden installerades elektrisk belysning.

Klosettinstallationen utfördes af firman A. B. Wesijoholiike O. Y. på entreprenad för en summa 4,140 mark. Arbetet vidtog i september 1913 samt slutfördes samma år i december under Länebyggnadskontorets i Nyland ledning.

Af anslaget inbesparades en summa af 104 mark 21 penni.

Blindskolan i Helsingfors.

Den 13 maj 1913 beviljade Kejslerliga Senaten ett anslag af Fmk 20,700: — till en ny badstugubyggnad för Blindskolan i Helsingfors, samt för inrättande

af vattenklosetter i samma skola. Badstugubyggnaden, som lades under arbete i början af juli samma år, uppfördes på entreprenad af byggmästaren, kommunalrådet E. Aarnio för en summa af 13,000 mark. Den utfördes af tegel med tak af galvaniserad plåt och betonvaslag mot vinden, samt innehåller förstuga, afklädningsrum, badstuga och desinfektionsrum. Fasaden är orappad med putsade lister och i stil med hufvudbyggnaden. Ritningar till byggnaden äro utförda af baron K. A. Wrede och leddes byggnadsarbetena af extra arkitekten Albert Ekholm. Vattenledningsarbetet, omfattande bland annat 13 st. vattenklosetter, utfördes af A. B. Wesijohtoliike O. Y. för en summa af 4,750 mark. Delar af vattenledningsarbetena samt dekompositionsbrunnen utfördes efter räkning. Arbetet blef färdigt i slutet af september 1913.

Åbo & Björneborgs län.

Ändringsarbetena i Åbo Svenska klassiska lyceum.

Sedan längre tid tillbaka hade af rektor och skolråd framhållits de svårigheter, under hvilka undervisningsarbetet uti Svenska klassiska lyceets åldriga byggnad måste bedrivas.

Skolan saknade sålunda särskilda kapprum och rekreationshallar eller korridorer. Trapporna voro trånga och branta, bönsalen liten och låg, ventilationen bristfällig, i synnerhet som ytterplaggen delvis måste bevaras i klassrummen. Det gamla rika biblioteket hade därtill en trång och olämplig lokal. Förre rektorn A. Törngren hade därför med ifver arbetat på att få skolans lokala behof förbättrade. Då en dyrbar nybyggnad knappast hade kunnat komma i fråga under en nära framtid, upgpjordes på Öfverarkitekten Jac. Ahrenbergs initiativ förslag till omändring och mindre tillbyggnad af det gamla huset. Dessutom kunde skolan beredas ökad utrymme genom att en postfilial samt Skolstatens enke- och pupillkassa ifrån huset afflyttade till andra lokaler. Sålunda åstadskoms ett projekt, som af vederbörande godkändes, och sedan Kejsarliga Senatens Ecklesiastikexpedition beviljat ett byggnadsanslag stort 60,000 märk fördeladt på två år, hvaraf 30,000 mark för år 1913 samt för införandet af en värmeledning jämte härför behöfliga byggnadsarbeten Fmk 30,000: — hvaraf 15,000 under år 1913, kunde arbetet under förloppet af tvänne år utföras under det skolarbetet i samma byggnad hela tiden fortgick. Sålunda uppbyggdes under år 1913 ett nytt trapphus med därunder liggande pann- och bränslorum, större delen af kapprummen och korridorerna inrättades och centralvärmeledning infördes i ena hälften af byggnaden. Hela arbetet förutom värmeledningen ut-

fördes på accord och räkning och leddes af extra arkitekten Alex. Nyström under Öfverarkitekten Jac. Ahrenbergs inspektion: värmeledningsarbetet hade öfvertagits af A. B. Wesijohtoliike O. Y. i Helsingfors.

Finska Reallyceets i Åbo gymnastiksal.

Då det vid projekterandet af Finska reallyceets i Åbo nybyggnad gälde att nedbringa kostnadsförslaget, hade äfven måtten på gymnastiksalen nedprutats till de minsta möjliga. Emellertid framhölls vid skolans färdigblifvande af vederbörande som önskningsmål, att gymnastiksalen om möjligt måtte utvidgas, så att åt gymnastikapparaterna kunde beredas ett särskildt rum. Då af det beviljade nybyggnadsanslaget en besparing af c:a 5,000 mark förefanns, hemställdes af Öfverstyrelsen hos Kejsrerliga Senaten, huruvida icke dessa medel jämte ett tillskott, inalles uppgående till 7,565 mark, finge användas för en mindre tillbyggnad eller absid i ändan af gymnastiksalen, lämplig att upptaga gymnastikapparaterna, klätterstänger, stegar, räckor, mattor m. m. Sedan denna summa beviljats, uppfördes nämnda tillbyggnad och har salen sålunda visat sig motsvara behovet.

Raumo Seminarium.

Medels skrifvelee af den 21 juni 1911 till Skolöfverstyrelsen anhöll föreståndaren för seminariet jemte det han bilade särskilda kostnadsförslag att till seminariet skulle anskaffas Elektrisk belysning. Skolöfverstyrelsen öfversände ansökningen jemte bilagan och sitt förord till Kejsrerliga Senaten. Enligt skrifvelse från Ecklesiastikexpeditionen af den 7 maj 1913 meddelades att anslag för ändamålet beviljats hvarjemte det af firman A. E. G, inlemnade anbudet å 4,953 mark 47 penni godkändes. Då belysningsmaterialet, under tiden från anbudets lemnande och dess antagande, stigit i pris, kunde firman icke utföra arbetet för den erbjudna summan, hvarför Öfverstyrelsen för allmänna byggnaderna hemställde hos Kejsrerliga Senaten om ett tillskottsanslag af 600 mark, hvilket jemväl beviljades den 27 oktober 1913. Arbetena utfördes sedermera under hösten 1913 och öfvervakades för firmans räkning af ingenjören Pil. På anhållan af seminarieföreståndaren verkställde ingenjör K. Suomalainen från Ranmo slutlig afsyning af arbetena, hvarvid samtliga arbeten godkändes och emottogos.

Viborgs län.

Finska reallyceets i Wiborg gymnastiksalsbyggnad.

Enär den för finska lyceernas i Wiborg behof uppförda gymnastiksalsbyggnaden icke innehöll några förvaringsrum för bränsle, blef Öfverstyrelsen anmodad att inkomma med förslag till afhjälpande af denna bristfällighet. Å länebyggnadskontoret i Wiborg uppgjordes ritningar och kostnadsförslag, enligt hvilka ett vedlider skulle uppföras såsom tillbyggnad till sagda gymnastiksalsbyggnad. Detta förslag blef sedermera af Kejslerliga Senaten fastställt och anslog Ecklesiastikexpeditionen i skrifvelse af den 20 december 1912 N:o 1674 för ändamålet en summa af 2,600 mark.

Arbetet utfördes på entreprenad af byggmästaren L. L. Leivo och afsynades den 19 juli 1913 af andre arkitekten Ivar Aminoff och extra arkitekten Georg Fraser.

Planering och plantering å finska fruntimmersskolans i Sordavala gårdsplan.

På framställning af Skolöfverstyrelsen beviljade Ecklesiastikexpeditionen i Kejslerliga Senaten i enlighet med af länebyggnadskontoret i Wiborg uppgjort förslag för planering och plantering af finska fruntimmersskolans i Sordavala gårdsplan i skrifvelse N:o 662 af den 7 maj 1913, ett anslag af 10,000 mark. Då emellertid af detta anslag endast 5,000 mark beviljades för år 1913 och återstoden ännu icke disponerats för ändamålet, har arbetet, som utförts under länebyggnadskontorets i Wiborg inspektion, tillsvidare icke kunnat slutföras.

Svenska fruntimmersskolan i Viborg.

Sedan Ecklesiastikexpeditionen i Kejslerliga Senaten jämlikt skrifvelse för den 11 juli 1913 N:o 891 beviljat ett anslag af 3,625 mark för inrättande af nya vattenklosetter i svenska fruntimmersskolan i Wiborg gaf Öfverstyrelsen för allmänna byggnaderna i bref för den 25 juli 1913 N:o 1645, länebyggnadskontoret i Viborg i uppdrag att låta utföra arbetet.

Enär det varit omöjligt att på grund af den knappa tiden få arbetet slutfördt till den 1 september, då skolans verksamhet vidtog, uppsköts detsamma till följande år, då det utfördes på accord af firman A. B. Rob. Huber. Afsyningen verkställdes i slutet på september af t. f. länearkitekten Allan Schulman.

S:t Michels län.

Klassiska lyseet i S:t Michel.

På anhållan af rektorn vid S:t Michels lyceum beviljades af Ecklesiastikexpeditionen i Kejslerliga Senaten i skrifvelse af den 25 maj 1912 N:o 645 en summa af 500 mark för anskaffande af en vattenpost på lyceets gård. Arbetet utfördes enligt räkning af firman Rob: Huber genom länebyggnadskontorets försorg. Arbetet slutfördes och afsynades i augusti samma år.

Döfstumsskolan i S:t Michel.

På anhållan af föreståndaren för döfstumsskolan beviljades af Ecklesiastikexpeditionen i Kejslerliga Senaten i skrifvelse af den 17 april 1912 en summa af 6,984 mark för vattenledningsarbeten vid döfstumsskolan. Arbetet utfördes på ackord af firman Rub. Huber genom öfverstyrelsens maskin-ingeniör R. v. Nandelstadh. Aftalet innefattade följande arbeten:

- 1) I skolbyggnaden 2 vattenklosetter, två bäcken för dricksvatten, ett tvättställ till lärarerrummet samt vattenposter till handarbetsrummen.
  - 2) I internatsbyggnaden två vattenklosetter, bäcken för dricksvatten i korridoren, två tvättbord i sofsalarna, inredning af ett badrum, en vattenpost för föreståndarinnan och diskbord med vattenpost till köket.
  - 3) I ekonomiebyggnaden tre vattenposter samt inredning af ett badrum.
  - 4) I föreståndarebyggnaden två tvättställ, en vattenklosett och i köket ett diskbord med vattenpost.
  - 5) På gården en brandpost.
- Arbetena slutfördes och afsynades på hösten samma år.

Nytt simhus för Heinola seminarium.

Sedan simning upptagits som undervisningsämne vid Heinola seminarium, befanns det vara nödvändigt att anskaffa eget simhus för seminariet. På därom gjord framställning beviljades af ecklesiastikexpeditionen i Kejslerliga senaten i skrifvelse af den 20 december 1912 N:o 1,680 för ändamålet en summa af 2,330 mark. Arbetena utfördes på räkning genom länebyggnadskontorets i S:t Michel försorg och afslutades i maj 1913. Simhuset inrymmer en bassäng med rörlig botten och trampolin, samt två afklädningsrum för elever och ett för lärare.

Kuopio län.

Finska klassiska lyceet i Joensuu.

Då föreståndaren för länebyggnadskontoret verkställde sedvanlig årsremontsyn år 1910 anmälde skolans rektor att det i uthusbyggnaden inrymda vedlidret icke mera motsvarar sitt ändamål utan borde utvidgas. Genom förflyttning af några mellanväggar och minskning af latrinerna ansågs denna olägenhet kunna afhjälpas och uppgjordes i enlighet härmed ritningar och kostnadsförslag för ändamålet. I förslaget ingick äfven byggnadens förseende med nytt vattentak af galvaniserad plåt, hvarför kostnadssumman steg till 2,447 mark 80 penni. Enligt Ecklesiastikexpeditionens skrifvelse af den 23 februari 1911 beviljade Kejsrerliga Senaten för ändamålet den beräknade summa. I skrifvelse af den 7 mars 1911 N:o 402 uppdrog Öfverstyrelsen åt länebyggnadskontoret att låta utföra sagda byggnadsarbete. Byggmästar A. W. Pitkänen i Joensuu åt hvilken arbetet anförtroddes att utföras på entreprenad för 2,447 mark slutförde detta inom den i kontraktet bestämda tiden, och afsynades arbetet den 10 augusti 1911.

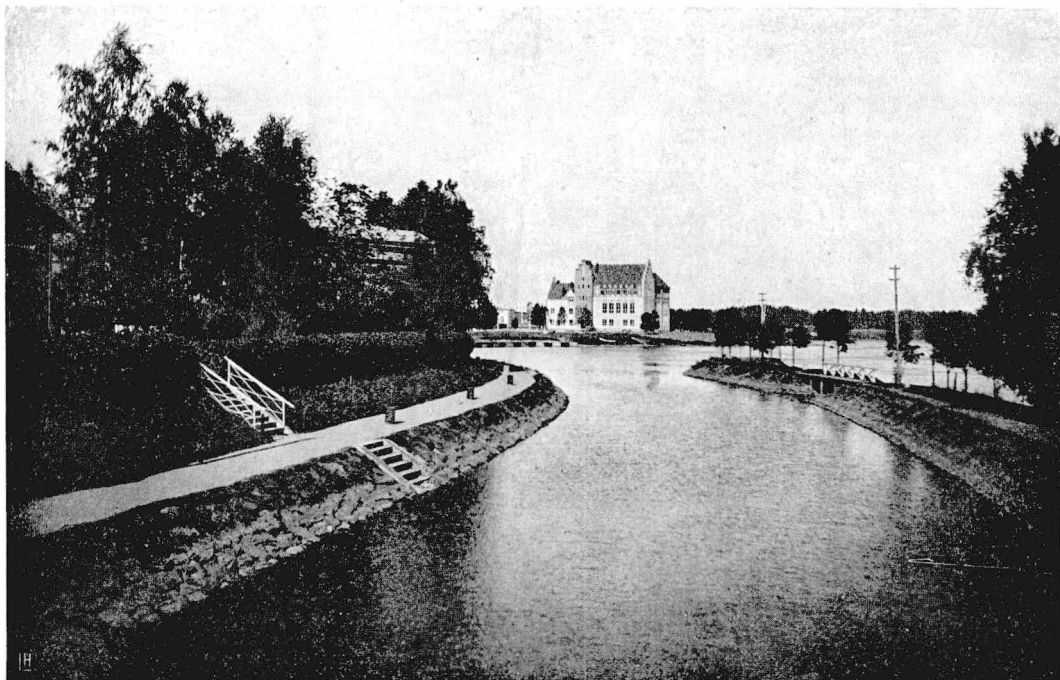
I samband med årsremonten utfördes under särskilda år fyllningsarbeten å lyceets gårdsplan genom länebyggnadskontorets försorg. Skolans rektor ansåg det dock önskligt att den stora och ödsliga skoltomten i sin helhet skulle planeras, förses med gångar och planteras med träd och buskar, hvarför på anmodan af rektor af trädgårdsmästare uppgjordes förslag till sagda planering m. m. Arbetet utfördes genom rektorns försorg, Då de härför beviljade medlen helt och hållet disponerats af rektorn och arbetet icke utförts under länebyggnadskontorets ledning, kan några uppgifter om anslagssumman, tiden för arbetets utförande samt den åtgångna summans storlek icke här uppgifvas.

Joensuu fruntimmersskola.

Redan 1865 grundades Joensuu fruntimmersskola såsom privat företag med svenskt undervisningsspråk, hvilket dock från 1881 successivt ändrades till finkst. Skolan fortlefde som privatläroverk ända tills den år 1899 öfvertogs af staten efter att åtta gånger hafva flyttat i för hvarje gång litet större och lämpligare lokal. Ända från 1869 åtnjöt skolan årligt statsunderstöd, hvilket från 1,200 mark år 1869 småningom växte till 6,500 mark. Efter det staten öfvertagit skolan uppstod frågan om uppförandet af eget hus för densamma. Stadsfullmäktige erbjödo år 1907 på grund af Senatens förfrågan om tomtplats,

gratis den del af strandparken å Pötkänniemi udde ofvan broarna, där skolhuset nu reser sig och där det utgör nästan det första den resande blir varse af staden, då han från stationen åker öfver bron eller från norr anländer med ångbåt. Denna mycket fordrande tomt gafs dock endast på det villkor »att skolhuset uppföres af sten och enligt sådana ritningar att det i intet afseende förstör platsens skönhet».

Ritningarne uppgjordes å Öfverstyrelsen för allmänna byggnaderna af Förste arkitekten M. Schjerfbeck och den 8 september beviljade Kejslerliga Senaten 251,500 mark för skolans byggande.

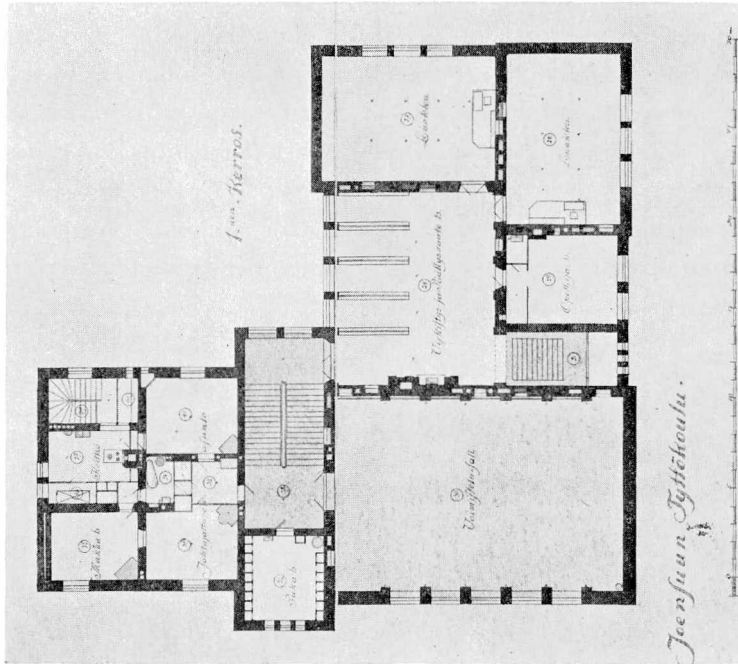

JOENSUU FRUNTIMMERSSKOLA.

Vy.

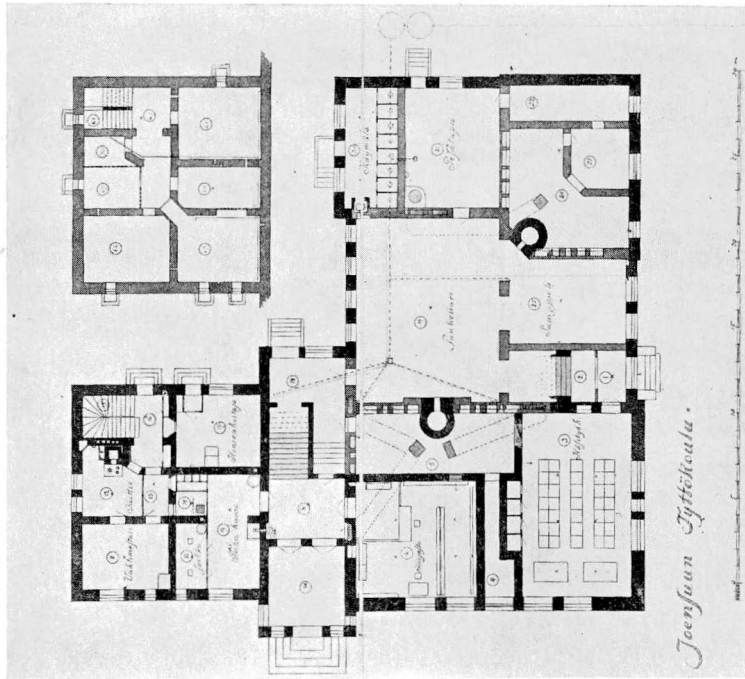
Till inspekterande arkitekt utsågs arkitekten M. Schjerfbeck och till arbetsledare extra arkitekten Otto F. Holm. Byggnadsarbetet gafs den 12 mars 1912 på entreprenad åt Byggmästaren E. W. Lindén från Wiborg för 188,000 mark. Kalorifär-varmlufts värmeledningen utfördes af Högfors bruk och Vattola träsliperi för 12,895 mark 36 penni, vatten- och afloppsledningen af firman Rob. Huber i Helsingfors för 11,217 mark 85 penni och elektrisk belysning af Ingeniörbyrån Zitting & C:o i Helsingfors för Fmk 2,735: 35.

Gräfningsarbetet vidtog den 23 maj 1912, men visade det sig då, att norra flygeln, enligt förslaget, hade placerats utanför den goda grunden. För att min-

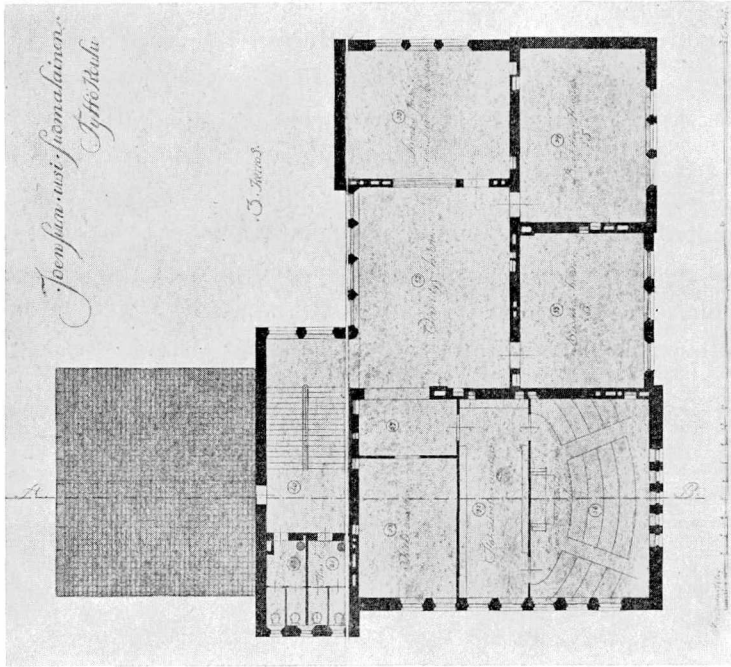
JOENSUU FRUNTIMMERSKOLA.

Plan af 1:sta våningen.

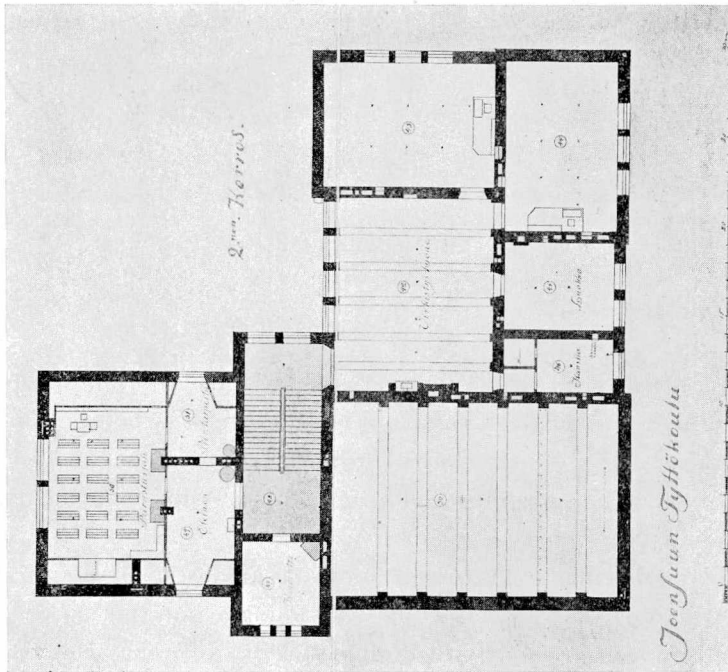
JOENSUU FRUNTIMMERSKOLA.

Plan af bottenvåningen.

JOENSUU FRUNTIMMERSKOLA.

Plan af 3:dje våningen.

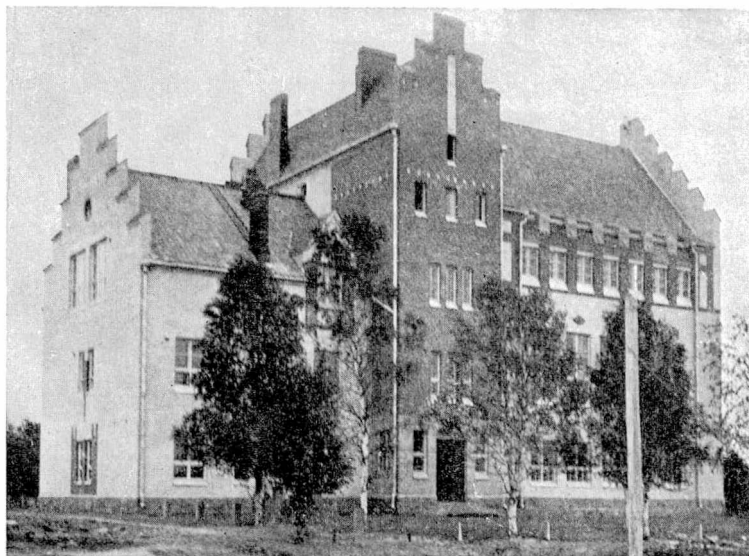

JOENSUU FRUNTIMMERSKOLA.

Plan af 2:dra våningen.

ska grundningskostnaderna, vreds hela byggnaden ett kvart hvarf motsols, hvarigenom största delen kom på god grund. Häraf följde en del smärre, för det hela betydelselösa, förändringar i byggnadens plan. Äfven nu måste dock ett af hörnen pålas, hvarjämte en del af grunden blef betydligt djupare än i förslaget beräknats och drog detta extra grundningsarbete en kostnad af sammanlagdt 7,048 mark.

Hela grunden jämte bottenvåningens väggar stampades af beton (1 cem + 5 sand), öfriga väggar murades af tegel, de tunna mellanväggarna hopfogades af »Ideal» och »Suomi» plattor. Sockel- och fasadsten hämtades från St. Andre, men på grund af intensiv vagnsbrist ficks till byggnadsplatsen blott då och då små

JOENSUU FRUNTIMMERSSKOLA.

Fasad.

partier däraf, så att de sista sockelstenarna anlände först i början af september, hvilket, jämte dagliga regn, betydligt försenade murningsarbetet. Vintern inföll den 4 oktober och murningen upphörde den 1 november. Alla golfslag utfördes af järnbeton, belagda med linoleum, genom Wiipurin Sementtivalimo O. Y. Yttre taket täktes med tegelpannor på asfaltfilt.

Byggnaden innehåller 5 klassrum, jämte språkklass och salar för naturhistoria, handarbete och sång, grupperade i 3 våningar omkring en centralhall, hvilken i 1:sta våningen användes till tambur, i 2:dra till rekreationsrum och i öfversta våningen till bönsal, som blott medelst en rullvägg afskiljes från sångsalen; vidare gymnastiksal och ritsal, hvardera med nödiga birum, erforderliga

rum för lärare, kansli, bibliotek, undervisningsmaterial och samlingar samt, i en skild flygel icke försedd med centralvärme, bostäder för föreståndarinnan (3 rum och kök) vaktmästare (1 rum och kök) och maskinist eller gårdskarll (1 rum). I källarvåningen stå 8 W. C. för elever och vid trappans öfversta podest 4 st. för lärare.

I kostnadsförslaget fanns icke upptaget elektrisk belysning, men på anhöllan af föreståndarinnan erhöles tillstånd att införa sådan, då af byggnadsanslaget inbesparats så mycket att extra anslag härför icke erfordrades. Armatur, äfvensom möbler och inredning af gymnastiksalen bekostades medels ett särskildt, till Skolstyrelsens disposition ställt anslag af den 17 april 1913 å Fmk 14,000: —.

Byggnaden afsynades och godkändes den 15 augusti 1913 af Öfverarkitekten J. Ahrenberg. Samma dag på kvällen uppstod eldsvåda i entreprenörens bräskjul, som nedbrann till grunden jämte där förvarade byggnadsmaterial och ritningar. Skolbyggnaden tog ingen skada af elden. Den 1 september började skolans värksamhet i nya lokalen och den 25 oktober hölls en invigningsfest i närvaro af 400 personer.

Industriskolan i Kuopio.

Skolans direktion hade i skrifvelse till Industristyrelsen framhållit nödvändigheten af särskilda rum för ett maskinlaboratorium. På anmodan af Öfverstyrelsen i skrifvelse af den 6 juni 1913 uppgjorde länebyggnadskontoret ritningar och kostnadsförslag härtill. Enligt Handels- och Industriexpeditionens skrifvelse af den 19 september 1913 N:o 1625 beviljade Kejslerliga Senaten 3,450 mark för ändamålet. I bref af den 30 september 1913 N:o 2290 gafs af Öfverstyrelsen åt länebyggnadskontoret i uppdrag att utföra arbetet. Laboratoriet inreddes i skolans källarvåning sålunda att tvänne af där befintliga vedkällare apterades för ändamålet. Arbetet utfördes enligt räkning för 3,445 mark 26 penni samt afsynades den 20 december 1913.

Svenska fruntimmersskolan i Wiborg.

Sedan Ecklesiastikexpeditionen i Kejslerliga Senaten jämlikt skrifvelse af den 11 juli 1913 N:o 891 beviljat ett anslag af 3,625 mark för inrättande af nya vattenklosetter i svenska fruntimmersskolan i Wiborg, gaf Öfverstyrelsen för allmänna byggnadern ai bref N:o 1645, af den 25 juli 1913 länebyggnadskontoret i Wiborg i uppdrag att låta utföra arbetet.

Enär det varit omöjligt att på grund af den knappa tiden få arbetet slutfördt till den 1 september, då skolans verksamhet vidtog, uppsköts detsamma till följande år, då det utfördes på accord af firman A. B. Rob. Huber. Afsyningen verkställdes i slutet på september af t. f. länearkitekten Allan Schulman.

Uleåborgs län.

Femklassiga samskolan i Brahestad.

Sedan samskolans i Brahestad gamla af trä uppförda skolhus förstörts af vådeld, beviljade Kejserliga Senaten medelst bref från dess Ecklesiastikexpedition af den 14 juni 1910 ett anslag af 241,000 mark för uppförandet af en ny byggnad af sten för skolans behof och ställdes till Öfverstyrelsens disposition under år 1910 en summa af 100,000 mark samt resten af anslaget eller 141,000 mark att användas under år 1911.

Dels med anledning af denna anslagsfördelning och dels emedan de förberedande arbetena för fundamenteringens utförande fordrade en rundlig tid kunde det hufvudsakliga byggnadsarbetet vidtaga först år 1911.

Uppförandet af skolhuset lämnades, efter sedvanligt införskaffande af anbud, till särskilda entreprenörer för de olikartade arbetena.

Den egentliga byggnadsentreprenaden öfverlämnades enligt kontrakt af den 21 januari 1911 till byggmästaren Abraham Waltonen för en öfverenskommen summa af 153,800 mark.

Uti detta aftal ingick dock icke utförandet af byggnadens järnbetonvaslag, hvilka för en entreprenadsumma af 35,200 mark öfverlämnades åt en af landets äldsta specialister inom branchen, ingenjören Aug. Kiökemeister.

Den för byggnadens uppvärmning och ventilation afsedda kalorifären utfördes af A. B. Högfors bruk och Wattola träsliperi för en öfverenskommen summa af 14,340 mark.

Den elektriska belysningsinstallationen utfördes af firman Siemens & Halske och golfvens linoleumbeklädnad levererades af Sandudds Tapet- och mattaffär i Helsingfors.

Till arbetsledare på byggnadsplatsen utsåg Öfverstyrelsen extra arkitekten Waldemar Wilenius under inspektion af dåvarande öfverarkitekten Jac. Ahrenberg, som äfven utarbetat ritningarna och kostnadsförslaget till samskolans i Brahestad nybyggnad.

Skolhusets grundvalar utfördes icke på vanligt sätt af gråsten i kallmur, dels emedan grunden icke var fullt tillförlitlig och dels till följd af gråstensma-

terialets dyrhet på orten. I dess ställe tillgreps ett modärnare sätt med armerad beton grund. Efter grundgräfningens utförande instampades ett grusskikt som undergrund, hvarpå en sammanhängande bottensula af beton anbringades och från detta fundament uppfördes de egentliga grundmurarna äfven af stampad beton, så sammanhängande som möjligt, hvarigenom trycket från de öfverliggande tegelmurarna jämnt fördelades öfver bottenskikten af stampadt grus.

Murarna utfördes på vanligt sätt af rödbrända tegel, hvilka ut- och invändigt rappades i kalkbruk.

Liksom vid alla under senaste år för statsverkets behof utförda byggnader försågs äfven skolbyggnaden i Brahestad med brandfria vaslag, konstruerade i armerad beton. Golfbeläggningen utgöres af linoleum, anbringad direkte på betonvaslagen, endast med ett underlag af gipsmassa för ytans utjämnande.

För att säkerställa mattorna mot röta, fästes desamma vid underlaget med ett isolerande hartskitt.

Ett undantag härifrån gör gymnastiksalens golf, som utförts af plankor på skolning, hvilka medelst asfalt isolerats från betonunderlaget.

Uti trapporna äro stegen utförda af beton med cementmosaikbeklädnad samt podesterna täckta med metlacher plattor.

Dörrarna utfördes enligt vanlig konstruktion af furuvirke och oljemålades.

Byggnadens fönster konstruerades med enkla karmar och dubbla båggar alla försedda med gångjärn och espagnoletter för nedre bågarna.

För direkt ventilation anordnades ett fönster i hvarje rum såsom hälsofönster d. v. s. med losholtzbågen att öppnas och slutas genom särskild mekanism.

Sedan byggnadsarbetet af arbetsledande arkitekten anmälts såsom slutfördt till den 20 augusti 1912, förordnade Öfverstyrelsen extra arkitekten Friherre K. A. Wrede att afsyna detsamma och insände Friherre Wrede den 27:de i samma månad syneinstrument öfver förrättningen med anmälan att betonarbetena den 28 april 1912 profbelastats, afsynats och godkänts af Ingeniören K. A. Lassenius.

Heta folkskola i Enontekis.

Efter det Heta folkskola i december 1908 nedbrunnit till grunden, uppdrogs åt Uleåborgs läns Byggnadskontor att uppgöra ritningar till ny folkskolebyggnad. Förutom klass- och slöjdrum skulle skolan innehålla bostad för läraren, bostäder för gossar och flickor samt för hushållsföreståndarinnan, jämte nödiga uthus.

Ritningarna jämte kostnadsförslag, slutande å 34,000 mark, insändes till Öfverstyrelsen i juli 1909. I mars 1911 beviljades för ändamålet Fmk 31,034: 40

under förutsättning att byggnaden skulle blifva obrädfodrad samt att Enontekis kommun skulle till kronan erlægga det för skolan uppburna brandförsäkringsbeloppet 8,000 mark.

I april 1911 uppdrogs åt byggnadskontoret att låta utföra arbetena på det för kronan fördelaktigaste sätt.

Därunder hade i Enontekis på inrådan af folkskoleinspektorn, folkskolans direktion anskaffat för byggnadsföretaget nödvändigt virke och sten och därvid begått ett fel, som ansenligt fördyrade byggnadsarbetet.

Träden voro riktigt huggna i 4—6 m. långa stycken, hvarvid i skogen kvarlämnats 2—3 m. långa ändor af den bästa stockdelen. Stenarnas tjocklek var högst 40 cm. och såsom varande skiffersten kunde de icke användas till sockel för hufvudbyggnaden.

På grund af vid mottagningen gjorda anmärkningar vägrade kontorets byggmästare K. Niemelä att emottaga materialerna såsom fullgod vara, men de närvarande främmande personerna ansågo icke anmärkningarna vara af den betydelse, att en nedskattning i värderingen skulle komma ifråga.

Den af folkskoleledningen ombesörjda virkeshuggningen och släpningen samt anskaffandet af sten steg till 5,512: 75 mark och blef sålunda väl dyr.

Byggnadsarbetena påbörjades i början af juni med söderifrån hemtade stenarbetare, hvaremot man till träarbetena sökte använda Ortsbor i största möjliga utsträckning. Arbetena fortskredo sålunda långsamt och skolbyggnaden kom under tak sent på hösten.

Stort förfång vållade uppförandet af brandmurar, skorstenar och eldstäder, ity att man till dem i afsaknad af lera måste använda å orten förekommande skiffersten, hvars huggande och formande tog ansenlig tid. Eldstäderna beslogos med bleckplåt, emedan rapping icke fäster vid stenplattor och själfva eldhärdarna bekläddes med eldfasta tegel, hvilkas pris jämte frakt uppgick till 1: 20—1: 30 per styck, medan sådana tegel under vanliga omständigheter betalas med —: 25 — —: 27 p.

För målningsarbetena måste från Uleåborg införskrifvas en speciell målare.

En stor utgiftspost utgjorde äfven frakterna, ity att alla finare byggnads-materialier måste forslas 365 km. på ytterst dåliga vägar. Frakten från Torneå till Enontekis steg till 20—25 penni per kilo och kom sålunda frakten för en cementtunna att utgöra 30: — —45 mark, d. v. s. 3—4 gånger mera än själfva cementets pris.

Då de förberedande byggnadsarbetena, som ombesörjdes af folkskoleledningen, hade blifvit dyrare än enligt förslaget och då remontarbetena å de byggnader, som räddats undan edlen, blefvo vidlyftigare än man i början hade antagit, så blef det i god tid uppenbart, att det beviljade anslaget icke skulle räcka till. Därför uppgjordes å byggnadskontoret kostnadsförslag för nödig-

befunna kompletteringsarbeten, hvilket slutade å 3,900 mark. I maj 1912 blef denna summa beviljad.

Arbetena utfördes mot räkning under ledning af byggmästaren K. Niemelä i juni 1911 och afslutades i juni 1912.

Kostnaderna för arbetet utgjorde 34,919: 65 Fmk.

III. Byggnader för vetenskapliga och konstnärliga inrättningar kyrkor, prästgårdar och fornborgar.

Nylands län.

Historiska museet i Helsingfors.

I skrifvelse af den 17 november 1911 insände Öfverstyrelsen till Kejsersliga Senaten följande tre kostnadsförslag för museiområdets iordningställande, nämligen:

1:o) för gångbanors befästade kring området och stenläggning af dess gatuandelar ett till 37,600 mark uppgående kostnadsförslag;

2:o) för inhägnader och portar ett till 76,100 mark uppgående samt

3:o) för planerings, planerings- och dräneringsarbeten ett kostnadsförslag slutande å 104,096 mark och hemställdes att för inhägnadsarbeten skulle för år 1912 beviljas 25,000 mark eller i det närmaste tredjedelen af de beräknade kostnaderna samt för planeringsarbetens utförande under samma år 15,000 mark. För gångbanors och stenläggningars utförande hemställdes om hela kostnadsförslagsbeloppet eller 37,600 mk.

Sistanförda summa beviljades i enlighet med Ecklesiastikexpeditionens skrifvelse af den 20 mars 1912 och förbrukades häraf under åren 1912 och 1913 sammanlagdt 8,233 mark 10 penni för trottoir-arbetens, förnämligast kantsternars utförande.

De för inhägnader och planeringsarbeten åstundade årsanslagen beviljades hvardera enligt Ecklesiastikexpeditionens skrifvelse af den 7 maj 1913 och utbetalades för inhägnader under samma år 17,629 mark 7 penni. Norra delen af inhägnadsmuren mot Westra Chausseen samt en del af muren mot Tölögatan hade under året hunnit utföras.

Emedan museiområdets gränser ännu år 1913 icke voro definitivt bestämda och planeringsprojekt af denna anledning icke kunnat uppgöras, måste med planeringsarbetenas påbörjande tillsvidare anstå. Af samma orsak kunde icke heller inhägnadsarbetena å området södra, mot staden vettande delar, igångsättas.

Museets ofvananförda arbeten hafva utförts enligt räkning. Öfvervakande arkitekt har varit Hjalmar Åberg, inspekterande Förste arkitekten S. M. Schjerfbeck. Ritningarna till inhägnadsmurarna uppgjordes af arkitekten Armas Lindgren.

Ateneumbyggnaden i Helsingfors.

I maj 1913 mottog Öfverstyrelsen af Finska Konstföreningens direktion en skrifvelse daterad den 26 maj 1913 med anhållan om åtgärd för skyddandet af Konstföreningens galleri mot eldfara. Till denna skrifvelse hade Konstföreningens direktion bifogat ett utlåtande af Brandmästar G. Wasenius, hvilken därtill uppmanad förrättat brandsyn på platsen och såsom sin mening uttalat att galleriet vore otillräckligt skyddadt mot eventuellt utbruten eld å vinden.

Med anledning af detta förrättades syn på platsen, vid hvilken närvaro Förste arkitekten S. M. Schjerfbeck, Professor J. J. Tikkanen, Extra arkitekten R. Tikkanen samt Konstföreningens öfvervakningsmästare och eldare.

Vid synen befanns:

1:o) att alla med takbelysning inrättade rum genom tegelbrandmurar skiljts från den öfriga vinden och från hvarandra eller att vinden sålunda delats i 13 st. s. k. brandrisker. Branddörrarna mellan dessa rum voro till större delen utförda af trä med dubbel plåtbeklädnad och plåtklädda karmar, samt några af järnplåt på järnkarm, således alla enligt godkänd typ. Låsen för dessa kunde emellertid anses för svaga;

2:o) att alla vindsvaslag voro täckta med brandbotten af murade tegel utom öfver de rum, som belysas genom takfönster.

3:o) att inom en del af de genom brandmurar skyddade brandriskerna på vinden funnos inre ljuslyktor af trä för att begränsa takbelysningen och delvis hindra de underliggande rummens afkyllning under den kalla årstiden. Om således eld utbröte i någon af riskerna, skulle ovillkorligen genom takfönstren en massa brinnande virke nedfalla i det underliggande galleriet och i hög grad försvåra räddningsarbetet af de i galleriet inrymda, till största delen oersättningsbara konstföremålen.

4:o) att tvänne dörröppningar mellan galleriet och konstflitföreningens dekorationsmålareverkstad voro intäckta endast med bräden. Uppstode eld i verkstaden, hvartill betingelser nog förefinnas, då limkokning därstädes föresiggår på petroleumkök, skulle elden genom brädväggarna med största lätthet intränga i galleriet.

Till bristfälligheternas afhjälpan föreslog arkitekten Schjerfbeck:

1:o) att trägolven i vindens brandrisker skulle beklädas med ett lager af asbestpapp och ofvanpå detta ytterligare med asfaltfilt;

2:o) att de ljuslyktorna omgifvande brädväggarna måtte beslås med plåt på bägge sidor;

3:o) anbringandet af järnbommar för alla branddörrar och -luckor till de olika afdelningarna samt mellan desamma;

4:o) att takstolarna ofvanför galleriet skulle målas med eldfast färg af vattenglas samt ytterligare bestrykas med oljefärg;

5:o) igenmurandet af dörröppningarna mellan Konstflitföreningens dekorationsmålaerverkstad och Konstföreningens galleri.

Öfverstyrelsen uppdrog genom sin skrifvelse af den 26 maj 1913 åt Arkitekten S. M. Schjerfbeck att i ärendet vidtaga nödiga åtgärder och ställde till en början ur anslaget för mindre och brådskande arbeten en summa stor 1,000 mark till disposition. Totalsumman för arbetena beräknades till 6,200 mark hvilken summa Kejslerliga Senaten genom Handels- och Industriexpeditionens skrifvelse af den 27 juni 1913 beviljade.

Arbetet vidtog i juni 1913 och leddes af Extra arkitekten R. Tikkanen samt var färdigt i oktober samma år. Af anslaget åtgick 6,012: 36. mark

På initiativ af ekonomen för Ateneum, professor E. Nordström, samt t. f. öfverdirektören, öfverarkitekten J. Ahrenberg, uppgjordes i början af juli 1911 ett förslag gällande vattenklosetterna i *Ateneums* västra flygel och ekonomiebyggnad, hvilket förslag omfattade en ändring af hela systemet. Enligt det nya förslaget skulle nämligen de gamla klosetterna, hvilka varit inrättade enligt tunnssystemet, nu ersättas med vattenklosetter. Kostnadsförslaget slutade på 4,400 mark. På framställning af Öfverstyrelsen för Allmänna byggnaderna beviljade Kejslerliga Senatens Handels- och Industriexpedition redan den 19 juli samma år anslag härtill, samt vidtog arbetet omedelbart. Anläggningsarbetets verkställande, som af Nylands läns byggnadskontor ombetroddes A. B. Vesijohtolike O. Y., slutfördes under oktober månad samma år.

Drakstationen i Fredriksberg.

För uppförande af tvänne nybyggnader af trä för Meteorologiska Centralanstaltens drakstation i Fredriksberg beviljade Kejslerliga Senaten den 7 maj 1913 ett anslag af 5,700 mark. Arbetet påbörjades i medlet af juni och slutfördes i september. Den ena byggnaden innehåller badstuga, afklädningsrum och tvättstuga, den andre magasin och ett verkstadsrum med eldstad. Hvardera äro uppförda af stock och tåkta med asfaltfilt. Arbetet utfördes på entreprenad af byggmästaren, kommunalrådet E. Aarnio för en summa af 5,200 mark. Återstoden af anslaget åtgick till arbeten, som icke ingingo i entreprenaden.

Åbo och Björneborgs län.

Reparationer i Åbo domkyrka.

Åbo domkyrka hade under de många år stora projekt och planer på en restaurering af densamma uppgjordes och ventilerades fått vänta på den skötsel och omvårdnad ett så åldrigt och stort byggnadsverk med historiska minnen kräfver.

Genom särskilda begifvanden af Kejslerliga Senatens Ecklesiastikexpedition under åren 1911, 1912 och 1913, efter det behofven hvarje år af Öfverstyrelsens och Arkeologiska kommissionens ombud konstaterats, hafva numera de mest påfallande bristerna småningom begynt afhjälpas.

Sålunda har den af frost och sättningar illa demolerade yttre trappan i smärre partier hvarje sommar upptagits och omlagts. Yttre tornfasaden, som af den stora branden mycket skadats, hade därefter endast nödortfigt reparerats. Stora ytor äro sålunda lappade med bruk och tegelskärf, taktegelrester o. d. Det har nu gällt att småningom renovera de mest förvittrade delarna omkring tornuren. Ännu återstå af hvardera dessa arbeten rätt mycket.

Äfven tornbyggnadens massiva träkonstruktion, som till mindre delar angripits af röta, har undersökts och renoverats.

En gammal gotisk portal i det s. k. Tigerstedtska grafkoret med vackert profilerade formtegel har rengjorts och iståndsatts så att den nu framträder som en af kyrkans vackraste arkitektoniska detaljer.

Äfven de stora urtaflorna hafva under dessa år nedtagits och undergått behöflig ommålning och förgyllning.

Medlen som för dessa renoveringsarbeten beviljats har varit

under år 1911	981: 25
» » 1912	2,500: —
» » 1913	3,471: —

Wiborgs län.

Prästgården i Salmis socken.

Sedan kyrkoherdeembetet i Impilax församling till vederbörlig ort ingått med framställning om att med statsmedel en bostad skulle uppföras för lutherska

prästens i Salmis behof, och ett tidigare uppgjort förslag på grund af dess dyrtighet icke godkänts, gaf Öfverstyrelsen i skrifvelse N:o 404 af den 3 mars 1911, länebyggnadskontoret i Wiborg i uppdrag att uppgöra nya ritningar och förslag i sak. De af kontoret insända ritningarna fastställdes sedermera af Kejserliga Senaten, som enligt Ecklesiastikexpeditionens förordnande N:o 676 af den 18 maj 1911, anslog 14,500 mark för ändamålet och gaf Öfverstyrelsen i uppdrag att låta utföra arbetet.

Enligt uppdrag af Öfverstyrelsen införskaffade länebyggnadskontoret entreprenadanbud och godkändes det af byggmästaren L. L. Leivo inlämnade anbudet å 14,200 mark. Kontrakt upprättades den 27 juni 1911 och vidtogs arbetena omedelbart samt utfördes under ledning af extra arkitekten I. Launis. Afsyningen verkställdes af extra arkitekten Georg Fraser den 16 oktober 1912 i närvaro af domkapitlets i Nyslott ombud pastor L. Eerola.

Uleåborgs län.

Remont å Enare kyrkoherdeboställe och prästgårdens nybyggnadsarbete.

Efter det i maj 1912 till Öfverstyrelsens förfogande ställts 4,000 mark för remont å Enare kyrkoherdeboställe med uthus, uppdrogs åt länebyggnadskontoret i Uleåborg att låta utföra berörda arbeten. Kontoret förordnade byggmästaren S. Markus att jämte andra arbeten verkställa äfven dessa.

Arbetena voro knappast påbörjade, innan prästgårdsbostället i slutet af juli under rådande stark blåst nedbrann till grunden.

Under sådana förhållanden föreslog kontoret, att det för remonten utanordnade beloppet finge användas till remont af uthusen och särskildt för stugans inredande till temporär bostad åt kyrkoherden. Då denna anhållan i oktober blifvit beviljad, iordningställdes också stugan till temporär bostad åt kyrkoherden och blef arbetet äfven slutfördt före vinterns inbrott. Återstoden användes till remont af uthusen.

I början af november anmodades länebyggnadskontoret på förfogande af Guvernören i Uleåborgs län att omedelbart skrida till uppgörandet af ritningar och kostnadsförslag för en prästgård. Enligt meddelandet skulle hufvudbyggnaden innehålla 7 rum och nödiga sidorum.

Emellertid hade kyrkoherden i Enare på uppmaning af kontoret vidtagit åtgärder i syfte att de 15,000 mark, som uppburits i brandförsäkring skulle ställas till förfogande för påbörjande af de förberedande byggnadsarbetena.

Det var nämligen viktigt att under vinterns lopp anskaffa timmer, sten och andra byggnadsmaterialier till byggnadsplatsen, ity att arbetena eljes skulle blifvit ett helt år fördröjda. Sommartid hade det varit absolut omöjligt att få några byggnadsmaterialier till orten på annat sätt än genom att bära dem, och detta forslingsätt hade naturligtvis blifvit alltför dyrt.

Så erhöles då i februari 1913 tillstånd till huggande af erforderligt byggnadstimmer från Utsjoki reviers skogar och till användande för de förberedande arbetena af högst den för prästgårdsbyggnaden uppburna brandförsäkringssumman 15,000 mark.

I mars 1913 påbörjades arbetena under byggmästaren E. Markus ledning och i april fastställdes ritningarna samt kostnadsförslag för ny prästgård, slutande å 38,000 mark.

I maj blefvo stenarbetena färdiga och i augusti var byggnaden under vattentak. I medlet af december var byggnaden så pass färdig, att kyrkoherden kunde öfvertaga densamma.

Då det kalla vädret och de korta dagarna omöjliggjorde ett slutförande af målnings- och andra arbeten, afbrötos dessa. I maj 1914 påbörjades arbetena ånyo och i juli var byggnaden definitivt färdig, hvarförutom de för brädfodringen behöfliga bräderna redan blifvit sågade.

Byggnadsmaterialierna hemtades merendels från Norge, enär frakterna därifrån voro ansenligt billigare. Frakten från Norge utgjorde 5—10 penni och från Rovaniemi 28—35 penni per kilo.

Större arbetsstrejker förekommo ej under byggnadstiden. Byggnadskostnaderna voro följande:

Remont af boställets stuga och uthus	Fmk	2,779: 30
Nybyggnaden	»	37,401: 56
		<hr/>
Summa	Fmk	40,240: 86

Besparingen utgjorde förty Fmk 1,759: 14.

IV. Allmänna sjukhus.

Ur medicinalarkitektens redogörelse för inom landets allmänna sjukhus under åren 1911, 1912 och 1913 utförda arbeten meddelas följande utdrag:

Året 1911.

Byggnadsverksamheten inom Medicinalverkets område har under året 1911 icke varit alltför lifaktig, då inga större nybyggnadsföretag under denna tid påbörjats. De flesta af de under perioden 1908—1910 pågående sjukhusbyggena hade redan till utgången af år 1910 slutförts och afsynats. Bland dessa kunna nämnas: Länesjukhusen i Åbo och Kuopio, Kirurgiska Sjukhusets i Helsingfors nya operationssal, Allmänna sjukhusen i Tammerfors och Kajana samt Upptagningsanstalterna för sinnessjuka i Åbo, Wiborg och Gamla Wasa och Kexholms asyl. Endast för de vidlyftiga tillbyggnadsarbetena vid Länesjukhuset i Wiborg hade arbetstiden redan vid anslagens beviljande år 1908 utsträckts ända till år 1911.

En sådan återgång i byggnadsverksamheten, som året 1911 har att uppvisa är en naturlig följd af det forcerade arbetet vid sjukhuskomplexerna under perioden 1908—1910, då anslag af i rundt tal 3,758,000 mark beviljades för de större byggnadsföretagen.

I denna betydande summa, ingå dock icke anslagen för de mindre ombyggnadsarbeten, hvilka bekostats med medel ur de på Öfverstyrelsens stat upptagna anslagen för mindre och brådslande arbeten m. m. Likaså äro de årligen återkommande reparationsarbetena icke medräknade.

En af de största på dagordningen stående byggnadsfrågorna i vårt land har dock icke hvilat, i det att under år 1911 projektet till Universitets klinikernas nybyggnad fått en slutlig affattning med afseende å tomtens disposition för ändamålet.

Såsom redan i föregående årsberättelse framhållits hade Statsverket af Helsingfors stad tillöst sig tvänne tomter vid stadsgränsen mot Mejlansområdet för att användas vid Universitets klinikernas uppförande, men dessa invid hvar-

andra belägna tomter kunde icke med fördel utnyttjas för det afsedda ändamålet, emedan en gata projekterats emellan de tvänne tomterna på ett sådant sätt, att en sammanhängande gruppering af sjukhuskomplexens byggnader omöjliggjordes.

Med anledning häraf ingick Medicinalstyrelsen till Stadens Stadsplanenämnd och öfriga myndigheter med en anhållan om ändring härutinnan af den tilltänkta stadsplanen för Mejlsområdet. Sedan Stadsplanenämnden ställt sig sympatiskt mot förslaget, resulterade detta uti en sådan omarbetning af stadsplanen, att den ifrågavarande gatan bortlemnades, och de tvänne tomterna kunde sammanslås till ett enda sammanhängande område af omkring 100,000 kv. meters storlek.

Redan före tomtrågans definitiva afgörande hade den stora komite, som har att behandla frågan om Universitets klinikernas nybyggnad inkallat som inhemska experter för situationsplanens bedömande Professor O. Tarjanne, Arkitekter E. Saarinen och L. Sonck.

Vid den år 1911 fortsatta behandlingen af detta ärende beslöt komiten att underställa situationsplaneförslagen granskning äfven af utländska experter. Till sådana utsågos Rikshospitalets i Köpenhamn arkitekt, byggnadsinspektören m. m. Martin Borek, och Medicinalverkets i Sverige arkitekt Thure Stenberg. Sedan dessa herrar i juli 1911 besökt Helsingfors och på platsen tagit kännedom om terrängförhållande på den blifvande byggnadsplatsen, inlämnade de sitt skriftliga utlåtande och förordade med mindre afvikelser den tidigare utarbetade situationsplanen, sedan ett förslag att uppställa de blifvande sjukhusbyggnaderna enligt ett fritt system efter terrängens naturliga höjdförhållanden befunnits oantagligt, emedan den till buds stående tomten icke erbjöd ett härtill tillräckligt utrymme.

Sedan situationsplanen i sina hufvuddrag sålunda vunnit sin lösning, kunde ritningsarbetet för ekonomibyggnaderna och den syfilodermatologiska kliniken under hösten 1911 vidtaga.

Till först utarbetades hufvudritningar till en gemensam byggnad för kosthålls- och tvättinrättningarna samt mindre sådana för pann- och maskinhus samt desinfektionsinrättning, stall m. m.

Uti den centrala stora ekonomibyggnaden finnes utom den mångfald af rum, som erfordras för kosthåll och tvätt, bostadslokaler och rum för det blifvande sjukhusets talrika såväl manliga som kvinliga betjäning, till det antal som denna tjänstepersonal beräknats för den tilltänkta sjukhuskomplexen, fullt utvecklade. Härvid hafva dock icke medräknats sköterskor och städerskor vid sjukhusafdelningarna, för hvilka bostadsrum äro afsedda att inredas i sjukpaviljongernas vindsvåningar eller möjligen i en särskild byggnad. Uti ekonomibyggnaden finnes dessutom rum reserverade för en badinrättning, afsedd

för tjänstepersonalen, sysslomannens kontor och bostad, förvaringsrum för patienters kläder o. s. v.

Ångpannehuset är förlagdt till tomtens norra del, emedan hela den södra delen af området ligger närmast staden och med afseende å såväl belysnings- som terrängförhållanden bäst lämpar sig, för uppförandet af de egentliga sjukafdelningarna. Fördelaktigast ur rent konstruktiv synpunkt hade varit att förlägga ångpannehuset till tomtens sydvästra hörn, emedan denna del af tomtens är lägst belägen, men då, som nämnts, terrängen här lämpar sig väl för anläggandet af sjukvårdsafdelningar och då dessutom den i Helsingfors förhärskande sydvästvinden hade fört rök och dunster från ekonomiafdelningarna öfver hela sjukhusområdet, kunde denna annars fördelaktiga planering af pannhuset icke ifrågakomma. Att pannhuset på sin definitivt föreslagna plats kommer att ligga högre än de flesta af sjukpaviljongerna, torde icke erbjuda större svårigheter vid centralvärmeapparaters konstruerande, om ett modernt varmvattensystem kommer till användning. Som stöd härför har komiten äfven varit i tillfälle att inhämta den kände svenske värmeteknikern, Ingeniör H. Theorells utlåtande.

Samtidigt med ritningar till dessa ekonomiebyggnader utarbetades vid Öfverstyrelsens ritkontor förslaget till den nya syfilodermatologiska afdelningens byggnad, enligt situationsplanen afsedd att uppföras ungefär vid midten af den området i öster begränsande gatan.

Denna sistnämnda byggnad är afsedd att utföras i tre våningar, af hvilka den 2:dra och 3:dje våningen disponeras för de egentliga sjukrummen och den 1:sta för poliklinik, behandlings- och operationssalar, Röntgen- och Finsenrum samt för tvänne mindre isolerade sjukafdelningar, en för kvinnor och en för män. Rumdispositionen i denna byggnad är sådan, att den manliga afdelningen förlagts till byggnadens norra del i dess samtliga tre våningar samt den kvinnliga afdelningen på enahanda sätt till byggnadens södra del med hufvudtrappa, museilokal samt hörsal och laboratorium såsom ett isolationsområde i byggnadens midt.

Byggnadens vindsvåning upptages af rum för afdelningens sköterskor och betjäning, dock icke till hela dess utsträckning, utan har tillräckligt utrymme disponerats som vanliga vindar för uppbevaring af särskilda sjukafdelningens effekter.

I källarvåningen har inredts lokal för vaktmästare samt anordnats tvänne badrum för badning af inkommande patienter, män och kvinnor.

Alla nämnda projekt och ritningsarbeten utfördes i hufvudsak under år 1911, men granskningen af sagda projekt hann icke utföras under detta år, hvarför expeditionen af sagda ärende till Civilexpeditionen i Kejsrerliga Senaten skedde först under år 1912, då äfven kostnadsförslagen utarbetades.

Bland de viktigare byggnadsföretagen för sjukvårdens i landet befrämjande kunna räknas de Lappländska sjukstugornas och läkarebostädernas uppförande. I sig sjelf äro dessa byggnader af rätt anspråklöst slag, enkla trähus under perttak, och försedda med plåtbeklädda eldstäder, men då man betänker under hvilken breddgrad desamma komma till utförande och hvilka svårigheter måste öfvervinnas vid materialiers framförslande och annars enkla tekniska arbetens utförande, är det ingen öfverdrift att likställa dessa enkla Lapplands byggen med de viktigaste i vårt land.

Frånsedt de Norska Nordlanden är väl trakterna af Enare sjö de nordligaste på vår jord, dit civilisationen trängt fram för att underlätta människans kamp mot en oblid natur.

En blick på kartan visar oss att redan ändpunkten för våra järnvägar, Rovaniemi, beläget så godt som under polcirkeln, ligger på samma breddgrad med Islands norra udde, Mellersta Grönland, Clondyke med Yocun-floden och Behringssund. Enare ligger dryga två grader nordligare.

Om svårigheterna vid de lappländska byggnadsföretagen ger rapporterna från Länebyggnadskontoret i Uleåborg en föreställning.

I Sodankylä t. ex. finnes icke tillgång på lera, och är tegeltillverkning på orten därför omöjlig, hvarför såväl eldstäder som brandmurar och skorstenar utföras af stenflisor. De till vissa delar af eldstäderna nödvändiga teglen och cement är man tvungen att transportera från Rovaniemi.

I Enare hade byggmästaren för sjukhusbygget på platsen låtit slå och bränna de för eldstäderna behöfliga teglen, hvarjämte han som kunnig smed utfört det för byggnaderna erforderliga smidet och tillverkat en perthyffel för tillverkning af takpertor. Plåtmantlar för eldstäderna i Enare läkarebostad hemtades med vinterföre från Uleåborg, men eldfasta tegel och eldfast lera från kyrkobyen Neiden i Norge, liksom ock en del annat byggnadsmaterial.

Som en egendomlighet kan nämnas att god norsk plåt kan anskaffas till Enare för ett billigare pris än hvad galvaniserad plåt säljes för i Uleåborg, ett förhållande som naturligt icke var känt af Öfverstyrelsen eller dess Länebyggnadskontor i Uleåborg vid kostnadsförslagets utarbetande.

Tillbyggnaden till läkarens bostad och den nya sjukstugan i Enare upptimras af stående torr stock, med inhyflade nåt, hvari lös fjedrar anbringas, så att den upptimrade väggen utgöres af en formlig spontvägg, som ytterligare noga diktas och brädfodras. Dessa byggnader borde därför erbjuda tillräckligt skydd mot det nordiska klimatet.

Bland byggnadsarbeten, som under år 1911 utförts vid Medicinalverkets byggnader, kunna nämnas:

Nylands län.

Oftalmologiska kliniken i Helsingfors.

I skrifvelse af den 14 februari 1911 beviljade Civilexpeditionen i Kejsrerliga Senaten ett anslag af 5,130 mark för vattenlednings- m. fl. arbeten uti den lokal, som för oftalmologiska afdelningens af Allmänna sjukhusets i Helsingfors behof upphyrts i gården N:o 14 vid Mariegatan, tillhörig »Osakeyhtiö Maariankatu N:o 14».

Sagda bolag förband sig att uthyra den nämnda lokalen i fullfärdigt skick, men för diverse vattenledningsarbeten i operationsrum m. m. samt för mörk-rummens förseende med fönsterluckor, hade kostnaden beräknats till ofvannämnda belopp.

Öfverstyrelsen för allmänna byggderna förordnade Extra arkitekten Karl Kellberg att öfvervaka såväl nämnda vattenlednings arbeten som den upphyrda lokalens inredning i öfrigt.

Gamla och nya klinikum i Helsingfors.

I skrifvelse från Civilexpeditionen af den 30 maj 1911 beviljades ett anslag af 20,970 mark för diverse ändringsarbeten i Nya och Gamla klinikum, i hufvudsak betingade af den oftalmologiska afdelningens förflyttning till ny upphyrd lokal. Sålunda inreddes den af oftalmologiska afdelningen tidigare disponerade lokalen för patologiska afdelningens behof, hvarvid alla för sistnämnda sjukafdelning icke absolut nödvändiga rum funno användning som bostadslokaler för sköterskor vid gamla klinikum samt för tjänstepersonal, hvilkas bostäder tidigare befunnit sig i ett mindre tillfredsställande skick. Sedan den patologiska afdelningen sålunda bortflyttats från nya klinikum, inreddes dess förra lokalteter till hörsal och laboratorier för den nyinrättade propedeutiska afdelningen, hvarjemte rum reserverades för den medicinska klinikens Röntgeninrättning. Sagda ändringsarbeten leddes på byggnadsplatsen af Extra arkitekten Karl Kellberg och inspekterades af arkitekten M. Schjerfbeck.

Gamla klinikum i Helsingfors.

Vid gamla klinikum visa sig tid efter annan särskilda reparationsarbeten nödvändiga, då byggnaden är gammal och otidsenlig, men icke underkastats den genomgående ombyggnad densamma vore i behof af, emedan en förflyttning

af de där inhysta sjukafdelningarna förutsetts såsom det första resultatet af Universitets klinikernas nybyggnad på Mejlansområdet. Under år 1911, den 22 september beviljades dock ett anslag af 2,400 mark för en ny varmvattenapparat vid badafdelningen i gamla klinikum, emedan den gamla befunnits genomrostad och därigenom oanvändbar äfven för en kortare tid framåt.

Elektriska belysningen vid hufvudstadens sjukhus.

Såsom en tidsenlig åtgärd kan antecknas den under år 1911 vidtagna ombyggnaden af en god del af de elektriska ljusledningarna vid Allmänna sjukhusets i Helsingfors byggnadskomplexer. Sedan Helsingfors stad inlöst alla i hufvudstaden opererande privata elektriska belysningsinrättningar, blef det nödvändigt att ställa samtliga ljusledningar inom Statsverkets byggnader i det skick, som af Helsingfors Elektricitetsverk fordrades i säkerhetens intresse, så mycket mer som detta är ett vilkor för leverans af ström från dess ledningsnät. Då en god del af sjukhusens inre ledningar uppsatta under en tid, då eldfarligheten af de äldre primitiva installationsmetoderna ännu icke konstaterats, är det klart att de nu företagna ombyggnaderna äro att beteckna som en välbetänkt åtgärd, hvarförutom införandet af nutida strömbesparande lampor nedbringat belysningskostnaderna i förhållande till belysningens styrka. Då alla dessa arbeten icke slutförts under år 1911, kan den definitiva kostnaden i detta sammanhang icke uppgifvas.

Åbo och Björneborgs län.

Inom länet har under året 1911 inga ny- eller ombyggnadsarbeten af större betydelse förekommit vid statens sjukhus.

Länesjukhuset i Åbo.

I enlighet med Öfverläkarens af Medicinalstyrelsen godkända program utarbetades vid Öfverstyrelsen ett förslag till sådan förändring af länesjukhusets i Åbo syfilodermatologiska afdelning att en del af denna afdelning skulle afskiljas och användas för inre medicinska fall, emedan det visat sig att den syfilodermatologiska afdelningens platser icke varit fullt upptagna då däremot trängsel varit rådande såväl inom sjukhusets kirurgiska som inre medicinska afdelningar. De för denna ombyggnad af länesjukhuset i Åbo nödiga ritningarna samt ett kostnadsförslag å 16,500 mark insändes den 12 december 1911 till Medicinalstyrelsen.

Extra veneriska sjukhuset på Gumtäckt.

Då det extra veneriska sjukhus, staten inrättat i de af Helsingfors stad förhyrda byggnaderna å Gumtäckt egendom, var i behof af nödiga rum för tvätt och badstuga, iskällare och svinstall samt ett högt plank kring promenadgårdens, föreslog inrättningens läkare att det å platsen befintliga oanvända sädsmagasinet skulle ombyggas till tvätt och badstuga, det oanvända fähuset ombyggas till svinstall, hvarjämte en tidigare uppförd förrådkällare skulle ändras till is- och matkällare samt ett nytt högt plank uppföras. Vidare ansågs nödvändigt att för de i sjukhuset anlagda vattenklosetterna skulle inrättas en ny dekompositionsbrunn.

Sedan Öfverstyrelsen förordnat arkitekten G. A. Sundelin att uppgöra fullständigt förslag till ifrågavarande förändringar och uppdraget i Mars 1910 fullgjorts, inlämnades kostnadsförslaget slutande å 20,925 mark till Öfverstyrelsen, som öfversände detta till Medicinalstyrelsen och Kejslerliga Senaten. Den 19 augusti 1910 beviljade Civilexpeditionen den i kostnadsförslaget upptagna summan. Arbetena vidtogo omedelbart under extra arkitekten Sundelins ledning och afslutades i Mars månad 1911 samt afsynades af arkitekten E. A. Kranck.

Lappvikens centralanstalt för sinnessjuka.

Sedan Medicinalstyrelsen i skrifvelse af den 16 september 1910 anhållit att Öfverstyrelsen skulle uppgöra ritningar och kostnadsförslag till nödiga bostadslokaler för trädgårdsmästare, maskinist, gifta vårdare, drängar och tjennarrinnor vid anstalten, hvilka enligt föreståndarens förslag lämpligast kunde erhållas sålunda att tvätthuset blefve påbyggt med en våning, förordnades arkitekten E. A. Kranck att i samråd med anstaltens föreståndare uppgöra ifrågavarande ritningar. Den 8 december 1910 inlemnades ritningarna och kostnadsförslaget slutande å 30,000 mark till Öfverstyrelsen, som omedelbart öfversände dessa till Medicinalstyrelsen. Efter det ärendet insändts till Kejslerliga Senaten beviljade Civilexpeditionen den 23 maj 1911 en summa af 30,000 mark för ändamålet.

Sedan entreprenadanbud införskaffats och det anbud å 26,500 mark som inlemnats af byggmästaren A. Aarnio antagits, förordnades extra arkitekten Georg Wasastjerna att leda arbetena och arkitekten Kranck att inspektera desamma. Arbetena vidtogo omedelbart efter kontraktets undertecknande och fortgingo utan störingar till slutet af året, då desamma voro till afsyning färdiga. Den 4 januari 1912 afsynades arbetena af förste arkitekten M. Schjerfbeck.

Kostnaden för arbetet i dess helhet steg till 27,374 mark 60 penni.

Då laboratorierum för vetenskapliga undersökningar vid anstalten saknades och behovet af sådana år från år blef mera trängande anhöll, sjukhusets föreståndare hos Medicinalstyrelsen om vidtagande af sådan åtgärd att två laboratorierum på sjukhusets vind komma till utförande. I sammanhang härmed ansågs önskvärdt, att ett rum för nattsköterskor blefve utfördt. Sedan Öfverstyrelsen på Medicinalstyrelsens anhållan uppgjort ritningar och kostnadsförslag, slutande å 6,500 mark för ifrågavarande tillbyggnad och medel af Civilexpeditionen den 16 juni 1911 beviljats för ändamålet, anbefaldes arkitekten E. Kranck att låta utföra dessa arbeten. Då det ansågs lämpligast att jämväl för dessa anlita samma entreprenör som för öfriga arbeten och byggmästaren Aarnio därom tillfrågad förklarar sig villig att för entreprenadsumman utföra ifrågavarande tillbyggnad, lemnades densamma på accord åt honom. Arbetena slutfördes under år 1911 och afsynades af förste arkitekten M. Schjerfbeck samtidigt med tvätthusbyggnaden. Kostnaden för arbetet steg till 6,500 mark.

Upptagningsanstalten i Åbo.

Med anledning af de olyckshändelser, som åren 1910 och 1911 inträffat i badafdelningarna vid Pitkäniemi centralanstalt, anbefalde Öfverstyrelsen sin maskiningeniör att verkställa undersökning af samtliga anläggningar för pro-longerade bad vid statens sjukhus. Som resultat af detta förordnande inlemnades en skrifvelse till Öfverstyrelsen, hvori anmäldes att möjlighet till olyckshändelser förefunnes vid upptagningsanstalterna i Åbo, Mustasaari och Wiborg. För att i någon mån minska faran föreslog maskiningeniören att särskilda förändringar i rörsystemet skulle vidtagas hvarjämte i samband med detta arbete, men oberoende däraf, en reservvattencistern skulle anbringas på vinden för de tider då vattentrycket i stadens ledning icke var tillräckligt högt. Kostnaden för dessa arbeten hade beräknats stiga till en summa af 1,800 mark.

Sedan medel för ifrågavarande arbeten beviljats af Civilexpeditionen i bref af den 4 april 1911 utfördes dessa genom maskiningeniörens försorg.

Allmänna sjukhuset i Mustasaari.

I skrifvelse af den 17 mars 1911 anhåller Medicinalstyrelsen att Öfverstyrelsen ville låta uppgöra ritningar och kostnadsförslag till ett nytt svinhus för allmänna sjukhuset i Mustasaari. Efter kommunisering med vederbörande på orten uppgjordes ritningar och kostnadsförslag slutande å 17,900 mark för ifrågavarande byggnad och öfversändes i juni samma år till Medicinalstyrelsen. Ärendet är ännu oafgjort.

Upptagningsanstalten i Mustasaari.

Vid upptagningsanstalten i Mustasaari, hvarest varmvattenanläggningen var utförd på enahanda sätt som i Åbo, ansågs äfven nödvändigt att, för förekommande af olyckshändelser vid de prolongerande baden, rörsystemet skulle omläggas, hvarjämte en reservvattencistern skulle anbringas på vinden för att ständigt hålla varmvattenpannan under vattentryck och sålunda undvika ångbildning. För ändamålet anslags af Civilexpeditionen 2,600 mark i bref af den 4 april 1911, hvarefter arbetena utfördes genom maskiningeniörens försorg.

Uleåborgs län.

Länesjukhuset i Uleåborg.

Vid detta sjukhus har under en följd af år icke egentligen utförts några andra byggnadsarbeten än de årligen återkommande reparationerna. Som ett sådant är äfven det i bref från Civilexpeditionen af den 7 september 1911 anbefallda arbetet för elektriska ljusledningars insänkande i väggarna att anse.

För detta ändamål beviljades ett anslag af 2,000 mark och utfördes arbetet genom Länebyggnadskontorets försorg.

Vid Uleåborgs länesjukhus äro ekonomiebyggnaderna, särskildt tvättstugan, af en föråldrad typ, och fylla icke närmelsevis de fordringar som numera uppställas för liknande inrättningar.

Med anledning häraf inkom Medicinalstyrelsen i bref af den 28 december 1911 med en anhållan om förslag till ny tvättstuga och uthus för sjukhusets behof. För att fullgöra detta uppdrag ville Öfverstyrelsen först införskaffa noggranna uppgifter öfver sjukhustomtens storlek och begränsningslinier, emedan tvifvelsmål uttalats huruvida den plats, där den nuvarande tvättstugan står, tillhörde statsverket eller Uleåborgs stad.

De efterforskningar i detta afseende, som gjordes af länebyggnadskontoret i Uleåborg ledde till det resultat, att hvarken i sjukhusets, länebyggnadskontorets eller stadens arkiv kunde anträffas åtkomsthandlingar eller kartor öfver länesjukhusets tomt, detta i hufvudsak beroende däraf, att Uleåborgs stads arkiv under förra delen af 1800-talet förstörts vid en våldeld. Då Öfverstyrelsen från Medicinalstyrelsen likaledes icke kunde erhålla dessa uppgifter ingick Öfverstyrelsen till Kejsarliga Senatens Kansliexpedition med en anhållan om möjlig utredning i saken.

Förrän frågan om sjukhustomtens definitiva storlek och begränsning slutligen afgjorts, är det svårt att utarbeta ett förslag till nybyggnader å tomten, emedan framtida utvidgningsmöjligheter kunna äfventyras, om de nu ifrågasatta nybyggnaderna planeras för en oriktigt utstakad tomt. Med anledning häraf har frågan om nya ekonomiebyggnader för Uleåborgs länesjukhus tillsvidare blifvit beroende.

Enare läkarebostad och sjukstuga.

I skrifvelse af den 9 maj 1911 beviljade Civilexpeditionen i Kejslerliga Senaten ett anslag af 46,000 mark för ofvansagda byggnadsföretag. Genom Guvernörsämbetets i Uleåborg försorg hade af Handlanden Enblom inköpts en gård jämte åbyggnad i Enare Kyrkoby för att tjäna som bostad för läkaren i Enare och Utsjoki distrikt. Boningshuset, som särskildt med afseende å grund- och sten-fot ursprungligen utförts med mindre omsorg, tarfavde en genomgående reparation för att efter en ytterligare tillbyggnad af några rum kunna tjäna som läkarebostad under denna nordliga breddgrad. Sjukstugan byggdes ny från grunden och kunde således från början sättas i det skick, som erfordras för att densamma, om än med små fordringar, skall kunna användas för vård af en del af de patienter, som söka läkarehjälp.

För att öfvervaka utförandet af detta liksom öfriga nu pågående byggnadsföretag i Lappland, har Öfverstyrelsen icke kunnat förordna någon af sina underlydande extra arkitekter, hufvudsakligen emedan Öfverstyrelsen bland sina yngre arkitekter icke eger någon, som vistats i de nordligaste delarna af vårt land, och därigenom egde kännedom om förhållandena i höga Norden. Vid länebyggnadskontoret i Uleåborg har däremot utbildats flere byggmästare med sådan erfarenhet och hafva bland dem utvalts arbetsledare för dessa byggnadsföretag.

Vid Enare har tjänstgjort Byggmästaren E. Markus, som af länearkitekten i Uleåborg vitsordats som både mångsidigt kunnig i sitt fack och driftig på arbetsplatsen.

Sodankylä läkarebostad och sjukstuga.

I skrifvelse från Civilexpeditionen i Kejslerliga Senaten af den 16 maj 1911 beviljades ett anslag af 55,717 mark 40 penni för nybyggnad af sjukstuga och läkarebostad i Sodankylä. Arbetet för byggnadernas uppförande vidtog omedelbart, men åtgick den återstående delen af sommaren 1911 till anskaffandet af materialier och stenfötters utförande, hvarefter upptimringen vidtog under vinter 1911—1912.

Som arbetsledare på platsen har varit anställd Byggmästaren K. Niemelä.

Muonia sjukstuga.

I bref af den 16 maj 1911 anbefalldes Civilexpeditionen i Kejslerliga Senaten Öfverstyrelsen att gå i författning om utförandet af en sjukstuga på den parcell hvarpå Distriktsläkarens i Muonioniska och Enontekis kommuner bostad finnes uppförd och beviljades för ändamålet ett anslag af 22,107 mark 96 penni.

Byggnadsarbetet vidtog omedelbart under sommaren 1911 och utfördes dels enligt räkning och dels på accord af Adolf Anttila, som äfven försålt läkarebostaden och sjukhusområdet till Statsverket.

För länebyggnadskontorets räkning öfvervakades byggnadsarbetet af byggmästaren K. Kaattari.

S:t Michels län.

Länesjukhuset i S:t Michel har under år 1911 förenats med S:t Michels stads nyanlagda vattenledning, hvarför i bref från Civilexpeditionen af den 4 december 1911 ett anslag af 990 mark beviljades. Härigenom har en länge känd olägenhet vid sjukhuset aflägsnats, i det att sjukhuset icke mer är hänvisadt till sina äldre brunnar å tomtens, hvilka icke levererat fullt tillfredställande vatten, hvarvid vattenuppfordringen dessutom visat sig vara i en viss grad bristfällig, genom uppkomna fel i pumparna.

Allmänna sjukhuset i Nyslott.

Då operationsafdelningen vid allmänna sjukhuset i Nyslott är af en föråldrad konstruktion och andra olägenheter vidlåda detta sjukhus, har vid Öfverstyrelsen på Medicinalstyrelsens anmodan utarbetats förslag till sagda olägenheters afhjälpan. De för detta ändamål uppgjorda förslagsritningarna afse en tillbyggnad af sjukhuset i sten, inrymmande i öfre våningen en operationssal med nödiga birum samt Röntgenrum. Då terrängen vid den föreslagna nybyggnaden är starkt sluttande kan en soubassementvåning anordnats under operationsafdelningen för att inrymma en poliklinik, läkarerum o. s. v., hvilket allt så godt som saknats vid det nuvarande sjukhuset. Det för denna tillbyggnad uppgjorda kostnadsförslaget slutade å 57,000 mark och insändes den 16 juni 1911 till Medicinalstyrelsen.

Kuopio län.

Fagernäs centralanstalt för sinnessjuka.

Sedan Öfverstyrelsen hos Kejslerliga Senaten gjort en motiverad anhållan om beviljande af 2,000 mark för en ny ångpanna och pump för Fagernäs anstalt beviljade Civilexpeditionen i bref af den 28 mars 1911 bemälda summa för ändamålet. Arbetet utfördes genom Maskiningeniörens försorg.

Viborgs län.

Länesjukhuset i Viborg.

Vid länesjukhuset i Wiborg hafva de år 1909 påbörjade stora till- och ombyggnadsarbetena fortskridit äfven undre år 1911.

Den under föregående år uppmurade operationspaviljongen slutfördes och inreddes till sina egentliga konstruktiva delar under år 1911. Endast installationen af sterilasatorn, röntgenapparaten och andra medicinskt-tekniska inrättningar drog ut på tiden, så att operationsafdelningen först under år 1912 kunde tagas i bruk för sitt ändamål.

Under sommaren 1911 uppmurades vidare den för 50 patienter afsedda nya paviljongen invid operationsafdelningen och kunde redan tidigt under hösten förses med vattentak, då entreprenören Byggmästaren E. W. Lindén i god tid försäkrat sig om tegel och alla andra nödiga byggnadsmaterial.

Redan före murningsarbetets påbörjande, inkom sjukhusets föreståndare, Professor P. W. Granberg med en framställning om uppförandet af en tredje våning till paviljongen i fråga, för att i denna våning bereda bostadslokaler för sköterske-elever, eller för ett behof som vid det ursprungliga projektets utarbetande icke förefunnits och sålunda icke beaktats.

I skrifvelse från dess Civilexpedition beviljade Kejslerliga Senaten den 23 maj 1911 för sagda tredje våning till den nya paviljongen ett anslag af 24,295 mark och kunde denna tillbyggnad därför utföras i samband med det öfriga byggnadsarbetet under sommaren 1911.

Den 29 maj 1911 beviljades på förslag af Professor P. W. Granberg ett anslag af 1,800 mark för uppförandet af ett portvakthus invid den till Petersburgska gatan flyttade hufvudinfarten till sjukhuset.

Då den äldre af trä utförda inhägnaden kring sjukhustomten genom materialets ovaraktighet tid efter annan fordrade reparation eller ombyggnad, ingick Öfverstyrelsen till Kejslerliga Senaten med en framställning om densammas utförande af järn.

Med anledning häraf beviljades jämlikt skrifvelse från Civilexpeditionen af den 16 juni 1911 ett anslag af 8,882 mark för att under sagda år användas för uppförandet af ett smidjärnsstaket kring sjukhuset till så stor del som anslaget det medgaf.

I skrifvelse af den 13 oktober 1911 beviljade samma Expedition ett anslag af 9,000 mark för planeringsarbeten å sjukhusets tomt, hvilka arbeten endast till en mindre del kunde utföras under 1911.

Kexholms asyl för sinnessjuka.

Sedan länebyggnadskontoret i Wiborg anmält att två dekompositionsbrunnar vid Kexholms asyl till följd af uppkomna brister i mellanväggarna blifvit obrukbara och tillika bilagt ett kostnadsförslag slutande å 3,000 mark för bristfälligheternas afhjälpande, hemstälde Öfverstyrelsen hos Kejslerliga Senaten om beviljande af ifrågakvarande summa för ändamålet. I skrifvelse af den 16 juni 1911 beviljades medlen, hvarefter Öfverstyrelsen förordnade länebyggnadskontoret att låta utföra arbetena utan att den beviljade summan komme att öfverskridas.

Sjukhusreparation år 1912.

Nylands län.

Kirurgiska sjukhuset i Helsingfors	15,600: —	
Nya klinikum	12,000: —	
Gamla klinikum	8,310: —	
Barnbördshuset	6,240: —	
Barnsjukhuset	9,870: —	
Lappviks centralanstalt	9,300: —	
Vaccinanstalten	300: —	
Allmänna sjukhuset i Lovisa	240: —	
Gumtäckts Extra sjukhus	4,320: —	66,180: —

Åbo och Björneborgs län.

Länesjukhuset i Åbo	7,605: —
Upptagningsanstalten för sinnessjuka i Åbo	2,400: —

Allmänna sjukhuset i Björneborg	1,440: —	
Allmänna sjukhuset i Godby	1,500: —	
Sjählö asyl för sinnessjuka	3,360: —	16,305: —

Vasa län.

Länesjukhuset i Gamla Wasa	5,400: —	
Upptagningsanstalten för sinnessjuka i Gamla Wasa ..	1,455: —	6,855: —

Uleåborgs län.

Länesjukhuset i Uleåborg	7,140: —	
Upptagningsanstalten för sinnessjuka i Uleåborg	2,040: —	
Allmänna sjukhuset i Torneå	2,520: —	
Allmänna sjukhuset i Rovaniemi	1,440: —	13,140: —

Kuopio län.

Länesjukhuset i Kuopio	5,106: 12	
Allmänna sjukhuset i Nurmes	840: —	
Allmänna sjukhuset i Kajana	900: —	
Allmänna sjukhuset i Joensuu	5,370: —	
Fagnäs centralanstalt	14,310: —	26,526: 12

S:t Michels län.

Länesjukhuset i S:t Michel	4,920: —	
Upptagningsanstalten för sinnessjuka i S:t Michel	1,440: —	
Allmänna sjukhuset i Nyslott	1,680: —	8,040: —

Tavastehus län.

Länesjukhuset i Tavastehus	3,540: —	
Pitkäniemi centralanstalt	18,990: —	
Lepra asylen i Orihvesi	1,020: —	23,550: —

Wiborgs län.

Länesjukhuset i Wiborg	13,550: —	
Upptagningsanstalten för sinnessjuka i Wiborg	1,722: —	
Allmänna sjukhuset i Sordavala	9,045: —	
Kexholms asyl för sinnessjuka	8,892: —	33,209: —

Året 1912.

Sedan de stora om- och nybyggnadsarbetena vid Länesjukhusen i Åbo, Kuopio och Wasa samt vid Allmänna Sjukhusen i Tammerfors och Kajana slutförts under år 1911, återstodo endast tillbyggnadsarbetena vid Länesjukhuset i Wiborg, där äfven under året 1912 betydande arbeten utfördes. Äfven i landets nordligaste del bedrefvos byggnadsarbetena för Lapplands sjukstugor med all energi och utgöra dessa sistnämnda byggnadsföretag ett betydande inlägg för lefnadsförhållandenas förbättrande och kulturens framträngande i ett af jordens nordligaste belägna land med ordnade lefnadsförhållanden.

I öfrigt har för Medicinalverkets behof under året utförts nybyggnader af endast underordnad betydelse, såsom efterföljande berättelse utvisar.

En omständighet, som i betydande grad inverkat på förvaltningen af Medicinalverkets byggnader är den minskning af underhållskostnaderna för dessa byggnader, som särskildt från år 1912 gjort sig gällande. Redan år 1910 medgäfvos icke Statsverkets tillgångar en så stor utgift för sjukhusens reparationer, som af Sjukhusens Öfverläkare och Öfverstyrelsens Länarkitekter beräknats, utan reducerades denna utgiftspost med omkring 18 % af den beräknade summan. År 1911 utgjorde denna reduktion 7.1 % men under år 1912 reducerades de beräknade kostnaderna med 36.4 %. Denna minskning i underhållskostnaderna träffar isynnerhet de poster som afse byggnadernas snygghet, hufvudsakligen inre målning, emedan en nedprutning af eldstadsremont, maskinarbeten och exempelvis anslag för läckande tak icke är möjlig. Verkningarna af reduktionen i årsremonten hafva äfven gjort sig gällande, dels genom de särskilda anslag, som begärts för reparationsarbeten och dels genom de höga belopp, hvartill de senaste remontförslagen stigit.

Förutom nybyggnads- och remontarbetena inom Medicinalverkets område slutfördes under år 1912 vid Byggnadsstyrelsen projektritningarna och kostnadsförslagen till ekonomiebyggnaderna och den Syfilido-Dermatologiska kliniken för de tilltänkta nya Universitets Klinikerna i Mejlans på sätt som i 1911 års berättelse närmare framhålles.

Ritningarna till de förstnämnda byggnaderna jämte ett å 1,284,000 mark slutande kostnadsförslag inlämnades i januari till Medicinalstyrelsen som jämte Öfverstyrelsen för allmänna byggnaderna fått i uppdrag att utarbета sagda projekt och insända detsamma till Kejsarliga Senaten.

Ritningarna till den Syfilido-Dermatologiska Kliniken med kostnadsförslag slutande å 914,250 mark inlämnades på enahanda sätt till Medicinalstyrelsen i september 1912.

Till Medicinalstyrelsen insändes den 9 februari 1912 normalritningar till Kommunala Lungsotssanatorier jämte aproximativa kostnadsförslag. Sagda

ritningar äro afsedda att läggas till grund för de projekt till mindre sanatorier och tuberkulossjukhus, hvilka tid efter annan anläggas af Kommuner eller föreningar i landsorten.

Ritningarna äro utarbetade i 2:ne alternativ, det ena för ett sanatorium med 25 platser, hvarför byggnadskostnaden beräknats till 48,000 mark, samt det andra för 10 platser med en beräknad byggnadskostnad af 24,000 mark. Ritningarna kunna mångfaldigas genom ljuskopiering för att tillhandahållas respektive kommuner eller föreningar.

Nylands län.

Förutom de ofvannämnda ritningarna och kostnadsförslagen för de tilltänkta nya Universitets Klinikerna i Helsingfors har för byggnader i Nylands län endast projekterats ett nyinredt Laboratorium till Nya Klinikum i Helsingfors, afsedt att förläggas till byggnadens 2:dra våning. Kostnade nhärför beräknades till 8,000 mark och insändes förslaget den 16 april 1912 till Medicinalstyrelsen.

För Allmänna Sjukhuset i Lovisa projekterades en ny vattenledning med vattentag från den icke alltför aflägsset belägna badhusbrunnen, hvilken riktföande brunn af stads- och badhusmyndigheter ställts till Statsverkets förfogande för Sjukhusets förseende med vatten. Projekt och kostnadsförslag af 14,000 mark inlämnades den 17 september till Medicinalstyrelsen.

Lappviks centralanstalt.

Den 11 juni förordnades arkitekten E. A. Kranck att i samråd med Medicinalstyrelsen och öfverläkaren vid Lappviks centralanstalt uppgöra ritningar och kostnadsförslag till en nybyggnad vid ifrågavarande anstalt, inrymmande poliklinik, afdelningar för gränsfall, lokal för syslomanen m. m.

Byggnaden, som skulle förläggas söder om stora infartsvägen till anstalten och 35 meter från hufvudbyggnadens sydöstra flygel; är afsedd att uppföras af sten i två våningar, med källare och vindsrum, samt täckas med plåttak. Källaren skulle inrymma rum för värmeapparaterna, förrådsrum och kapprum för auditoriet. Första våningen inrymmer en poliklinik med väntrum för 30 personer, två rum för undersökningar, två rum för behandling, ett auditorium för 70 åhörare, matlagningsrum och klosetter samt vidare en afdelning med 10 sjukplatser för gränsfall jämte kök, badrum och klosetter. Andra våningen inrymmer en lokal för syslomanen jämte kontorsrum, rum för vaktmästare och

sköterskor samt en afdelning med 20 sjukplatser för gränsfall. I vindsvåningen har inredts särskilda rum för personalen.

Byggnaden uppvärms med varmt vatten och ventileras lokalt, med undantag af de större salarna, hvarest ventilationsluften uppvärms i källaren. I rummen anbringas nödiga vatten- och afloppsledningar samt anordningar för prolongerade bad. Lokalerna belysas med elektriskt ljus.

Byggnaden har beräknats kosta 300,000 Fmk.

I skrifvelse af den 2 februari 1912 anhöll Medicinalstyrelsen hos Byggnadsöfverstyrelsen om vidtagande af nödiga åtgärder för åstadkommande af vattenklosetter i läkare och sysslomannalokalerna samt badrum i Öfverläkarens lokal vid Lappviks anstalt, hvilka bekvämligheter nu saknas. Sedan Öfverstyrelsen anbefallt länebyggnadskontoret att uppgöra ritningar och kostnadsförslag till ifrågavarande ändamål insändes dessa till Medicinalstyrelsen. I skrifvelse af den 10 september 1912 beviljade Civilexpeditionen den i kostnadsförslaget upptagna summan 4,000 mark för ändamålet. Öfverstyrelsen förordnade sedermera extra arkitekten Georg Wasastjerna till ledande arkitekt för arbetena, hvilka utfördes under hösten 1912 och afsynades af arkitekten Gunnar Stenius.

Under arbetets gång uppstod eldsvåda invid det rum som skulle inredas till badrum för öfverläkaren. Orsaken härtill ansågs vara den att ett rökrör, sannolikt vid byggnadens uppförande hade dragits för nära en dörrkarm, som under årens lopp hade blifvit svedd och nu då rörelse i väggen, genom reparationsarbetena uppkommit, kommit i beröring med luften och antändts. Någon större skada, än en brunnen dörr och dörrkarm, hann denna eldsvåda icke åstadkomma.

Åbo och Björneborgs län.

Upptagningsanstalten i Åbo.

I skrifvelse af den 23 maj 1911 anhöll Medicinalstyrelsen om utlåtande af Öfverstyrelsen med anledning af en från läkaren vid sjukhuset framställd anhållan om utförande af rum för nattsköterskor på upptagningsanstaltens vind, emedan dessa sköterskor blefvo störda i de nu befintliga rummen inom afdelningarna. Då behofvet af dylika rum ansågs motiveradt uppgjordes vid Öfverstyrelsen ritningar och kostnadsförslag slutande å 5,400 mark. I skrifvelse af den 12 april 1912 beviljade Civilexpeditionen den i kostnadsförslaget angifna summan för ändamålet. Arbetena utfördes sedermera genom länebyggnadskontorets i Åbo försorg.

Sjahlö asyl för sinnessjuka.

Den 16 april 1912 förordnades arkitekten E. A. Kranck att uppgöra ritningar och kostnadsförslag till en ny tvätt- och badstuga vid Sjahlö asyl. Sedan vederbörande på platsen uppgifvit program, utarbetades ritningar och kostnadsförslag. Byggnaden skulle uppföras af tegel under plåttak och inrymma, tvättstuga, badstuga, afklädningsrum, förstuga, vedlider och torkvind. Kostnaden för denna byggnad beräknades stiga till 23,000 mark. Någon skild kostnad för vattenledning hade icke upptagits i ofvannämnda förslag emedan tidigare ett kostnadsförslag till fullständig vattenledning för hela inrättningen uppgjorts och insändts och hade vattenledning för badstugan jämväl observerats i detta förslag. Ärendet är tillsvidare oafgjort.

Vasa län.

Länesjukhuset i Mustasaari.

Den 29 mars 1912 beviljades af Civilexpeditionen en summa af 7,422 mark till en ny pump och ångpanna för sjukhusets vattenledning emedan de tidigare uppsatta befunnits vara förslitna. Arbetet utfördes af A. von Knorrings tekniska byrå genom maskiningeniörens försorg.

Den 12 april 1912 beviljade Civilexpeditionen ett anslag af 7,160 mark för elektrisk belysningsanläggning till sjukhuset. Arbetena utfördes genom länebyggnadskontorets försorg af Wasa elektriska aktiebolag, som jämväl förbundit sig att leverera all nödig belysningsström till anstalten.

Det vid Öfverstyrelsen år 1911 uppgjorda förslaget till nytt svinhus vid Mustasaari länesjukhus, som i juni insändes till Kejslerliga Senaten, godkändes icke till utförande emedan kostnaden ansågs för hög. Länebyggnadskontoret i Nikolaistad anbefaldes emellertid att utarbeta ett billigare förslag och beviljades på grund af detta af Civilexpeditionen den 12 april 1912 en summa af 11,200 mark. Sedan länebyggnadskontoret anbefalts att utföra arbetet, lämnades detta på entreprenad till byggmästaren J. Kurikka för en summa af 9,600 mark. Arbetena afsynades af arkitekten W. Suksdorff i oktober 1912. Kostnaden steg till 11,192 mark 55 penni.

Den 23 augusti beviljades af Civilexpeditionen en summa af 903 mark för särskilda mindre ändrings- och reparationsarbeten i underläkarens lokal vid länesjukhuset. Arbetena utfördes genom länebyggnadskontorets försorg.

Uleåborgs län.

För Enare Läkarebostad och sjukstuga beviljades den 9 maj 1911 ett anslag af 46,000 mark och påbörjades byggnadsarbetena redan under sommaren och hösten 1911, men genom de abnorma transportförhållandena och däraf förorsakade svårigheter vid material anskaffningen kunde det egentliga byggnadsarbetet vidtaga först år 1912, under hvilket år arbetena äfven i hufvudsak slutfördes, ehuru slutafsyningen kunde verkställas först senare.

För Sodankylä läkarebostad och sjukstuga beviljades den 16 maj 1911 ett anslag af 55,717 mark 40 penni och vidtogo byggnadsarbetena såsom i 1911 års berättelse framhålles omedelbart under sagda år, men arbetsförhållandena å denna ort äro om möjligt ännu ogynsammare än i Enare, då för tegelfabrikation och ugnsmurning tjänlig lera icke finnes att tillgå. Sodankylä arbetena fortskredo under år 1912 i samma ordning som vid Enare, eller sålunda att virke anskaffades och byggnaderna upptimrades under vintern 1911—1912 och inredningen utfördes sommaren 1912. Liksom vid Enare anställdes slutafsyningen icke under år 1912 ehuru byggnaderna i hufvudsak voro färdiga detta år.

För uppförandet af en sjukstuga invid den tidigare inköpta och renoverade läkarebostaden i Muonio beviljade Kejslerliga Senaten den 16 maj 1911 ett anslag af 22,107 mark 95 penni, och vidtogo byggnadsarbetena omedelbart därefter och bedrefvos så att de till sommaren 1912 voro slutförda.

För tillbyggnad af 2:ne rum samt diverse ändringsarbeten vid Kirurgiska Medicinska afdelningen af Allmänna Sjukhuset i Torneå beviljades den 23 maj 1911 ett anslag af 7,400 mark, och utfördes arbetet i fråga på entreprenad af byggmästaren V. Vikkula under länebyggnadskontorets i Uleåborg inspektion.

Byggnadsarbetet slutfördes i juli 1913.

Under år 1912 har vid Öfverstyrelsen utarbetats ritningar och kostnadsförslag för särskilda mindre tillbyggnader vid sjukhusen i Uleåborgs län; så insändes till Medicinalstyrelsen den 14 maj förslag till ny iskällare vid Allmänna sjukhuset i Rovaniemi jämte ett kostnadsförslag å 3,700 mark; den 2 juli förslag till ny iskällare och vedlider vid allmänna Sjukhuset i Kajana med kostnadsförslag slutande å 3,625 mark samt den 20 september förslag till införandet af elektrisk belysning uti sistsagda sjukhus för en beräknad kostnad af 4,765 mark, häri inberäknadt priset för en elektrisk vedsåg.

S:t Michels län.

Vid Länesjukhuset i S:t Michel uppfördes under år 1912 ett nytt svinhus, hvartill medel beviljats i bref från Civilexpeditionen af den 12 april 1912 till ett

belopp af 7,950 mark. Byggnadsarbetet utfördes genom Länebyggnadskontorets försorg.

Kuopio län.

Den 12 april 1912 beviljade Civilexpeditionen ett anslag af 9,850 mark för införandet af nya vatten- och aflöpsledningar samt för inrättandet af badrum och vattenklosetter vid Allmänna Sjukhuset i Nurmes. Arbetet utfördes genom Länebyggnadskontorets i Kuopio försorg och slutfördes inom oktober månad samma år.

Vid Öfverstyrelsen utarbetades ritningar till ny uthusbyggnad för Joensuu Sjukhus med ett kostnadsförslag, slutande å 28,400 mark. Sagda förslag insändes till Medicinalstyrelsen den 14 maj 1912.

Tavastehus län.

Pitkäniemi centralanstalt.

Sedan Öfverläkaren vid Pitkäniemi centralanstalt framställt hos Medicinalstyrelsen om behovet af särskilda förändringar i paviljongerna III, IV och IX för att möjliggöra vården af det ökade antalet patienter, som utöfver det tidigare fastställda antalet med vederbörligt tillstånd skulle upptagas i anstalten, och länearkitekten i Tavastehus på Öfverstyrelsens anmodan uppgjort förslag till dessa, beviljade Civilexpeditionen i skrifvelse af den 12 april 1912 den i förslaget upptagna summan 7,967 Fmk. Arbetena utfördes sedermera genom länebyggnadskontorets i Tavastehus försorg.

I skrifvelse af den 12 april 1912 meddelades Öfverstyrelsen från Civilexpeditionen att en summa af 9,240 mark beviljats för accumulatorer till Pitkäniemi centralanstalt. Då Nokia Elektrisitetsverk emellertid erbjöd sig att för en billig kostnad leverera all erforderlig belysningsström till anstalten, hemställde Öfverstyrelsen hos Kejsarliga Senaten att detta anbud, som varande synnerligen fördelaktigt för inrättningen, blefve antaget samt att det tidigare beviljade anslaget för accumulatorer finge användas till ledningskabel inom området samt till förbättring af värmeledningen i byggnaderna, hvartill jämväl bifölls. Då det sedermera visat sig att den beviljade summan icke var tillräcklig för de afsedda förbättringarna, anhölls om ett tillskottsanslag stort 3,760 Fmk för ändamålet. Den 8 november beviljades det begärda anslaget, hvarefter arbetena utfördes genom maskiningeniörens försorg.

Viborgs län.

Vid Länesjukhuset i Wiborg hafva om- och tillbyggnadsarbetena fortgått allt sedan år 1909. De egentliga nybyggnaderna slutfördes och afsynades under år 1912.

Den Kirurgiska paviljongen var till sina byggnadstekniska delar så godt som färdig redan under år 1911, men då särskilda inredningsarbeten för operations-salar, bad, o. s. v. fordrade längre tid än hvad beräknats, kunde slutsyn af denna del af byggnadsarbetet förrättas först den 29 maj 1912.

Den nybyggda paviljongen för 50 platser jämte dess tillbyggnad med en vindsvåning för sköterskor hade uppmurats under sommaren 1911 och försetts med vattentak. Under vintern 1911—1912 upptorkades byggnaden genom eldning i provisionella ugnar, hvarunder äfven betonvaslagen anbringades.

Under sommaren utfördes rappnings- och öfriga inredningsarbeten så att paviljongen i fullfärdigt skick kunde afsynas den 16 december 1912.

För uppförandet af ett Extra Kurhus på Länesjukhusets tomt beviljade Civilexpeditionen i bref af den 12 april 1912 ett anslag af 29,100 mark. För denna jämförelsevis låga summa kunde byggnaden i fråga utföras, emedan stockvirke och andra användbara materialier från rifna träbyggnader på de senast inköpta delarna af sjukhustomten hade upplats och intäckts för framtida användning. Byggnaden uppfördes och fullbordades så när som på yttre brädfodringen inom år 1912 och afsynades den 16 december 1912.

Den 12 april 1912 beviljades ett anslag af 11,100 mark för den gamla operationsafdelningens vid sjukhuset inredande till barnafdelning och slutfördes de häraf föranledda arbetena i hufvudsak inom år 1912.

Den 29 april 1912 beviljade Civilexpeditionen ett anslag af 4,079 mark 90 penni för planeringsarbetenas fortsättande inom sjukhusområdet samt den 13 juni 1912 ett anslag af 1,050 mark för ersättandet af ett uppruttet trävaslag i den gamla bykstugan med ett sådant af järnbeton. Sistsagda arbeten utfördes i sammanhang med de ännu fortgående öfriga byggnadsarbetena vid Länesjukhuset.

För diverse nybyggnadsarbeten vid sjukhusen i Wiborgs län utarbetades vid Öfverstyrelsen nedanstående projekt.

Den 27 februari 1912 insändes till Medicinalstyrelsen ritningar och ett å 283,800 mark slutande kostnadsförslag till en ny ekonomiebyggnad, pannhus och elektrisk central vid Allmänna Sjukhuset i Sordavala.

Det har nämligen visat sig att den gamla köksbyggnaden af trä år efter år blir allt otillräckligare för att betjäna det redan stora sjukhuset både som kosthåll och bostad för betjäning. Denna byggnad kvarstår sedan den tid sjuk-

huset ursprungligen uppfördes, men sedan hufvudbyggnaden förstörts genom våldeld och ersatts med den nya stenpaviljongen blef denna byggnad bibehållen i sitt ursprungliga skick. Numera har densamma äfven angripits af röta och borde ersättas med en tidsenlig ekonomiebyggnad af sten.

I det ofvannämnda projektet finnes en sådan byggnad upptagen, afsedd att inrymma kosthållskök, bageri, nödiga förvaringsrum och kontor i 1:sta våningen samt matsalar och bostadsrum för sjukhusets talrika tjänstepersonal i 2:dra och vindsvåningarna. Då det blir af nöden att använda ånga för kosthållskökets grytor jämte öfriga apparater och uppvärmningen af byggnaden äfven sker lämpligast med ånga, har uti projektet äfven upptagits en ångpanneanläggning, som skulle betjäna icke allenast kosthållsköket och den nya paviljongen utan äfven leverera ånga för uppvärmningen af sjukpaviljongen och tvättinrättningen. Vidare har föreslagits inrättandet af en egen elektrisk central för sjukhusets behof, emedan driften af densamma skulle ställa sig ekonomiskt fördelaktig, då afloppsången från dess maskiner kunde utnyttjas för samtliga lokalers uppvärmning.

Den 19 mars 1912 insändes till Medicinalstyrelsen ett projekt till inredandet af ett Finsenrum vid samma sjukhus och hade kostnaden härför beräknats till 880 mark.

Den 12 mars 1912 inlämnades till Medicinalstyrelsen ritningar och kostnadsförslag slutande å 15,400 mark till en ny iskällare för Länesjukhuset i Wiborg.

Sjukhusreparationer år 1913.

Nylands län.

Kirurgiska sjukhuset i Helsingfors	40,486:	25	
Nya klinikum i d:o	10,139:	—	
Gamla klinikum i d:o	8,225:	—	
Barnbördshuset i d:o	2,677:	50	
Barnsjukhuset i d:o	3,442:	50	
Lappviks centralanstalt	8,047:	—	
Vaccinanstalten	471:	40	
Allmänna sjukhuset i Lovisa	1,050:	—	
Gumtäckts extra sjukhus	4,500:	—	79,038: 65

Åbo och Björneborgs län.

Länesjukhuset i Åbo	5,720:	—
Upptagningsanstalten för sinnessjuka i Åbo	357:	—

Allmänna sjukhuset i Björneborg	1,045: —	
Allmänna sjukhuset i Godby	408: —	
Sjählö asyl för sinnessjuka	1,963: —	9,493: —

Tavastehus län.

Länesjukhuset i Tavastehus	1,683: —	
Pitkäniemi centralanstalt	25,650: —	
Lepra asylen i Orihvesi	637: —	
Allmänna sjukhuset i Tammerfors	3,590: —	31,560: —

Wiborgs län.

Länesjukhuset i Wiborg	8,120: —	
Upptagningsanstalten för sinnessjuka i d:o	309: —	
Allmänna sjukhuset i Sordavala	3,238: —	
Kexholms asyl för sinnessjuka	1,504: —	13,171: —

S:t Michels län.

Länesjukhuset i S:t Michel	2,062: —	
Upptagningsanstalten för sinnessjuka i d:o	539: —	
Allmänna sjukhuset i Nyslott	969: —	3,570: —

Kuopio län.

Länesjukhuset i Kuopio	3,600: —	
Allmänna sjukhuset i Nurmes	765: —	
Allmänna sjukhuset i Kajana	1,239: —	
Allmänna sjukhuset i Joensuu	3,350: —	
Fagnäs centralanstalt	8,260: 15	17,214: 15

Wasa län.

Länesjukhuset i Gamla Wasa	3,136: —	
Upptagningsanstalten för sinnessjuka i d:o	4,496: —	7,632: —

Uleåborgs län.

Länesjukhuset i Uleåborg	3,280: 40	
Upptagningsanstalten för sinnessjuka i d:o	762: —	
Allmänna sjukhuset i Torneå	867: —	
Allmänna sjukhuset i Rovaniemi	711: —	5,620: 40

Summa Fmk 167,299: 20

Året 1913.

Byggnadsverksamheten inom Medicinalverkets område har under år 1913, liksom under det föregående året, icke att uppvisa några stora nybyggnadsföretag, antagligen beroende däraf att landets finanser tillsvidare icke tillåtit ett omedelbart realiserande af de stora projekten för Universitets klinikernas i Helsingfors, Centralanstaltens för sinnessjuka i Uleåborg och Kuortane Lung-sotssanatoriums nybyggnad.

Dessa tre byggnadskomplexer äro de mest betydande, hvartill projekt utarbetats under föregående år.

Till särskilda mindre byggnadsföretag och förbättringar vid de allmänna sjukhusen i landet hafva förslag uppgjorts, och om än dessa med afseende å anslagssummornas storlek kunna anses obetydliga, hafva desamma dock afsett betydande förbättringars genomförande samt bidragit till att ställa våra sjukhus i ett skick, som mer och mer motsvarar den nutida hygienins fordringar.

Särskildt med afseende å belysning och vattenförsörjning kunna snart sagt öfverallt betydande framsteg antecknas, beroende främst därpå att motsvarande inrättningar i våra städer och kommuner egnats större omsorg än hittills.

Utvecklingen af elktro-tekniken har framskridit så långt att äfven mindre kommuner sett sig i stånd att med ekonomisk fördel utbyta äldre belysnings-system mot elektriskt, och de flesta af landets sjukhus kunna nu räknas bland konsumenterna af elektrisk energi från kommunala eller privata elektricitetsverk. Vid särskilda större sjukhuskomplexer hafva visserligen egna elektriska centraler tidigare inrättats och äfven drifvits med ekonomisk fördel, specielt om afloppsånga från dessas maskiner kunnat användas för uppvärmningsändamål, men efterhand hafva äfven sådana inrättningar slopats sedan närliggande större kraftstationer kunnat leverera den behöfliga strömmen till ett pris, som understigit sjukhus-centralernas driftkostnader. Detta har i främsta rummet blifvit förhållandet när vattenkraft stått till buds för de större verkens drift. En omständighet, som äfven bidragit till en sådan öfvergång är frågan om nattbelysningen vid sjukhusen, hvartill sjukhusets egen belysningsinrättning alltid fick lof att använda accumulatorer, då den allmänna centralens maskiner åter arbeta natt och dag och således garantera belysning dygnet om. Accumulatorer äro icke allenast dyra att anskaffa, utan fordra i regeln mycket stora underhållskostnader, då desamma genom den obetydligaste vårdslöshet från maskinpersonalens sida eller genom ett ursprungligt oobserveradt konstruktionsfel kunna delvis eller helt och hållet förstöras.

Den, gamla petroleumbelysningen i våra sjukvårdsanstalter har på så sätt ersatts med elektrisk och den eldfara som genom den förstnämnda hotade

våra sjukhus, speciellt sinnessjukhusen, kan nu räknas såsom öfverstånden, och det utan att svårare olycksfall inträffat. Med den nya belysningen har äfven betydande hygieniska olägenheter aflägnats. Då det elektriska ljuset icke förbrukar syre från rummens luft och ej heller utvecklar förbränningsgaser, kan luftomsättningen genom ventilationsinrättningarna inskränkas eller där ventilationsanordningen är bristfällig en betydande förbättring af rumluften påräknas.

Uti en stor del af landets städer har under de senast förflutna åren anlagts högtrycks vattenledningar och införts ett ordnad kloaksystem, hvilket möjliggjort genomförandet af betydande förbättringar vid sjukhusen.

Vattentillgången för sjukhusens behof har sålunda blifvit säkerställd, hvilket icke alltid varit fallet med de egna vattenverk. De vid elfvar belägna sjukhusen hafva i regeln haft en oinskränkt vattentillgång, men uppfordringen af vattent har ofta stött på svårigheter, beroende på isgången om våren, hvarvid inga skyddsanordningar omkring sugrören kunnat fullt säkerställa dessa eller på lågvatten under sommaren, då sugrören knappt nog få vatten med mindre desamma föras ända ut till hufvudströmfåran.

Den uti flodvattnet tidtals uppslammade fina sanden har flerstädes äfven förorsakat stark slitning af pumparna och därigenom vållat stagnation i vattentillförseln.

I vissa fall har äfven en infektion af flodvattnet varit att befara genom afloppsvatten från öfverbyggare vid vattendragen, och skyddsåtgärder häremot blifvit af nöden.

Äfven där sjukhusens vattenbehof tillgodosetts genom brunnar, hafva resultatet icke alltid varit tillfredsställande i det att brunnsvattnet dels varit af mindre god beskaffenhet och tillgången dels så inskränkt att det normala vattenbehofvet för sjukhusen icke kunnat tillgodoses.

I ett fall har en djup-brunn borrats i berg, men äfven denna visade sig mindre tillfredsställande i det att den till en början rikt gifvande brunnen snart utsinade så att endast dricksvatten kunde erhållas från densamma.

Äfven de ordnade kloakinrättningarna i städerna hafva jämte den rikliga vattentillgången tillfört sjukhusen en stor hygienisk fördel, i det att härigenom vattenklosetter kunnat införas i stället för de gamla luftklosetterna, hvilka vid de flesta sjukhus utgjorde sannskyldiga stöttestenar för en ordnad hygien genomförande.

I skilda städer hafva olika fordringar uppställts med afseende å afloppsvattnets inledande i det allmänna kloaknätet beroende på de åtgärder, som af städerna själfva vidtagits för renet af kloakvattnet.

En efter ett danskt system utförd septic-tank eller klaranläggning för kloakvatten har i vårt land kommit till användning och visat sig funktionera

till belåtenhet, men en sådan af inhemsk firma: »A. B. Vesijohtoliike O. Y» i Helsingfors, pattenterad apparat har äfven utfallit väl och kan genom sin prisbillighet väl upptaga konkurrensen med de utländska.

I särskilda fall, då en stad själf anlagt septic-tank för klarandet af kloakvattnet, har sjukvårdsinrättningar tillåtits att uti det allmänna kloaknätet utleda afloppsvatten, sedan detta endast passerat en vanlig aflagringsbrunn.

Af dessa två viktiga faktorer för de hygieniska förhållandenas förbättrande vid sjukhusen har det elektriska ljuset hunnit göra sig mera gällande i det att detsamma införts så godt som i alla Statens sjukhus, då åter vatten- och kloakfrågan ännu på några orter väntar på sin lösning.

Öfriga under år 1913 till utförande anbefallda eller projekterade byggnadsarbeten vid de allmänna sjukhusen i landet finnas här nedan uppräknade och fördelade länsvis:

Nylands län.

Kirurgiska sjukhuset i Helsingfors.

I skrifvelse från Civilexpeditionen i Kejsrerliga Senaten af den 21 april 1913 N:o 829 beviljades ett anslag af 4,500 mark för inredandet af förvaringsrum å hufvudbyggnadens vind för uppbevarandet af patienters kläder under den tid dessa behandlas vid sjukhuset och enligt sjukhusreglementet använda dettas kläder. Byggnadsarbetet i fråga utfördes på räkning och ackord och öfvervakades af Extra arkitekten Georg Wasastjerna.

Barnsjukhuset i Helsingfors.

Den del af det ursprungliga Barnbördshusets tomt, som i början af 1890 talet uppläts för Barnsjukhusets behof, har allt sedan denna tid stått oplanerad så godt som i sitt naturtillstånd, och särskildt har området mellan Katolska kyrkan, Ulrikasgatan och Bergmansgatan verkat som en kontrast mot den år från år allt elegantare omgifningen med nybyggda hus och planteringar.

För de nödvändiga planerings- och planteringsarbetenas utförande på denna del af Barnsjukhusets tomt beräknades kostnaden till 12,000 mark, men beviljades för 1913 endast en summa af 1,000 mark i bref från Civilexpeditionen af den 27 juni N:o 1290 afseende de fyllnadsarbeten, hvilka lämpligen kunde verkställas under hösten 1913 och under den därpå följande vintern. Arbetet leddes af Extra arkitekten Georg Wasastjerna.

Barnbördshuset i Helsingfors.

I skrifvelse från Civilexpeditionen af den 22 december 1913 N:o 2253 beviljades ett anslag af 2,150 mark för omläggning af operations afdelingens varmvattensrör, hvilka under tidens lopp delvis fastrostat och delvis börjat läka. Arbetet utfördes under Maskiningeniören R. v. Nandelstadhs ledning.

Öronkliniken vid allmänna sjukhuset i Helsingfors.

Med anledning af att utrymmet uti den ofvan nämnda afdelningen, som äfven upptar en lifligt besökt poliklinik, år efter år visat sig alltmera otillräckligt, anhöll Medicinalstyrelsen i bref af den 6 december 1912 om utredning, huruvida en granngård till sjukhuset kunde för detta ändamål upphyras och inredas.

För ändringsarbetena i den ifrågavarande gården utarbetades vid Öfverstyrelsen ritningar och ett å 16,000 mark slutande kostnadsförslag, hvilka i bref af den 7 februari 1913 till Medicinalstyrelsen insändes.

Allmänna sjukhuset i Lovisa.

I skrifvelse från Civilexpeditionen af den 28 mars 1913 N:o 751 beviljades ett anslag af 14,000 mark för vattenledning till Allmänna Sjukhuset i Lovisa samt för däraf föranledda ändringsarbeten i hufvudbyggnaden.

Behovet af en bättre vattenförsörjning för sjukhuset hade redan länge gjort sig gällande och undersökningar hade genom Öfverstyrelsens försorg blifvit utförda för utrönandet af möjligheten af en brunnsanläggning inom själftva sjukhus tomten, men då det visade sig att berggrunden under hela tomten befann sig på ringa djup under markens nivå och att det täckande gruslagret var föga vattenförande, öfvergafs tanken på en brunnsanläggning inom sjukhus området.

En djupborrad bergbrunn hade ställt sig mycket dyr och då resultatet under alla förhållanden varit ytterst osäkert, öfvergafs äfven detta förslag, och Öfverstyrelsen trädde i underhandling med stadsmyndigheterna i Lovisa och lyckades utverka sig rättighet att använda den i badhusparken befintliga rikt gifvande brunnen samt att i stadens gator nedlägga de härför nödiga rören, och med ledning häraf utarbetades det ofvannämnda förslaget, i enlighet med hvilket anslaget å 14,000 mark beviljades.

Arbetet utfördes genom Länebyggnadskontoret i Nyland, som öfverlät det egentliga vattenledningsarbetet åt Firman Rob. Huber i Helsingfors.

Allmänna Sjukhuset i Lovisa är inrymt i en gammal byggnad, ursprungligen uppförd för annat ändamål, och har endast den nedre våningen tagits i användning för sjukhusets behof och den andra mycket låga våningen stått obegagnad. På förslag af Medicinalstyrelsen utarbetades och insändes den 23 maj 1913 till denna Styrelse ritningar och ett å 65,000 mark slutande kostnadsförslag för påhöjning af denna 2:dra våning, samt inrättandet därstädes af en operationsafdelning med nödiga operationssalar steriliserings-, bad- och öfriga birum, hvarjämte en ny brandfri trappa, till 2:dra våningen projekterades och patientfördelningen i rummen arrangerades så att en luftkub enligt nyare fordringar kunde beräknas per patient.

Lappvikens centralanstalt för sinnessjuka.

Sedan varmvattencisternerna på anstaltens vind, afsedda för de prolongerade baden och hvilka voro utförda af järnplåt, sönderrostat, anbefalldes Öfverstyrelsen arkitekten, E. A. Krank i skrifvelse af den 13 juni 1914 att införskaffa anbud på nya cisterner af järnbeton. Efter det anbud på dylika erhållits af Ing. A. Kiökemeister och för nödiga röranslutningar af firman Rob. Huber, insändes kostnadsförslaget slutande på 2,300 mark i skrifvelse af den 2 juli 1913 till Kejslerliga Senaten. I skrifvelse af den 25 juli 1913 beviljade Civilexpeditionen ofvannämnde summa hvarjämte Öfverstyrelsen anbefalldes att omedelbart låta utföra arbetena.

Järnbetonarbetena öfverlämnades sedermera till Ing. A. Kiökemeister för en summa af 1,700 mark och röranslutningarna till firman Rob. Huber för en summa af 325 mark, hvarjämte särskilda mindre arbeten utfördes efter räkning.

Arbetena afsynades den 22 september 1913 af maskiningeniören R. v. Nandelstadh. Den sammanlagda kostnaden för arbetena steg till 2,207 mark 40 penni.

På framställning af maskiningeniören hade Öfverstyrelsen hos Kejslerliga Senaten anhållit om ett anslag af 3,000 mark för en ny varmvattenpanna till tvättinrättningen.

Den 18 november 1913 beviljades bemälda summa i skrifvelse N:o 2008 hvarefter arbetet utfördes genom maskiningeniörens försorg.

Vid anstalten hade genom inträffad eldsvåda den 6 september 1913 ett förrådshus delvis uppbrunnit. Vid af arkitekten Kranck företagen granskning af den delvis förstörda byggnaden befanns att densamma genom ombyggnad kunde ställas i sådant skick att inrättningen däraf kunde betjäna sig för särskilda nödvändiga ändamål. På uppdrag af Öfverstyrelsen uppgjordes sålunda ritningar och kostnadsförslag till förrådshusets återuppförande, slutande å en summa

af 8,400 mark. Efter det förslaget insändts till Kejslerliga Senaten beviljade dess Civilexpedition i skrifvelse af den 18 november 1913 N:o 2007 den begärda summan. Sedan arbetena utbjudits på entreprenad och anbud införskaffats erhöill byggmästaren S. S. Olsson, som inlämnat det lägsta anbudet, arbetet till utförande för en summa af 7,200 mark hvarjämte kontrakt med honom uppgjordes.

Att öfvervaka arbetena förordnade Öfverstyrelsen extra arkitekten A. Willberg och att inspektera detsamma arkitekten Kranck.

Den 21 november 1913 insändes till Medicinalstyrelsen ritningar och kostnadsförslag till inredande af fyra vårdare- och fyra sköterskerum samt arbets- och dejourrum å vinden till hufvudbyggnaden, hvarom nämnda styrelse i skrifvelse af den 13 september 1913 anhållit.

Rummen äro inredda i öfverensstämmelse med de för några år sedan utförda laboratorierummen och äro tillgängliga från de gamla trapporna genom korridorer, hvilkas väggar och tak äro beklädda med kokolitplattor för att i någon mån minska eldfaran, hvilken kunde blifva öfverhängande i händelse den öppna vinden skulle måsta passeras för att nå rummen. Dejour- och arbetsrummen äro förlagda invid laboratoriet. Tvenne klosetter hafva förlagts vid de olika afdelningarna.

Kostnadsförslaget, som stiger till 28,600 mark, upptager kostnaden för rummen jämte deras inredning, vattenklosetter jämte nödiga rörledningar, undersökning och eventuel förstärkning af dåliga vasar, arbetareolycksfallsförsäkring och arbetsledning men icke brandförsäkring emedan dylik försäkring icke ifrågakommer vid årsreparationsarbetena.

Sedermera ansåg Öfverstyrelsen dock nödvändigt att upptaga brandförsäkring i kostnadsförslaget, hvarför det höjdes med Fmk 1,000 till en summa 29,600 mark.

Vid utgången af året var ärendet oafgjort.

Gatlägningsarbeten.

I Helsingfors hafva under de senaste åren en god del gator omlagts med tuktad sten och asfaltgjutna fogar, och har under år 1913 beviljats anslag af sammanlagt 16,809 mark för sådan stenläggning af gatorna utmed Gamla och Nya Klinikums, Barnbördshusets och Kirurgiska Sjukhusets tomter. Sagda arbeten utfördes genom Länebyggnadskontoret i Nylands län.

Åbo och Björneborgs län.

Länesjukhuset i Åbo.

Vid Länesjukhuset i Åbo har liksom vid de flesta af Statens sjukhus bristen på rum för vårdpersonalen gjort sig gällande. För afhjälpan det af denna brist har man flerstädes vid landets sjukhus inredt vindarna till bostäder för sköterskor och betjäning och vid Länesjukhuset i Åbo visade det sig att vindsutrymmet medgaf en sådan anordning.

Sedan nödiga ritningar och kostnadsförslag vid Öfverstyrelsen utarbetats beviljade Kejslerliga Senaten i bref från dess Civilexpedition af den 28 mars 1913 N:o 662 ett anslag af 14,000 mark för inredandet af dessa boningsrum för sköterskor.

Ifrågavarande arbete utfördes genom Länebyggnadskontoret i Åbo, men vid upptagning af brandbottnet och undersökning af det underliggande vaslaget visade det sig att trävirket i detta vaslag var mera angripet af röta än hvad den tidigare undersökningen gifvit vid handen. För de nödiga förstärkningsarbetenas utförande beräknades kostnaden af Länebyggnadskontoret i Åbo till 3,546 mark 60 penni och beviljades denna summa af Kejslerliga Senaten i bref från Civilexpeditionen af den 7 maj 1913 N:o 933, hvarefter vaslagsreparationen utfördes i sammanhang med bostadsrummens inredning.

När Länesjukhuset i Åbo åren 1908—1909 ombyggdes uppfördes pannhuset för 2:ne ångpannor, men af kostnadshänsyn anskaffades till en början endast en sådan. Det visade sig ur driftsäkerhets synpunkt snart önskvärdt att en andra panna uppställdes, så mycket mer som vattnet i Åbo stads nya vattenledning befanns mindre lämpligt för ångpannebehof och bildade pannsten, hvilket allt betingade en ofta upprepad rengöring af pannorna.

På framställning af Öfverstyrelsens Maskiningeniör beviljade Civilexpeditionen i Kejslerliga Senaten i bref af den 28 mars 1913 för ändamålet ett anslag af 8,350 mark, hvarefter den nya ångpannan genom Maskiningeniörens försorg anskaffades och uppställdes.

Allmänna sjukhuset i Björneborg.

Då vattentillförseln till sjukhuset varit primitiv samt tvättstugan af föråldrad konstruktion och liten, anhöll Medicinalstyrelsen i bref af den 29 oktober 1912 om förslag till afhjälpan det af sagda olägenheter.

Sedan Öfverstyrelsen låtit Extra arkitekten S. Savonius på platsen verkställa de nödiga afvägningarna och öfriga undersökningar, utarbetades ett

förslag till en ny vattenledning från den förbiflytande elfven med en elektrisk sug- och tryckpump, uppställd uti sjukhusets ekonomiebyggnad, samt ritningar till tvättstugans förstörande, och insändes sagda ritningar jämte ett å 23,000 mark slutande kostnadsförslag den 8 april 1913 till Medicinalstyrelsen för utverkandet af härför nödigt anslag.

Sjahlö asyl för sinnessjuka.

Sedan det i sednaste årsberättelse omnämnda förslaget slutande å en summa af 23,000 mark, till ny badstuga för asylens insändts till Kejsrerliga Senaten beviljades för ändamålet af Civilexpeditionen i skrifvelse af den 28 mars N:o 763 en summa af 15,000 mark med anbefallning att en badstuga skulle utföras för denna summa. Sedan nya ritningar och kostnadsförslag för ändamålet utarbetats vid länebyggnadskontoret i Åbo och dessa godkänts af Öfverstyrelsen anmodades länebyggnadskontoret i Åbo att låta utföra byggnadsarbetena. Medels kontrakt af den 20 maj 1913 öfverlämnades arbetet på entreprenad till sysslomannen A. Holländer för en summa af 11,340. mark

Enligt nämnda kontrakt skulle byggnaden kunna öfverlämnas till användning redan i oktober 1913 och vara fullständigt färdig året därpå eller den 15 oktober 1914. I oktober 1913 förrättades af arkitekten A. Nyström en förberedande afsyning af byggnaden och öfverlämnades denna därefter till användning.

Under året hade på entreprenad summan utbetalats 9,000 mark och för räkningsarbeten 302 mark 31 penni.

Tavastehus län.

Allmänna sjukhuset i Tammerfors.

Sedan sjukhuset nybyggt återstod ännu vissa kompletteringsarbeten, för hvilka anslag beviljades under år 1913.

Sjukhuskomplexen har ett utmärkt läge på en hög platå med fria omgifningar, men då grunden tidigare upptagits af odlade åkerfält har sjukhusområdet så godt som intet trädbestånd, ännu mindre hvad man kunde kalla park. För att i möjligaste mån afhjälpa denna brist samt för sjukhusomtens plantering i öfrigt med lämplig växtlighet beviljade Civilexpeditionen i bref af den 28 mars 1913 ett anslag af 5,000 mark, hvarefter arbetena på platsen utfördes genom Länebyggnadskontorets i Tavastehus försorg.

Med sjukhusets öppna läge visade det sig svårt att vintertid transportera matvagnarna, längs de för detta ändamål anlagda vägarna mellan paviljongarna

hvarför Öfverstyrelsen på öfverläkarens vid sjukhuset framställning utarbetade ett förslag till spårvägsanläggning för mattransporten, för hvilket ändamål af Civilexpeditionen den 24 april 1913 beviljades ett anslag af 1,600 mark, och utfördes äfvenledes detta arbete genom Länebyggnadskontoret i Tavastehus.

Viborgs län.

För det nybyggda Länesjukhuset i Viborg visade sig den förra iskällaren otillräcklig och beviljade Civilexpeditionen i Kejslerliga Senaten i bref af den 28 mars 1913 ett anslag af 9,500 mark för afhjälpan det af denna olägenhet.

Den nya iskällaren utfördes enligt en typ, som tidigare icke använts vid landets sjukhus, i det att densamma anordnades helt under gårdsplanens nivå, dels emedan utrymmet på tomten icke tillät en iskällarebyggnads plaserande i närheten af kosthålllet och dels emedan den torra och djupa sand grunden väl skyddade isupplaget mot smältning och icke betingade dyrbara dränerings- och isoleringsarbeten.

Byggnadsarbetet utfördes på entreprenad af byggmästaren E. W. Linden och öfvervakades af Extra arkitekten Allan Schulman.

För planering och plantering af sjukhustomten samt för reparation af stenläggning och gångbanor såväl å själfva tomten som omgifvande gator beviljades under år 1913 sammanlagdt 16,819 mark och utfördes dessa arbeten dels på räkning och dels på accord.

Den 18 april 1913 beviljades ett anslag af 5,750 mark för fortsättandet af sjukhustomtens inhägnande med ett järnstaket och den 25 juli samma år ett anslag för reparationsarbeten uti de rum af det gamla sjukhuset, hvilka efter nybyggnadens slutförande användes för andra ändamål än tidigare. Samtliga dessa arbeten utfördes under arkitekten Schulmans ledning.

I S:t Michels län

utfördes under år 1913 inga större nybyggnadsarbeten inom sjukvårdens område, utan kunna alla sådana hänföras till årsremonten.

Kuopio län.

För *Länesjukhuset i Kuopio* beviljades i bref från Civilexpeditionen af den 28 mars 1913 ett anslag af 1,280 mark för anskaffandet af en ny varmvatten-

cistern, men i öfrigt förekom vid sjukhuset inga byggnadsarbeten förutom den vanliga årsremonten.

Allmänna sjukhuset i Joensuu.

Då den gamla uthusbyggnaden dels redan förstörts af röta och dels rubbats af jäsleran i grunden, beviljade Kejserliga Senaten på sjukhus myndigheternas framställning uti bref från Civilexpeditionen af den 28 mars 1913 ett anslag af 28,400 mark för uppförandet af en ny uthusbyggnad för sjukhuset, och utfördes byggnadsarbetet genom Länebyggnadskontorets i Kuopio försorg, hvarförutan den 3 december 1913 beviljades ett anslag af 2,000 mark för den gamla ångpannans ersättande med en ny.

Vasa län.

Länesjukhuset i Mustasaari.

Då frågan om Länesjukhusets i Mustasaari ombyggnad och dess möjliga förflyttande till lämplig plats i Nikolaistad ännu är beroende, hafva mera omfattande byggnadsarbeten vid det gamla Länesjukhuset icke kommit i fråga utan hafva dessa i hufvudsak afsett byggnadskomplexens hållande i behörigt skick.

Emedan länesjukhusets gamla träsvinstia under årens lopp angripits af röta, så att den icke mera kunde anses motsvara sitt ändamål, uppgjorde länearkitekten förslag till en ny svinhusbyggnad af sten för en beräknad kostnad af 11,500 mark och beviljade Kejserliga Senaten den 12 april 1912 bemälda summa, hvarefter arbetet vidtog och utfördes delvis å entreprenad och delvis efter räkning af byggmästaren J. Kurikka under Vasa länsbyggnadskontors kontroll. Byggnadsarbetet slutfördes under sommaren och afsynades af arkitekten Viktor J. Sucksdorff den 30 september. Byggnadskostnaden steg till 11,122: 55 mark.

I skrifvelse af den 9 april 1913 N:o 718 beviljade Civilexpeditionen i Kejserliga Senaten 1,100 mark för anläggande af en septic-tank vid länesjukhuset. Arbetet utfördes af A. B. Wasa Tekno-Kemiska Fabrik för en kostnad af 1,089: 60 mark.

Sedan föreståndaren för länebyggnadskontoret anmält hos Öfverstyrelsen, att mellantaken och delvis yttre väggarna vid sjukhusets badstuga skulle erfordra en grundlig reparation, samt för sagda ändamål uppgjort kostnadsför-

slag, slutande å Fmk 4,400, beviljades beloppet af Kejslerliga Senaten den 18 november 1913, samt utföras arbetena för närvarande genom Wasa länsbyggnadskontors försorg.

Allmänna sjukhuset i Jyväskylä

är inrymt i en upphyrd lokal, och då hyresaftalet år 1913 utgick anställdes med anledning af hyreskontraktets förnyande genom Länearkitekten W. A. Stenfors den 22 mars 1913 afsyning af sjukhuslokalerna. Syninstrumentet insändes till Medicinalstyrelsen, som uppgör sagda hyresaftal.

Uleåborgs län.

Länesjukhuset i Uleåborg.

Länesjukhusets ekonomiebyggnader hafva redan en längre tid befunnit sig i ett otillfredsställande skick i det att tvättstugan inrymts i en äldre envånings stenbyggnad af så inskränkta dimensioner att uppställandet af de nödvändigaste moderna tvättmaskiner visat sig omöjligt, då utrymmet för utförandet af tvätten för hand redan är otillräckligt. Vidare kan kosthållsköket disponera öfver en otillräcklig lokal i hufvudbyggnaden utan tillräckliga förrådsrum, matsalar o. s. v.

Redan i januari 1913 påbörjades vid Öfverstyrelsen utarbetandet af förslag till ny ekonomiebyggnad med tvätt- och kosthållslokaliteter samt bostäder för vårdspersonal och betjäning. Förslaget upptog äfven nya uthus och lider samt ångpannehus i sammanhang med en byggnad för badstugor.

Vid uppgörandet af projekt till situationsplanen visade det sig att stora svårigheter uppstodo vid sagda byggnaders plaserande, om nödig hänsyn togs till framtida utvidgningsmöjligheter för de egentliga sjukpaviljongerna och de nu på sjukhustomten befintliga trädbevuxna promenadplatserna emedan det af Länesjukhuset disponerade området är jämförelsevis litet.

För att utröna möjligheterna för sjukhustomtens utvidgande anställdes från Öfverstyrelsens sida forskningar efter åtkomsthändingarna för samt lagligen giltiga kartor öfver Länesjukhusets i Uleåborg tomt, men kunde en tillfyllig bevisning härom icke förebringas, hvarför äfven det slutliga projektarbetet för sjukhusets tillbyggnad blef fördröjt och till vissa delar beroende af framtida utredning och öfverenskommelse med Uleåborgs stad.

Allmänna sjukhuset i Torneå.

Sedan elektrisk belysning införts i Torneå stad upptogs äfven frågan om petroleumbelysningens vid sjukhuset ersättande med elektrisk, och beviljade Civilexpeditionen i Kejslerliga Senaten i bref af den 28 mars 1913 härför ett anslag af 1,502 mark, hvarigenom denna högst önskvärda reform äfven kunde genomföras vid detta nordligt belägna sjukhus.

Allmänna sjukhuset i Kajana.

Den 28 mars 1913 beviljades äfven för allmänna sjukhuset i Kajana ett anslag af 4,765 mark för införandet af elektrisk belysning samt för kraftledningar och en elektrisk vedsåg.

Vid uppförandet af detta sjukhus hade den elektriska belysningen förberetts så tillvida att rören för ljusledningarna färdigt anbringats i väggarna, men kunde de egentliga ljusledningarna då icke insättas emedan elektrisk ström då icke stod att erhålla i Kajana för ett antagligt pris.

Sedan förhållandet senare förändrats har sjukhuset med de nämnda beviljade medlen kunnat utbyta det provisoriska petroleumljuset mot elektriskt.

För uppförandet af en iskällare och ett större vedluder vid sjukhuset beviljade Civilexpeditionen den 28 mars 1913 ett anslag af 3,625 mark och utfördes sagda arbeten genom Länebyggnadskontoret i Kuopio, till hvars verksamhetskrets statsverkets byggnader i Kajana enligt Kejslerliga Senatens beslut öfverförts från Uleåborgs län.

Allmänna sjukhuset i Rovaniemi.

I bref af den 28 mars 1913 beviljade Civilexpeditionen i Kejslerliga Senaten ett anslag af 1,000 mark för ett nytt vedluder samt den 9 april 1913 en summa af 3,700 mark för en ny iskällare vid sjukhuset, hvilka byggnader utfördes genom Länebyggnadskontoret i Uleåborg.

Sjukhusets vattenledning arbetar under särskildt ogynnsamma förhållanden, i det att såväl vattentaget som afloppet till elfven under vinterns lågvatten lätt äro utsatta för frysning samt under våren vid isgång och högvatten lätt skadas. För afhjälpande af sådana skador samt för att i möjligaste grad säkerställa vattenledningen för framtiden beviljades af Civilexpeditionen i Kejslerliga Senaten den 8 augusti ett anslag af 4,000 mark och utfördes arbetet i fråga af Länebyggnadskontoret i Uleåborg enligt Maskiningeniörens anvisning.

Enare läkarebostad.

För uppförandet af en läkarebostad i Enare beviljades redan den 9 maj 1911 ett anslag af 46,000 mark och slutfördes detta byggnadsarbete i hufvudsak redan år 1912 så att endast yttre brädfodring och liknande kompletteringsarbeten återstodo till år 1913.

Sodankylä läkarebostad och sjukstuga.

Byggnadsarbetena för Sodankylä läkarebostad och sjukstuga, hvartill anslag beviljats den 16 maj 1911 bedrefvos på enahanda sätt som vid Enare, och slutfördes år 1913.

Muonio sjukstuga.

För sjukstugans komplettering med brädfodring samt för utförandet af en brunn och afloppsledning ar beviljade Civilexpeditionen den 19 september 1913 ett anslag af 3,620 mark och utfördes de motsvarande arbetena genom Länebyggnadskontoret i Uleåborg.

Sjukhusreparationer år 1914.

Nylands län.

Kirurgiska sjukhuset i Helsingfors	31,300: —	
Nya Klinikum	5,200: —	
Gamla Klinikum	8,900: —	
Barnbördshuset	8,400: —	
Barnsjukhuset	10,500: —	
Lappvikens centralanstalt	13,300: —	
Vaccinanstalten	1,050: —	
Allmänna sjukhuset i Lovisa	5,550: —	
Gumtäkts extra sjukhus	4,200: —	88,400: —

Åbo och Björneborgs län.

Länesjukhuset i Åbo	11,832: —	
Uptagningsanstalten för sinnessjuka i Åbo	2,516: —	
Allmänna sjukhuset i Björneborg	3,400: —	
Allmänna sjukhuset i Godby	1,360: —	
Sjählö asyl för sinnessjuka	4,488: —	23,596: —

Tavastehus län.

Länesjukhuset i Tavastehus	2,652: —	
Pitkäniemi centralanstalt	25,806: —	
Lepra asylen i Orihvesi.....	930: —	
Allmänna sjukhuset i Tammerfors	1,144: —	30,532: —

Viborgs län.

Länesjukhuset i Wiborg	19,668: 39	
Upptagningsanstalten för sinnessjuka i d:o	2,945: 90	
Allmänna sjukhuset i Sordavala	9,112: —	
Kexholms asyl för sinnessjuka.....	6,664: —	
Extra kurhuset i Wiborg	826: 35	39,212: 64

St Michels län.

Länesjukhuset i St. Michel	3,060: —	
Upptagningsanstalten för sinnessjuka i d:o	1,224: —	
Allmänna sjukhuset i Nyslott	2,312: —	6,596: —

Kuopio län.

Länesjukhuset i Kuopio	6,952: —	
Allmänna sjukhuset i Nurmes	1,550: —	
Allmänna sjukhuset i Kajana	1,567: —	
Allmänna sjukhuset i Joensuu	7,500: —	
Fagernäs centralanstalt	25,212: 84	42,784: 84

Vasa län.

Länesjukhuset i gamla Wasa	8,364: —	
Upptagningsanstalten för sinnessjuka i d:o	2,040: —	10,404: —

Uleåborgs län.

Länesjukhuset i Uleåborg	9,372: —	
Upptagningsanstalten för sinnessjuka i d:o	2,706: —	
Allmänna sjukhuset i Torneå.....	2,310: —	
Allmänna sjukhuset i Rovaniemi	2,112: —	16,500: —

Summa Fmk 258,029: 48

V. Byggnader betjänande fångvården, samt tvångs- och skyddsuppfostran.

Nylands län.

Koivula uppfostringsanstalt för gossar.

I Öfverstyrelsens berättelse för åren 1908—10 ingår program jämte beskrifning öfver de vidlyftiga om- och tillbyggnadsarbeten, hvilka påbörjades år 1909 vid Koivula uppfostringsanstalt och hvartill af Kejslerliga Senatén beviljats ett anslag af 290,000 mark. Under den tidrymd berättelsen omfattade, eller till och med utgången af år 1910, hade endast en byggnad — Föreståndarens bostadsbyggnad — blifvit färdig. Densamma afsynades i december 1909, och komma i berättelsen för 1911—13 arbetena å de öfriga i programmet upptagna byggnaderna att närmare behandlas.

I ekonomiebyggnaden, för hvilken grundgräfningsarbetena vidtagit i februari 1909, pågick byggnadsarbetet ända till utgången af året 1912. Grunden var synnerligen arbetsdryg och har denna del närmare beskrifvits i nästföregående års berättelse. Först på våren 1911 påbörjades murningen af första våningen och kom byggnaden under vattentak jultiden samma år. Under år 1912 utfördes inredningsarbetena.

För stalls- och fähusbyggnaden påbörjades gräfningen under senare delen af år 1909. Sedan under påföljande vinter och sommar grund- och sockelarbetena utförts uppmurades byggnaden på hösten och kom under vattentak inom utgången af år 1910. Vintern 1910—11 upptorkades byggnaden genom frysning, hvarefter inredningsarbetet slutfördes sistnämnda år.

Under år 1911 uppfördes åkdonslidret och verkställdes flyttningen af den gamla foderladan.

I programmet för byggnadsarbetet upptogs elevbadstuga af sten- och pumphus af trä. För dessa byggnader funnos inga ritningar uppgjorda. I ritning, som under byggnadsperioden uppgjordes och af Öfverstyrelsen godkändes vidtogs den ändring från programmet att en enda byggnad af sten under plåttak uppfördes, omfattande utom badstuga med afklädningsrum och förstuga

jämväl pumphus. Kostnaden för denna byggnad öfversteg ej den för de bägge särskilda byggnaderna beviljade summan. Bad- och pumphusbyggnaden uppfördes 1912—13.

Smedjebyggnaden af sten med plåttak samt elevernas latrinbyggnad af trä utfördes likaledes under åren 1912—13.

Förändringen af hufvudbyggnaden vidtog först efter det ekonomiebyggnaden var så färdig att densamma kunde för anstaltens räkning emottagas, ty köket, matsalen, bageriet m. m. skulle omändras till dagrum för eleverna, kosthållerskans och tjenstepersonalens bostadsrum förändras till tvätt- och omklädningsrum samt slutligen källare m. m. ombyggas till pannrum, badrum och arrestrum. Därjämte skulle sofsalarna något ändras, nya arbetsrum inrättas och direktörens förra lägenhet i husets tredje våning ändras till kanslilokal. Efter det direktören jultiden 1909 inflyttat i sin nya lokal öfverlemnades den gamla till bostad åt den nyutnämnda öfverläraren, och kunde den del af arbetet, som gällde ifrågavarande lokals omändring utföras först i slutet af år 1913, då öfverlärarbefattningen för tillfället var vakant. Ändringen af denna byggnad var mycket tidsödande då den i sin helhet ej samtidigt kunde utrymmas och beläggas med arbete, utan en del i sender måste göras komplett färdig förrän i en annan del ändringarna kunde påbörjas. Först i december 1913 var arbetet på hufvudbyggnaden slutfördt.

För is- och potatiskällaren fanns ej heller ritningar uppgjorda. I enlighet med en under år 1913 af Öfverstyrelsen godkänd ritning uppfördes källaren på hösten 1913. Densamma uppfördes af gråsten och beton samt revitterades invändigt med järnbrända tegel, afskilda från betonnuren genom ett isolerande luftrum. Byggnaden omfattar en potatiskällare om 54 m² och en lika stor iskällare samt förstuga och ett mindre rum för kött m. m. Taket är af beton med jordfyllning.

Afsyning af ekonomiebyggnaden, stalls- och fähusbyggnaden, delar af hufvudbyggnaden, latrinbyggnaden, smedjan, liderbyggnaden och badstugan verkställdes den 17 maj 1913 af Extra arkitekten Georg Wasastjerna och Kamreraren i Fångvårdsstyrelsen A. E. Stenius, hvarvid en del kompletteringsarbeten ansågos erforderliga.

Slutafsyning af samtliga arbeten verkställdes af Förste Arkitekten N. Meder och Fängelsedirektören Bruno Wilhelm Breitholz den 26 januari 1914.

På grund af bland annat att kostnadsförslaget uppgjordes under jämförelsevis billiga tider, redan år 1904 och arbetena påbörjades först år 1909 samt det under byggnadstiden visade sig att grundningsförhållandena voro vida svårare än vid förslagets uppgörande kunnat konstateras, framgick redan år 1912 att för arbetenas slutförande tillskottsanslag blefve erforderligt. I skrifvelse i november 1912 anhöll ledande arkitekten hos Öfverstyrelsen om utverkande

af ett tillskott af 16,500 mark i enlighet med till Öfverstyrelsen inlemnad kassatablå. Den begärda summan beviljades jämlikt Justitie Expeditionens i Kejserliga Senaten skrifvelse af den 18 februari 1913.

Vid afsyningen i maj 1913 framhölls af synemännen önskvärdheten af att målningen i en stor del rum borde bättras. Rummen voro förslagsenligt målade endast en gång, men voro ställvis fläckiga, beroende på att nyrappade delar på väggarna förekommo. Redan tidigare hade Öfverstyrelsen hos Kejserliga Senaten anhållit om tillstånd att få å auktion försälja öfverblifna byggnads-material och använda auktionsskillingen till diverse målningsarbeten.

I skrifvelse den 13 maj 1913 från Justitie Expeditionen bifölls denna anhållan. Behållningen från auktionen utgjorde 1,649: 17 mark.

För brädfodring af ekonomiebyggnadens andra våning beviljades af Kejserliga Senaten den 19 september 1913 3,400 finska mark.

Vattenuppfordringen vid anstalten försiggår med elektrisk pump. För att vid möjligen inträffande fel å elektriska ledningarna vattenbrist ej skulle uppkomma gaf Öfverstyrelsen i bref den 21 november 1913 tillstånd till att en reservpump för handkraft för högst 265 mark finge anskaffas, och påfördes kostnaden för denna anslaget för mindre och brådskande arbeten.

I programmet för ombyggnadsarbetena ingick äfven anläggning af egen elektrisk central för anstalten. Jämlikt Kejserliga Senatens beslut af den 22 september 1911 vidtogs den förändring att någon egen central icke inrättades utan uppgjordes i stället kontrakt med Keravan Mylly ja Puunjalostus Ö. Y. om leverans af ström från deras elektriska central, belägen invid Kerava järnvägsstation på cirka tre kilometers afstånd från Koivula. Genom att det rum i ekonomiebyggnaden, som varit afsedt för den elektriska centralen sålunda ej behöfdes för detta ändamål erhöles genom omplacering af en del rum i samma byggnad en för anstalten önskvärd gymnastiksal. En del andra smärre förändringar i det ursprungliga programmet, särskildt rörande inredningen af byggnaderna hafva efter utverkadt tillstånd utförts.

Till ombyggnadsarbetena hafva teglen levererats från Kervo tegelbruk. Asfaltarbetena hafva utförts af Helsingfors Cement & Asfaltaffär och plåtslagararbetena af K. Niinivirta i Tusby. Målningarbetena i den nya föreståndarbyggnaden öfverlemnades åt S. Wuorio i Helsingfors, medan all öfrig målning utförts af Målaren V. Herlin i Tusby. Värme- och vattenledningsinstallation verkställdes af A. B. Rob. Huber O. Y. och den elektriska installationen af Zitting & C:o.

De elektriska anläggningarna afsynades af Professor Hermann Kolster i juni 1913. Värmeledningsarbetena hade tidigare af Ingeniör Oscar Wilhelm Fagerholm och vattenledningen af Ingeniör R. v. Nandelstadh afsynats.

Ledande arkitekt har varit Extra arkitekten T. Montell medan arbetet inspekterats af Förste arkitekten Hugo Lindberg. Såsom arbetsledare var i början Byggmästaren K. A. Rothström anställd och från våren 1911 Byggmästaren J. Lehto. Kassörsgöromålen ha hela tiden handhafs af anstaltens föreståndare, Direktör M. Sydänheimo.

Åbo och Björneborgs län.

Nybyggnaderna å Käyrä skyddshem.

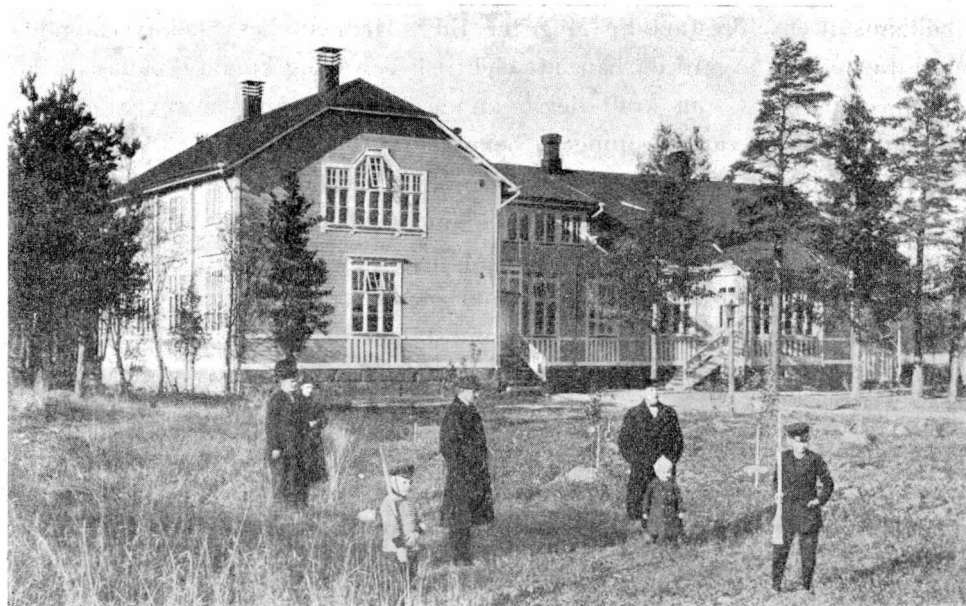

KÄYRÄ SKYDDSCHEM.

Efter det Käyrä skyddshem öfvertagits af staten och erhållit ett utvidgat program samt plats för ökad antal interner påbjudits, uppgjordes på Öfverstyrelsen af Förste arkitekten Hugo Lindberg ritningar till en nybyggnad af trä delvis i 2 våningar, inrymmande 2 sofsalar, hvardera för 30 interner samt bostad för föreståndaren. Förutom hufvudbyggnaden upptog förslaget en mindre uthusbyggnad af trä. Kejsrerliga Senatens Civilexpedition beviljade härför ett anslag stort Fmk 31,300: — samt före det arbetet slutförts ett tillskottsanslag stort Fmk 5,440: — eller tillsamman Fmk 36,740: —.

Dessutom erhöles från anstaltens skog en stor del af trævirket till väggar, golfvasar, takstolspiror, golfplank m. m. hvarförutom genom förre föreståndaren

fil. mag. Sulo Salmensaaris medverkan en stor del af arbetet kunde utföras af anstaltens interner. Sålunda verkställdes en större del af gräfnings och grundläggning samt snickeriarbetet af de äldre gossarna under ledning af uppsyningsmän och en aflönad snickare. Detta intresse och tillmötesgående från inrättningens sida under hela arbetets gång gjorde att byggnadskostnaderna betydligt kunde nedbringas under de af entreprenörer i Åbo inlämnade anbuden. Byggnaden utrustades med centralvärmeledning och har det här visat sig att denna väl uti prisbillighet kunnat konkurrera med en lokal uppvärmning. Centralvärmeledningen (lågtrycksånga), utförd af A. B. Rob. Huber O. Y. för en kostnad af endast Fmk 4,480: — inkl. enkel ventilation, skulle här motsvaras af omkr. 20 st. eldstäder.

KÄYRÄ. INTERNAT OCH FÖRESTÅNDARE BOSTADSBYGGNAD.

Därtill måste ju i ett 2 våningshus af trä med sofsal i öfre våningen en centralvärmeledning anses vara mycket att föredraga för sin eldsäkerhets skull.

Skötseln har hittills utan särskild eldare handhafs af föreståndaren med tillhjälp af interner.

Med af anslaget sparade medel uppfördes dessutom ett mindre, välbehöfligt vedlider i närheten af nybyggnaden, som ligger på något afstånd från anstaltens öfriga byggnader.

Till ledande arkitekt vid byggnadsarbetet hade Öfverstyrelsen utsett extra arkitekten Alex. Nyström och har detsamma inspekterats af Förste arkitekten Hugo Lindberg.

Byggnadsarbetet afsynades och godkändes, i närvaro af inspektören för uppfostringsanstalterna friherre Adolf von Bonsdorff och länearkitekten John Lybeck, af förste arkitekten Hugo Lindberg.

Värmeledningsarbetet afsynades samtidigt af ingenjören Caesar Holmström.

Tavastehus län.

Berttula uppfostringsanstalt för andesvaga barn.

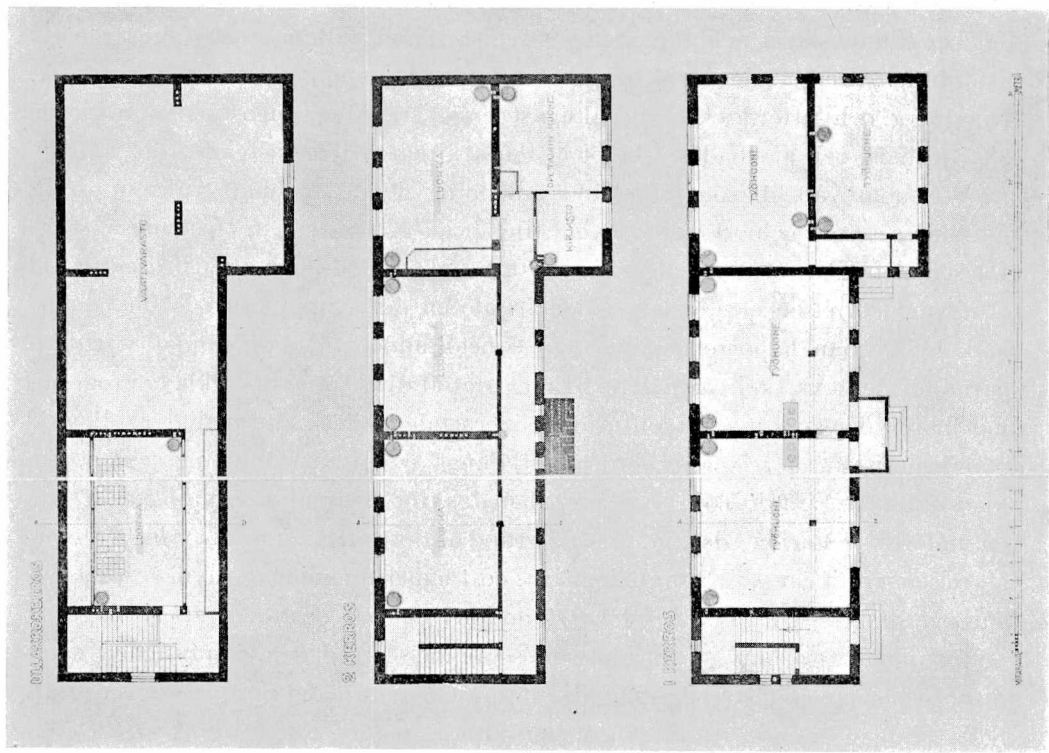
För afhjälpande af de föräldrade belysningsförhållandena vid anstalten äfvensom för förminskande af eldfaran uti de stora af trä uppförda byggnaderna anhöll anstaltens föreståndare Magister Edv. Hedman hos Skolöverstyrelsen om vidtagande af åtgärd därhän, att elektrisk belysning kunde erhållas till anstalten, synnerligast som kraft delvis kunde erhållas från den ångpanna, som fanns uppställd för vattenledningens behof.

Uti skrifvelse af den 18 november 1910 anhöll Skolöverstyrelsen hos Kejsersliga Senaten om anslag för sagda ändamål med det resultat att Ecklesiastikexpeditionen efter affordrat utlåtande af denna Öfverstyrelse, i skrifvelse af den 17 april 1912 N:o 482 beviljade för arbetena 22,550 mark.

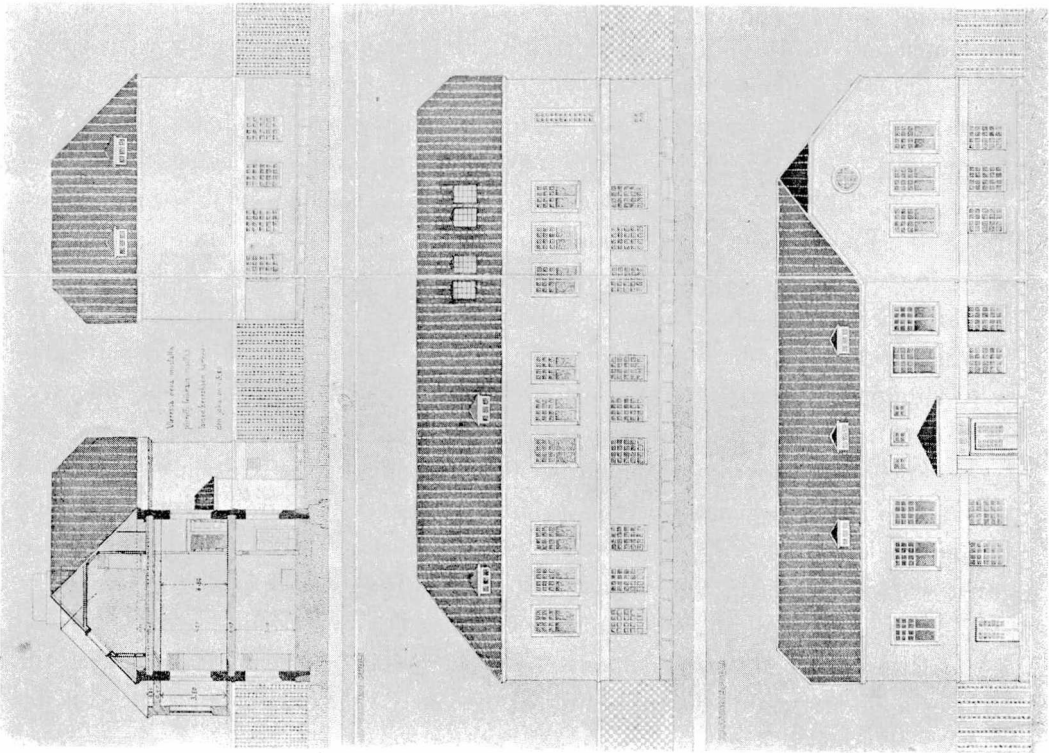
Förutom dynamomaskinen, som uppställdes uti det gamla pannrummet, beläget uti tvättstugubyggnaden vid stranden af Vanajavesi, inrättades i ett skildt rum, som tillbyggdes invid pannrummet och i kommunikation därmed, ett accumulatorbatteri. Belysningsanläggningen utfördes af A. B. Gottfr. Strömberg O. Y. under Maskiningeniör R. von Nandelstadhs uppsikt och steg kostnaden, inberäknadt tillbyggnaden, hvilken utfördes af länebyggnadskontoret i Tavastehus till 21,487: 57 mark.

Kotiniemi tvångsuppfostringsanstalt för gossar.

Den 15 januari 1911 förstördes genom våldel stalls- och fähusbyggnaden vid Kotiniemi uppfostringsanstalt. Med anledning däraf ingick Fångvårdsstyrelsen i skrifvelse för den 26 april samma år till Justitieexpeditionen i Kejsersliga Senaten med ett å denna Öfverstyrelse uppgjort kostnadsförslag slutande å 33,000 mk för uppförande af en ny stalls- och fähusbyggnad i stället för den nedbrunna, med förmälan att byggnaden vore afsedd att uppföras enligt samma ritning, som varit fastställd för den brunna ladugården, likväl med den förändring att mellantaket öfver stallet och fähuset skulle hvälfvas, samt väggen mellan fähuset och gödselstaden inrättas såsom en brandmur, sträckande sig ofvan vattentaket.

KOTINIEMI. SKOLBYGGNADEN.

KOTINIEMI. SKOLBYGGNADEN.

Uti skrifvelse N:o 665 af den 12 maj 1911 beviljade Justitieexpeditionen det begärda anslaget och anmodades Öfverstyrelsen vidtaga åtgärd om arbetets utförande. Den 27 juni vidtog arbetet under ledning af extra arkitekten A. Rundberg och utfördes hufvudsakligast enligt räkning. Kostnaden utgjorde 30,770 mark och afsynades arbetet af länearkitekten i Tavastehus.

Genom våld, som af okänd anledning den 27 januari 1912 uppstod, förstördes skol- och verkstadsbyggnaden vid Kotiniemi uppfostringsanstalt. Då sedan fråga om återuppbyggandet uppstod, insände anstaltens direktör till Fångvårdsstyrelsen ett förslag, innehållande en del synpunkter och önskningsmål, hvilka han hoppades skulle tagas i beaktande vid uppgörandet af ritningarna för den nya skolbyggnaden. Enligt det af direktören utvecklade programmet borde den nya byggnaden utföras oberoende af det ursprungliga skolhusets plandisposition, korridoren borde bortlämnas och ersättas af en centralhall, klassrummens antal ökas, bostäder beredas för tvänne uppsyningsmän och en målareverkstad inredas, m. m. På grund af detta förslag uppgjordes å Öfverstyrelsen ritningar och approximativa kostnadsberäkningar, hvilka förelades Fångvårdsstyrelsen, som dock förkastade förslaget och bestämde att ritningarna borde uppgöras i hufvudsaklig öfverensstämmelse med den ursprungliga plandispositionen och med begagnande af förhandenvarande byggnadsgrundvalar. Sedan frågan ännu en tid vägt emellan alternativen — öfre våning af trä eller sten — bestämdes slutligen definitivt att skolbyggnaden skulle projekteras helt och hållet af tegel, med begagnande af det å anstalten upplagda, från anstaltens tillkomstperiod öfverblifna tegelförrådet. I plananordningen vidtogs den förändring att trapphuset plaserades vid byggnadens mot sjösidan vettande kortända, hvarigenom byggnaden till sin ursprungliga längd erhöll ett tillskott af 3.7 meter. Dessutom vidtogs en mindre reglering af planformen vid den mot gårdssidan vettande gafvelfronten i ändamål att bereda ökadt ytinnehåll åt invid liggande lokaler. På vinden inrättades en ritsal med takljus. Sedan anstaltens direktörs ifrigt förfäktade önskningsmål om centralvärmeledning fått förfalla, beslöts att klassrummen skulle uppvärmas med plätugnar och korridoren med tvänne ribbkaminer. Vaslagen projekterade i järnbeton med plankgolf på skälningar. Taktäckningen utfördes af oljemålad svartplåt och väggarna beströkos invändigt med mineralfärg.

För att redan före ritningarnas fastställande kunna vidtaga med förberedande arbeten, såsom rensning af brandplatsen, anskaffandet af mursand, grund- och sockelsten samt trävirke före vinterförets upphörande, beviljade Justitieexpeditionen i Kejsrerliga Senaten i skrifvelse af den 27 februari 1912 N:o 219 på framställning af Fångvårdsstyrelsen ett förskottsanslag af 8,000 mk.

Ritningar och kostnadsförslag slutande å 49,000 mark inlämnades till Kejsrerliga Senaten den 30 april 1912. Den 7 maj 1912 beviljade Justitieexpedi-

tionen i skrifvelse N:o 460 de utöfver ofvannämnda förskottsanslag ytterligare behöfliga 41,000 mark.

Arbetet utfördes enligt räkning förutom järnbetonvaslagen, hvilka lämnades till utförande på ackord åt Tampereen Sementtivalimo ja Rautabetoni O. Y.

Till ledande arkitekt för arbetet förordnades extra arkitekten A. Rundberg och till inspekterande arkitekt extra arkitekten Hj. Åberg. Arbetet afsynades den 9 december 1912 af extra arkitekten E. A. Kranck, i närvaro af länearkitekten i Tavastehus.

Viborgs län.

Länsfängelset i Viborg.

Sedan jämlikt Justitieexpeditionens i Kejslerliga Senaten förordnande N:o 875 af den 20 sept. 1912 ett anslag af 122,425 mark beviljats för utvidgning af sydöstra flygeln vid länsfängelsets i Wiborg hufvudbyggnad, anmodade sagda expedition i skrifvelse N:o 877, af den 20 sept. 1912 Öfverstyrelsen att ombesörja arbetets utförande i enlighet med för ändamålet å Öfverstyrelsen uppgjorda ritningar och förslag.

Till inspekterande arkitekt utsåg Öfverstyrelsen förste aktiekten Hugo Lindberg och till ledande arkitekt extra arkitekten Georg Fraser. Sedan förste arkitekten Lindberg undfått afsked inspekterades arbetena af t. f. förste arkitekten G. Wasastjerna och sedermera af förste arkitekten W. A. Tötterström.

Grundgräfningsarbetena vidtogs i November 1912 och utfördes af fångar, medan sockel och grund utfördes på entreprenad. Enär lämpliga murare icke stodo att fås bland fångarne, kunde murningsarbetet icke verkställas med fångkraft, såsom afsigten varit, utan beslöts att lämna byggnadsarbetet till utförande på entreprenad. Af de införskaffade anbuden godkändes byggmästaren E. W. Lindéns anbud å Fmk 59,300: —, hvare icke ingick anskaffandet af teglen, hvilka tidigare inköpts. Murningen påbörjades i Maj 1913. Arbetena fortgingo utan störingar och afsyningen verkställdes den 3 Februari 1914 af andre arkitekten I. Aminoff i närvaro af fängelsets direktör B. Breitholtz.

Under arbetets gång vidtogos med vederbörligt begifvande särskilda förändringar och förbättringar i det ursprungliga förslaget. Sålunda uppfördes för det nya pannrummet en ny skorsten, hvartill Kejslerliga Senaten jämlikt Justitieexpeditionens skrifvelse N:o 786, för den 19 September 1913 beviljade ett tillskottsanslag af 3,000 mark. Likaså befanns det nödigt att i st. f. det projekterade torkrummet i källarvåningen inreda ett större och rymligare torkrum på vinden. Medel härtill erhöles sålunda att Justitieexpeditionen i

Kejsrerliga Senaten i skrifvelse N:o 781, för den 10 September 1913 gaf sitt be-
gifvande därtill att 4,100 mark fingo för ändamålet användas af besparingen
på ett tidigare för särskilda reparationsarbeten beviljadt anslag.

De i kostnadsförslaget upptagna värme- och ventilationsarbetena, om-
fattande tvenne nya värmeledningspannor för hela uppvärmningssystemet samt
inledande af värmeledning i den tillbyggda flygeln, utfördes på entreprenad af
firman A. B. Vesijohtoliike O. Y. för en summa af 19,400 mark. Nödiga vatten-
och afloppsledningar utfördes af samma firma. Afsyningen af dessa arbeten
verkställde Öfverstyrelsens maskiningeniör den 24 Februari 1914.

Sedan tillbyggnaden upplåtits för sitt ändamål, hafva dessutom särskilda
mindre arbeten utförts hufvudsakligen med fångkraft, däribland inledning af
elektriska belysningsledningar och inredning af tvättstugan och mangelrum-
met. Sedan yttermera uppställningen af desinfektionsugnen, levererad af
firman A. B. Rob. Huber O. Y., blifvit verkställd, komma samtliga arbeten att
vara slutförda inom år 1914.

Den nya tillbyggnaden utgör en 19.15 m. lång och 13.30 m. bred för-
längning af sydöstra flygeln och inrymmer, förutom korridorer och gallerier, i
källarvåningen: tvättstuga, med hvilken det ursprungligen projekterade tork-
rummet blifvit förenadt, mangelrum, badrum, jämte påklädningsrum, tre för-
rådsrum samt under uppgångstrappan en med särskildt tillstånd inredd vatten-
klosett. Första, andra och tredje våningarna inrymma 35 celler samt i tredje
våningen en kyrksal och sakristia. På vinden är det tidigare nämnda nya rym-
liga torkrummet inredt.

I likhet med den äldre delen är tillbyggnaden utförd med orappade tegel-
fasader. Vattentaket är gjordt af galvaniserad järnplåt. Samtliga mellangolf
och gallerier äro utförda af järnbeton. Såsom fyllning emellan hvalfven har
koksslagg användts. Golfven liksom galleriytorna äro belagda med s. k. »stein-
holz», utom i källarvåningen, där samtliga golf äro asfalterade.

Sippola uppfostringsanstalt.

Uti skrifvelse af den 4 april 1912 anhöll Fångvårdsstyrelsen hos Kejsrer-
liga Senaten på framställning af direktionen för Sippola uppfostringsanstalt
därom att i enlighet med skrifvelsen medföljande, af denna Öfverstyrelse gran-
skade och godkända ritningar och kostnadsförslag, få utföra särskilda ny- och
förändringsarbeten å Sippola uppfostringsanstalt. I skrifvelse för den 31 maj
1912 N:o 563 från Justitieexpeditionen, beviljades för liderbyggnad, ändring
af tvättstugan och reparation af pannhuset 2,165 mark och anmodades Öfver-
styrelsen låta utföra sagda arbeten. Arbetet värkställdes af länebyggnads

kontoret i Wiborg för en kostnad af Fmk. 2,164: 43 och afsynades den 24 september 1912 af arkitekten Georg Fraser och anstaltens direktör.

Sedan Fångvårdsstyrelsen uti skrifvelse för den 31 augusti 1911 N:o 881 hos Öfverstyrelsen anmält att den å vinden till ladugårdsbyggnaden vid Sippola uppfostringsanstalt befintliga vattencisternen remnat, vidtog Öfverstyrelsen omedelbart med åtgärder för dess iståndsättande och försattes den jämväl i brukbart skick. Då denna cistern likväl befanns vara alltför liten och för lågt belägen för att kunna förse anstaltens hufvudbyggnad med tillräckligt vatten uppgjorde Öfverstyrelsen kostnadsförslag till en vattenbehållare att anbringas å hufvudbyggnadens vind, slutande å Fmk 3,000: —. I skrifvelse af den 20 december 1912 meddelade Justitieexpeditionen att medel beviljats och anmodades Öfverstyrelsen låta utföra arbetet. Arbetet utfördes af Öfverstyrelsens Maskiningeniör och länebyggnadskontoret i Wiborg och steg kostnaden till Fmk 1,870: 43.

Ihantala provisoriska uppfostringsanstalt.

Med anledning af Öfverstyrelsens skrifvelse för den 14 februari 1912 N:o 294 uppgjorde och insände länebyggnadskontoret i Wiborg ett kostnadsförslag å 13,200 mark för iståndsättande af byggnaderna å Ihantala stomlägenhet i Wiborgs socken, där en provisorisk uppfostringsanstalt för vanartiga gossar skulle inrymmas. Medels förordnande i Justitieexpeditionens i Kejslerliga Senaten skrifvelse N:o 888 af den 20 september samma år, gafs Öfverstyrelsen i uppdrag att låta utföra arbetena i enlighet med ofvansagda samtidigt fastställda förslag.

Arbetena öfverlämnades genom kontrakt af den 15 november för en summa af 9,000 mark på entreprenad åt byggmästaren L. L. Leivo, hvilken under vintermånaderna 1912—1913 utförde desamma. Afsyningen förrättades den 14 mars 1913 af andre arkitekten Ivar Aminoff i närvaro af Fångvårdsstyrelsens ombud öfverläraren *K. G. Mirisalo*.

Polishäktet i Ino by af Nykyrka socken.

På grund af Öfverstyrelsens skrifvelse N:o 3 af den 4 januari 1911, upprättade och insända länebyggnadskontoret i Wiborg ritningar och förslag till ett nytt polismästarkontor i Ino by af Nykyrka socken. Sedan Kejslerliga Senaten medels Civilexpeditionens förordnande N:o 1373 af den 14 juli 1911, beviljat ett anslag af 16,100 mark för ändamålet, gafs länebyggnadskontoret i uppdrag att ombesörja arbetets utförande. Kontrakt å 13,000 mark afsluta-

des med byggmästaren L. L. Leivo, hvilken i början af september påbörjade arbetena och slutförde dem till den 3 april 1912, då desamma afsynades af föreståndaren för länebyggnadskontoret andre arkitekten Ivar Aminoff, i närvaro af kronolänsmannen Th. Wegelius.

Vasa län.

Östensö skyddshem.

Sedan skyddshemmets byggnader ställts under Öfverstyrelsens för allmänna byggnadernas uppsikt, erhöll länebyggnadskontoret i Vasa i uppdrag att inkomma med förslag till de arbeten, som erfordras för afhjälpande af de största bristfälligheterna å byggnaderna.

I skrifvelse af den 15 mars 1911 beviljade Civilexpeditionen i Kejsrerliga Senaten Fmk 5,000: — för sagda ändamål. Arbetet utfördes efter räkning genom Vasa länebyggnadskontors försorg, för en kostnad af Fmk 4,994: 59.

Då lokaler för såväl skolan som för föreståndaren å skyddshemmet saknades, uppgjordes ritning och kostnadsförslag till en nybyggnad för detta ändamål. Kejsrerliga Senaten godkände ritningen och beviljade den 12 april 1911 Fmk 22,500 för arbetet ifråga, hvilket utfördes genom Vasa länebyggnadskontors försorg efter räkning för en kostnad af Fmk 22,499: 36. Byggnaden, som innehåller tambur, skolsal, slöjdsal och materialrum samt en lokal för föreståndaren, bestående af 4 rum, tambur och kök, afsynades den 11 september 1912 af arkitekten Wiktor J. Sucksdorff i närvaro af ordföranden för skyddshemmets direktion, kyrkoherden A. J. Lindberg, föreståndaren H. Högnäs och länearkitekten A. W. Stenfors.

Den 27 mars 1913 beviljade Kejsrerliga Senaten Fmk 4,400 för uppförande af en uthusbyggnad vid skyddshemmet. Arbetet utfördes dels på entreprenad af byggmästaren J. Englund och dels enligt räkning. Kostnaden för byggnaden, som utförts under Vasa länebyggnadskontors kontroll, utgör Fmk 4,399: 30.

I skrifvelse af den 14 maj 1913 beviljade Civilexpeditionen i Kejsrerliga Senaten Fmk 5,000 för en nödigt tillbyggnad af förvaltarebostaden vid skyddshemmet. Arbetet ifråga har utförts på entreprenad af byggmästaren J. Englund under Vasa länebyggnadskontors kontroll. Såväl uthus- som tillbyggnaden af förvaltarebostaden afsynades den 25 oktober 1913 af t. f. förste arkitekten G. Wasastjerna i närvaro af vederbörande funktionärer.

Emedan de å skyddshemmet befintliga uthusbyggnaderna, synnerligast fähuset och stallet, voro i sådant skick, att en reparation af desamma icke skulle ha ledt till önskat resultat, uppgjordes å länebyggnadskontoret ritning till en

ny uthusbyggnad, inrymmande fähus, stall, höns- och svinhus m. m. Kostnadsförslaget slutade å Fmk 27,700: — Kejsrerliga Senaten godkände förslaget och meddelade om beviljat anslag i skrifvelse af den 30 dec. 1913. För arbetet har tillsvidare i tre särskilda skrivelser beviljats sammanlagdt Fmk 25,236: —. Arbetet har utförts efter räkning genom Vasa länebyggnadskontors försorg och återstå numera endast en del inredningsarbeten.

S:t Michels län.

Koivikko skyddshem.

Då Koivikko skyddshem år 1910 kom under statsverkets vård var det ganska bristfälligt; dels voro byggnaderna, hvilka till större delen voro från år 1874, då inrättningen grundlades, alldeles förfallna då dessa ej undergått reparation, dels var hela inrättningen för liten och trång så att särskilda nybyggnader voro af behovet påkallade, såvida inrättningen något så när skulle motsvara nutida fordringar. Af denna anledning beviljade Civilexpeditionen i Kejsrerliga Senaten på gjord framställning i bref N:o 446 af den 16 mars 1911 för skyndsam reparation af de gamla byggnaderna 5,000 mark samt i bref N:o 734 för den 12 april samma år 12,600 mark. Dessa medel användes för iordningställande af de gamla byggnaderna genom omläggning af vattentak, uppförandet af nya ugnar, och omläggning af golf samt målning af yttre väggar. Dessutom flyttades badstugan till annan plats och gjordes helt och hållet ny. Sagda arbeten utfördes på entreprenad af fabrikanten F. F. Wickström under extra arkitekten Otto F. Holms ledning. Den 5 september afsynades dessa arbeten.

I bref af den 12 april 1911 N:o 734 beviljade Civilexpeditionen 38,186 mark för ny föreståndarebyggnad och ny ekonomiebyggnad, till hvilka ritningarna uppgjorts af förste arkitekten H. Lindberg samt i bref af den 17 april 1912 N:o 735 ett tillskottsanslag af 8,190 mark 45 penni för samma ändamål. Dessa arbeten utfördes äfven af Herr Wickström på entreprenad för en summa af 42,000 mark och öfvervakades byggnadsarbetet först af extra arkitekten Otto F. Holm och från juni 1912 af föreståndaren för länebyggnadskontoret i St. Michel tredje arkitekten A. Rankka. Arbetena ifråga afsynades den 23 september 1912 af extra arkitekten Hj. Åberg på Öfverstyrelsens förordnande. Då några bristfälligheter och oegentligheter yppade sig, hvilka genast borde afhjälpas, såsom att i ekonomiebyggnaden vasarna voro af färskt virke och ännu fuktiga så att deras torkning måste ske genom golfvets och fyllningens upptagande, kunde byggnaden först i december månad samma år upplåtas för sitt ändamål. Byggnaderna ifråga innehöllo följande lokaliteter: Ekonomie-

byggnaden innehåller tvänne sofsalar inrymmande plats för 20 elever i hvarje, af- och påklädningsrum med tvättställ, dagsrum, matsal, kök, två arrestrum, sjukrum, läkarerum samt rum för kosthållerskan och inrättningens tjänarinnor äfvensom tvänne källare. Nybyggnaden för föreståndaren innehåller fyra rum och kök med garderober samt källare.

Då dessa arbeten voro färdiga observerades att uti nya ekonomiebyggnaden ännu några förbättringar borde göras. Af denna anledning gaf Öfverstyrelsen tillstånd att ur besparingarna på anslaget skulle mot räkning få utföras uti byggnadens stenfot, ett fottvagningsrum och rum för torkning af elevernas skodon och förseddes rummen ifråga med eldstäder och hvälfdes samt med direkt ingång till tamburen. Uti samma byggnads stenfot inreddes dessutom en rymligt hvälfd potatiskällare. Källarens yttre ingångar förseddes med källarhalsar. I samband med elevernas sofrum på vinden inreddes ett dejourrum för uppsyningsmannen. Elevernas tvättbord gjordes nya och starkare af gjutjärn.

I bref N:o 735 för den 17 april 1912 beviljade Civilexpeditionen 12,500 mark och i bref N:o 858 af den 18 april samma år 3,500 mk för till- och ombyggnad af Koivikko skyddshem och utfördes följande arbeten. Elevernas sofsal uti skolbyggnaden inreddes tillsvidare till klassrum och i samma byggnad varande rum för en uppsyningsman till rum för undervisningsmaterial. Föreståndarens förra lokal förändrades och förstörades och innehåller nu lokaler för lärare och tvänne uppsyningsmän. Verkstadsbyggnaden inreddes ånyo och erhöles skilda lokaler för snickare, skraddare, målare och skomakare. En ny brunn gräfdes invid ekonomiebyggnaden och en iskällare för inrättningens och lärarens behof uppfördes, äfvenså bygdes en ny lada och gårdsplanen förseddes med inhägnad. Dessa arbeten utfördes på entreprenad af Herr Wickström under extra arkitekten Otto F. Holms och sedan under länearkitekten A. Rankkas ledning. Arbetet afsynades och mottogs på förordnande af Öfverstyrelsen af extra arkitekten Hj. Åberg den 15 november 1912.

Uti bref för den 22 april 1912 N:o 857 beviljade Civilexpeditionen för öfvervakning och ledning af ifrågavarande arbeten 1,883 mark 55 penni.

Ehuru så stora belopp redan nedlagts på Koivikko skyddshems iordningsställande anhöll inrättningens bestyrelse ytterligare om anslag för särskilda kompletteringsarbeten och beviljade Civilexpeditionen för ändamålet i bref N:o 1020 för den 27 mars 1913 4,100 mk och i bref N:o 1102 för den 23 maj samma år 4,500 mark och utfördes af firman P. Sidorow en vattenledning med handpump från brunnen till ekonomiebyggnaden samt en vattencistern på vinden och nödig kloakledning. En rymlig rotfruktkällare af sten för inrättningens behof uppfördes och innehåller densamma skilda afdelningar för lärare och uppsyningsmän. På vinden till föreståndarebyggnaden inreddes ett varmt

rum, då föreståndarens lokal befanns vara alltför liten. Dessutom gjordes uti uthusbyggnaden särskilda förändringar och förbättringar. Dessa arbeten utfördes mot räkning af länebyggnadskontoret och under dess ledning. Arbetena afsynades på förordnande af Öfverstyrelsen af länearkitekten S. von Nandelstadh den 29 oktober 1913 utan anmärkning.

Att Koivikko skyddshem erfordrat så många nybyggnader och stora reparationer, då det öfvertogs af statsverket, bevisar i hvilket bristfälligt skick inrättningen då befann sig, då kostnaden för densamma stiger till 90,460 mark, ehuru endel arbeten utförts jämförelsevis billigt, ity att från inrättningens skog erhållits nödigt virke och inrättningen utfört en mängd hästdagsverken och eleverna hjälpt till vid rensnings-, putsnings- och planeringsarbeten.

Seinäjäki fångstation.

I skrifvelse af den 10 juli 1911 beviljade Justitieexpeditionen i Kejsrerliga Senaten ett anslag af 1,100 Fmk för gräfning af en brunn vid fångstationen. Brunnen utfördes enligt räkning af cementringar under sommaren för en kostnad af Fmk 955: 56.

VI. Landtbruksstyrelsens och forststyrelsens byggnader.

Nylands län.

Ånäs försöksanstalt invid Helsingfors.

Lada för Ånäs försöksanstalt.

På grund af att till Ånäs försöksanstalt inköpts det vidsträckta Bollbacka fältet och detta af anstalten användes till försöksodlingar, beviljade Kejslerliga Senaten enligt Jordbruksexpeditionens bref af den 28 juni 1912 till Landtbruksstyrelsen ett Fmk 5,500 stort anslag för uppförandet af en lada å fältet.

Behovvet af ett så stort anslag påkallades af att ladan, till följd af den noggranna sortering de olika sädesslagen underkastas, måste blifva synnerligen rymlig.

Arbetet utfördes på entreprenad under försommaren 1913 af byggmästaren J. Andersson och blef hela anslaget användt.

Växthus för Ånäs försöksanstalt.

Sedan Öfverstyrelsen för allmänna byggnaderna till Kejslerliga Senaten den 13 maj 1913 insänt jämte eget utlåtande en af föreståndaren för länebyggnadskontoret uppgjord ritning äfvensom kostnadsförslag till ett nytt växthus vid Ånäs försöksanstalt, och Kejslerliga Senaten enligt Jordbruksexpeditionens skrifvelse af den 11 juli 1913 godkänt ifrågavarande förslag och för ändamålet anslagit Fmk 3,200, utfördes arbetet under hösten af målarmästaren O. A. Mattson samtidigt med årsremonten. Anslaget användes i sin helhet. Byggnaden afsynades i december af Extra arkitekten Baron K. A. Wrede.

Tavastehus län.

Stjernsund-Lepaa trädgårdsinstitut och lägenhet.

Sedan Statsverket blifvit ägare till Stjernsund eller Lepaa gård i Tyrväntö kapell nära Tavastehus, beslöts att använda de gamla byggnaderna och

den stora, vackra trädgården till ett trädgårdsinstitut, samt uppföra fullkomligt nya byggnader för lägenhetens räkning på en kilometers afstånd från institutet. Alla arbeten utfördes af Landtbruksstyrelsen genom arkitekten H. R. Helin, däribland omändring af de gamla byggnaderna, uppförandet af nya hus för institutet, samt en mängd boningshus och ekonomiebyggnader för lägenheten, dessa senare i stor skala enligt nya mönster.

År 1912 på sommaren, då allt skulle vara färdigt, observerades emellertid att rätt många arbeten återstodo och att de anslagna medlen ej skulle hinna till. Kejsrerliga Senaten uppmanade då Öfverstyrelsen för allmänna byggnaderna att taga saken om hand. Åtskilliga syner förrättades nu å platsen af Öfverstyrelsens arkitekter, arbetena påskyndades och blefvo slutligen färdiga, så att de den 21 december 1912 afsynades af arkitekten friherre K. A. Wrede.

Åtskilliga tillskottsanslag blefvo af nöden både före och efter afsyningen, i det att nya behof yppade sig. Sålunda hafva följande af Jordbruksexpeditionen i Kejsrerliga Senaten anslagna summor af Öfverstyrelsen användts.

Anslag af	20/9 12	N:o 889	för slutförande af arbetena . .	Fmk	30,000: —
»	»	26/9 12	N:o 892 för stallarnas iståndsättande	»	5,000: —
»	»	18/3 13	N:o 318 tillskottsanslag	»	35,000: —
»	»	»	»	»	14,431: 13
»	»	11/7 13	N:o 681 för ångmaskin, elektrisk mangel och tröskverk	»	22,500: —
»	»	11/7 13	N:o 681 för ändring af svinhus till kalffhus	»	3,000: —
»	»	19/9 13	N:o 856 tillskott för uppställning af maskiner	»	2,800: —
»	»	3/12 13	N:o 1084 för diverse reparationer	»	4,100: —
				Summa Fmk	116,831: 13

Trädgårdsinstitutet bildar nu, med sitt gamla karaktärshus från 1700 talet och sina stora, nya drifhus, samt sin vidsträckt trädgård en verklig sevärdhet. Intressanta äro äfven de storartade ekonomiebyggnaderna på lägenheten, men åsikterna torde vara delade huruvida det nya system, som vid deras byggande användts, fullt lämpar sig för vårt klimat och våra förhållanden i öfrigt.

Orivesi forstundervisningsanstalt.

Den 11 augusti 1911 beviljade Kejsrerliga Senaten i Ecklesiastikexpeditionens skrivelse N:o 900 ett anslag af 97,000 mark för uppförandet af en anstalt

för praktisk forstundervisning, här af 48,500 mark att användas under år 1911 och 48,500 mark att användas under år 1912. Arbetet utbjöds på entreprenad och anförtröddes åt byggmästaren Alanen för 74,500 mark. Att leda arbetena förordnades extra arkitekten vid Öfverstyrelsen för allmänna byggnaderna Ilmari Launis, som inspekterande fungerade förste arkitekten vid samma Öfverstyrelse R. Björnberg.

Hela byggnadskomplexen är uppförd af trä. Den består af ett större boningshus, innehållande en mängd mindre boningsrum för eleverna, en kosthållsbyggnad, där äfven tvenne rum för gäster fått plats, samt en bostadsbyggnad för direktorn. Dessutom finnas flere ekonomiebyggnader af olika slag.

Arbetena slutfördes under år 1912, samt afsynades af Länearkitekten i Tavastehus län V. A. Tötterström. De godkändes utan anmärkning.

Mustiala ostberedningsanstalts dubbelvilla.

Till detta arbete beviljade Kejslerliga Senatens Jordbruksexpedition den 28 maj 1913 Fmk 24,000: —.

Villan jämte ett uthus uppfördes af entreprenören K. Haaga för en summa c:a 22,000: — Fmk åren 1913 och 1914 under sammanlagdt 13 månader. Boningshuset i tvenne våningar af trä och täckt med spåntak byggdes i tvenne repriser, hvarvid under 1913 (från 1 juli—15 november) nödiga dränerings- och grundningsarbeten, fullständig sockel jämte vatten- och afloppsledning utfördes. Under 1914 i januari vidtog upptimringen. Taket lades under maj månad, hvarefter inredningsarbetena pågingo ostördt till i början af oktober. Uthuset däremot aflämnades färdigt redan i november 1913.

Följande firmor hafva under uppförandet anlitats. Vilhelm Andstens kakelfabrik, Helsingfors för leverans af ugnar, A. B. Högfors för spisar m. m., A. B. Victor Forsselius, Åbo, för vatten och afloppsledning, O. G. Lahtinen, Forssa, för plåtslageriarbeten, Hurri & Salakari, Helsingfors, för finare snickeriarbeten, hvarjämte Målarmästaren A. Jousinen i Forssa utförde samtliga målningensarbeten.

Arbetet har inspekterats af Arkitekten Friherre K. A. Wrede och enligt Öfverstyrelsens förordnande N:o 1209 af den 6 juni 1913 på platsen öfvervakats af extra arkitekten Sune Maconi.

Vasa län.

Tuomarniemi skogsvaktareskola.

Sedan hufvudbyggnaden vid Tuomarniemi skogsvaktareskola våren 1913 förstörts genom eldsvåda, uppgjorde länearkitekten i Wasa på anhållan af sko-

lans föreståndare eskissritningar till en ny byggnad, afsedd att delvis uppföras på den gamla grunden. Denna eskiss öfversände föreståndaren A. Borg till Forststyrelsen, som jämte eskisser till en något senare uppbrunnen elevbostad, öfversände ärendet till Öfverstyrelsen för allmänna byggnaderna jämte anhållan att fullständiga ritningarna och kostnadsförslag skulle uppgöras.

Den 17 oktober förordnades arkitekten E. A. Kranck att utarbета ifrågasvarande ritningar och kostnadsförslag. Sedan i ärendet konfererats med skolans föreståndare A. Borg, uppgjordes de definitiva ritningarna i ungefärlig öfverensstämmelse med arkitekten A. W. Stenfors eskissritningar.

Föreståndarebostaden, som skulle uppföras af trä under plåttak, inrymmer 8 rum, domestikrum, kök och matkällare under köket. Elevbostaden jämväl af trä under plåttak, inrymmer 7 rum för äldre elever, 3 rum för yngre elever, samlingsrum, sjukrum med skild ingång och ett torkrum för våta kläder och skoplagg. Då de visat sig att den senaste eldsvådan utbrutit i torkrummet, hvarest tidigare flere tillbud till eldsvåda yppat sig, föreslogs att rummets väggar och tak skulle beklädas med kokolit, golvet cementeras på utfyld jord, dörren beklädas med plåt och fönstren förses med trådnätsglas. Sålunda bör man kunna antaga att eldfaran är utesluten.

Kostnadsförslaget, som uppgjorts under förutsättning att allt virke erhålles gratis från kronoskog, steg till 86,000 mark, däri inberäknade arbetsledning och försäkringar.

Ärendet inlämnades till Öfverstyrelsen den 19 januari 1914.

VII. Militieverkets byggnader.

Af Militieverkets byggnader kvarstå under Öfverstyrelsens omvårdnad de å mötesplatserna för f. d. Finska militärens reservkompanier uppförda barackbyggnaderna.

Utom de tidigare af ryska militären disponerade reservkompanibarackerna hafva följande byggnadskomplexer enligt Civilexpeditionens i Kejslerliga Senaten bref af den 19 mars 1913 reserverats för samma ändamål, eller:

2:dra Thusby reservkompani.

10:de Laihela »

21:sta Nyslotts »

Af öfriga reservkompani-komplexer öfverlämnades enligt Kejslerliga Senatens beslut:

3:dje Lojo reservkompani den 30 september 1913 till »Föreningen för lungsotens bekämpande» för att inredas till ett lungsotssanatorium.

11:te Alavo reservkompani öfverlämnades den 9 augusti 1913 till samma förening för samma ändamål, samt

17:de Iidensalmi reservkompani den 3 december 1913 på enahanda sätt till samma förenings disposition.

Såsom villkor har vid öfverlämnandet uppställts, att föreningen i fråga får fritt disponera sagda reservkompaniers byggnader och jordområden så länge lungsotssanatorier å platserna underhållas, samt att föreningen vid ett framtida återlämnande af byggnaderna är skyldig att försätta desamma i ett skick, som motsvarar dessas värde vid mottagandet.

Särskilda kommuner och föreningar hafva dessutom anhållit om rätt att få disponera nedannämnda reservkompanier för allmännyttiga ändamål, men hafva dessa ansökningar tillsvidare icke erhållit öfverhetlig stadfästelse, hvarför dessa reservkompani komplexer ännu stå under Öfverstyrelsens inseende och utgöra:

6:te Nystads reservkompani.

8:de Ikalis »

13:de Oulais »

15:de Kemi	reservkompani.
16:de Kajana	»
18:de Suonenjoki	»
19:de Juuga	»
24:de Davidstads	»
30:de Mohla	»

Öfriga reservkompanier, hvilkas byggnader stå under Öfverstyrelsens omvårdnad och icke reserverats för särskilda ändamål utgöras af:

4:de Halikko	reservkompani.
7:de Ulfsby	»
9:de Närpes	»
12:te Kronoby	»
20:de Joensuu	»
23:dje Mäntyharju	»
25:te Lampis	»
26:te Urdiala	»
28:de Saarijärvi	»
31:sta Rautjärvi	»

Större delen af de under Öfverstyrelsen vård ställda reservkompanierna hafva under den tid denna berättelses treårsperiod omfattar stått obegagnade. Endast enstaka byggnader hafva efter Kejslerliga Senatens medgifvande för hvarje fall uthyrts till enskilda personer mest som sommarbostäder.

Vid byggnaderna har ingen regelbunden återkommande årsreparation utförts, utan hafva länearkitekterna vid behof anmält om de reparationer, hvilka varit oundgängligen nödvändiga för byggnadernas bevarande mot förfall, och har Civilexpeditionen i Kejslerliga Staten för sådana reparationsarbetens utförande ställt till Öfverstyrelsens disposition:

under år 1911	.....	11,276	mark
» » 1912	.....	7,514	»
» » 1913	.....	1,500	»

Såsom på platserna boende vakter hafva anstälts till stor del f. d. underbefäl vid de upplösta reservkompanierna.

F. d. Finska kadettkåren i Fredrikshamn.

Af. f. d. finska kadettkårens byggnadskomplex kvarstår under Öfverstyrelsens vård:

den senast utförda stora internatsbyggnaden med invidliggande manegebyggnad;

den s. k. laboratoriebyggnaden;

lasaretsbyggnaden samt byggnaden för betjäning jämte invidliggande uthus.

Bland dessa byggnader har internatsbyggnaden för det mesta stått oanvänd, utom under de första månaderna af året, då densamma tagits i anspråk för att temporärt härbergera från Kejsardömet anlända värnepliktiga rekryter.

Lasaretsbyggnaden har under åren 1911 och 1912 disponerats af ryska militären.

För underhåll och uppvärmning af byggnaderna har Kejsarliga Senaten under den gångna treårsperioden ställt till Öfverstyrelsens förfogande ett årligt anslag af 6,320 mark.

Den närmaste vården om kadettkårens byggnader har handhafsats af den därtill utsedda intendenten, Öfverstelöjtnanten Waldemar Björk.

Reparationsarbeten i gården n:o 19 inom f. d. fästningen i Viborgs stad.

Medels skrifvelse N:o 1411 för den 18 juli 1911 gaf Öfverstyrelsen i uppdrag åt länebyggnadskontoret att i enlighet med upprättadt förslag verkställa särskilda reparationsarbeten i gården N:o 19 i f. d. fästningen i Wiborg, där en lokal upphyrts för inredande af ett lasarett för 8:de finländska skarpskytteregementets behof, och för hvilket ändamål ett anslag af 13,700 mark beviljats af Civilexpeditionen i Kejsarliga Senaten enligt dess skrifvelse N:o 1324 för den 14 juli 1911. Arbetet utfördes enligt kontrakt af den 2 augusti på entreprenad af byggmästaren L. L. Leivo samt afsynades den 8 november 1911.

VIII. Maskiningeniörens

vid öfverstyrelsen för allmänna byggnaderna årsberättelse för 1911—1913.

Af maskiningeniören har uppgjorts förslag och ritningar till de flesta maskintekniska anläggningarna, som förekomma i under åren 1911—1913 utförda ny- och tillbyggnader, men då uppgifter öfver dessa arbeten ingå i respektive arkitekters beskrifningar öfver byggnaderna i dess helhet, har undertecknad ansett onödigt att i sin berättelse upptaga dem. Följande förteckning upptager arbeten, som uteslutande varit af maskinteknisk natur och därför omhänderhafsats af maskiningeniören ensam.

Nylands län.

Kejslerliga senatens borg.

Ekonomiedepartementets Kanslis anslag N:o 444 af den 8 augusti 1913 för införande af självväljartelefoner ..... Fmk 15,000: —
Utfördes af Helsingfors Telefonförening.

Lappvikens centralanstalt.

Civilexpeditionen anslag N:o 2008 af den 18 november 1913 för anskaffande af en vattenboiler af koppar ..... Fmk 3,000: —
Utförda af A. B. Wesijohtoliike O. Y.

Finska normallyceum i Helsingfors.

Ecklesiastikexpeditionens anslag N:o 979 af den 11 augusti 1911 för anskaffande af nya dragregulatorer till ångpannorna samt för reparation af sagda pannor ..... Fmk 3,500: —
Utfördes af A. B. Wesijohtoliike O. Y.

Gamla finska fruntimmerskolan i Helsingfors.

Ecklesiastikexpeditionens anslag N:o 305 af den 6 mars 1912 för gasbelysningens utbytande mot elektriskt ljus samt för gashällugn i korridor ..... Fmk 3,670: —
Utfördes af Siemens & Halske och Gasverket.

Tekniska högskolan i Helsingfors.

Handels- och Industriexpeditionens anslag N:o 1272 af den 14 juli 1911 för anskaffande af tvänne nya lågtrycksångpannor ..... Fmk 8,500: —
Utfördes af A. B. Wesijohtoliike O. Y.

Åbo och Björneborgs län.

Länesjukhuset i Åbo.

Civilexpeditionens anslag N:o 697 af den 28 mars 1913 för-
anskaffande af en reservångpanna ..... Fmk 8,350: —
Utfördes af A. B. Wulcan i Åbo.

Upptagningsanstalten vid länesjukhuset i Åbo.

Civilexpeditionens anslag N:o 598 af den 4 april 1911 för än-
dringar af de s. k. permanenta baden ..... Fmk 1,800: —
Utfördes af A. B. Wesijohtoliike O. Y.

Svenska fruntimmersskolan i Åbo.

Ecklesiastikexpeditionens anslag N:o 347 af den 16 mars 1911
för införande af elektrisk belysning ..... Fmk 2,450: —
Utfördes af Elektricitetsverket i Åbo Aktiengesellschaft.

Åbo slott.

Ecklesiastikexpeditionens anslag N:o 1488 af den 1 december
1910 för inrättande af värmeledning ..... Fmk 6,000: —
Utfördes af A. B. Rob. Huber.

Raumo seminarium.

Ecklesiastikexpeditionens anslag N:o 664 af den 7 maj 1913
för utförande af elektrisk belysning ..... Fmk 4,953: 47
Ecklesiastikexpeditionens tillskottsanslag N:o 1468 af den 27
oktober 1913 ..... Fmk 600: —
Utfördes af Elektriska Aktiebolaget A. E. G.

Tavastehus län.

Pitkäniemi centralanstalt.

Civilexpeditionens anslag N:o 699 af den 12 april 1912 för anskaffande af accumulatorbatterier	Fmk 9,240: —
D:o, d:o tillskottsanslag N:o 2021 af den 8 november 1912 för värmelednings modernisering	Fmk 3,760: —

Sedan Nokia bruks A. B. erbjudit sig att för ett pris af 6 p. per kw. leverera elektrisk ström till anstalten, godkändes detta anbud af Kejslerliga Senaten, och bemyndigades Öfverstyrelsen att använda det beviljade anslaget för accumulatorbatteri till centralvärmeledningens modernisering.

Berttula uppfostringsanstalt.

Ecklesiastikexpeditionens anslag N:o 482 af den 17 april 1912 för elektrisk central	Fmk 22,550: —
Utfördes af Gottfr. Strömberg A. B.	

Finska klassiska lyceet i Tavastehus.

Ecklesiastikexpeditionens anslag af den 7 maj 1913 för vatten- ledningens förenande med stadens	Fmk 7,893: —
Utfördes af A. B. Rob. Huber.	

Viborgs län.

Länsfängelset i Viborg.

Justitieexpeditionens anslag N:o 1114 af den 26 november 1912 för ändring af centralvärmeledningen	Fmk 7,000: —
Utfördes af A. B. Rob. Huber.	

Kronoborgs landtbruksinstitut.

Jordbruksexpeditionens anslag N:o 909 af den 20 september 1912 för en ny ångpanna, pump och vattenledning	Fmk 9,995: —
Utfördes af A. B. Rob. Huber.	

S:t Michels län.

Döfstumsskolan i S:t Michel.

Ecklesiastikexpeditionens anslag N:o 481 af den 17 april 1912
 för vatten- och afloppsledningar ..... Fmk 6,984: —
 Utfördes af A. B. Rob. Huber.

Klassiska lyceet i S:t Michel.

Ecklesiastikexpeditionens anslag af den 7 maj 1913 för vatten-
 ledningens förenande med stadens ..... Fmk 4,244: —
 Utfördes af A. B. Rob. Huber.

Kuopio län.

Fagernäs centralanstalt.

Civilexpeditionens anslag N:o 573 af den 28 mars 1911 för
 anskaffandet af en ny ångpanna till vattenuppfodrings-
 verket ..... Fmk 2,000: —
 Utfördes af John Stenbergs maskinfabrik.

Allmänna sjukhuset i Joensuu.

Civilexpeditionens anslag N:o 2121 af den 3 december 1913 för
 anskaffandet af ny ångpanna ..... Fmk 2,000: —
 Utfördes af K. F. Dunderberg.

Vasa län.

Länesjukhuset i gamla Vasa.

Civilexpeditionens anslag N:o 663 af den 29 mars 1912 för an-
 skaffande af en ny pump och ångpanna ..... Fmk 7,422: —
 Utfördes af Ingeniörbyrån Axel Knorring.
 Civilexpeditionens anslag N:o 715 af den 12 april 1912 för in-
 förande af elektrisk belysning ..... » 7,160: —
 Utfördes af Wasa Elektricitets Aktiebolag.

Döfstumsskolan i Jyväskylä.

Ecklesiastikexpeditionens anslag N:o 652 af den 5 maj 1913
 för vattenledningens förenande med stadens ..... Fmk 7,850: —
 Utfördes af A. B. Wesijohtoliike O. Y.

Klassiska lyceet i Jyväskylä.

Ecklesiastikexpeditionens anslag N:o 658 af den 7 maj 1913
 för vattenledningens förenande med stadens ..... Fmk 2,850: —
 Utfördes af A. B. Wesijohtoliike O. Y.

Jyväskylä seminarium.

Ecklesiastikexpeditionens anslag N:o 650 af den 7 maj 1913 för
 vattenledningens förenande med stadens ..... Fmk 20,800: —
 Utfördes af A. B. Wesijohtoliike O. Y.

Uleåborgs län.

Samskolan i Brahestad.

Ecklesiastikexpeditionens anslag N:o 760 af den 14 juni 1912
 för införande af elektrisk belysning ..... Fmk 2,585: —
 Utfördes af Siemens & Halske.

Allmänna sjukhuset i Torneå.

Civilexpeditionens anslag N:o 698 af den 28 mars 1913 för inle-
 dande af elektrisk ljus ..... Fmk 1,502: —

Allmänna sjukhuset i Kajana.

Civilexpeditionens anslag N:o 700 af den 28 mars 1913 för elek-
 triska ljus- och kraftledningar ..... Fmk 4,765: —
 Utfördes af Zittings ingenjörbyrå.

Kajana seminarium.

Ecklesiastikexpeditionens anslag N:o 454 af den 6 april 1911 för vattenledning och aflopp	Fmk 14,900: —
Utfördes af A. B. Wesijohtoliike O. Y.	
Ecklesiastikexpeditionens anslag N:o 705 af den 29 maj 1913 för införandet af elektrisk belysning	» 5,401: —
Utfördes af Elektriska aktiebolaget A. E. G.	

Nylands län.

Gamla klinikum i Helsingfors.

Civilexpeditionens anslag N:o 1083 af den 22 juli 1910 för an- skaffandet af nya ångpannor	Fmk 16,000: —
Civilexpeditionens anslag N:o 2077 af den 29 december 1910 för anbringande af en ny varuhiss uti tvättinrättningen	» 3,500: —
Utfördes af John Stenbergs maskinfabrik.	
Civilexpeditionens anslag N:o 1672 af den 22 september 1911 för ny varmvattenapparat	» 2,400: —
Utfördes af A. B. Wesijohtoliike O. Y.	

Nya klinikum i Helsingfors.

Civilexpeditionens anslag N:o 1411 af den 4 september 1912 för installation af elektriska belysningsledningar	Fmk 2,530: —
Utfördes af Gottfr. Strömberg A. B.	

Barnbördshuset i Helsingfors.

Civilexpeditionens anslag N:o 2253 af den 22 december 1913 för anläggande af varmvattenledning i operationsafdel- ningen	Fmk 2,150: —
Utfördes af A. B. Wesijohtoliike O. Y.	

Ekenäs seminarium.

Ecklesiastikexpeditionens anslag N:o 665 af den 7 maj 1913 Fmk 4,012: 55
samt d:o, d:o tillskottsanslag N:o 1468 af den 27 oktober 1913 » 650: —
för inledande af elektrisk belysning.

Utfördes af Ekenäs stads elektricitetsverk.

Helsingfors, den 24 oktober 1914.

R. v. Nandelstadh.

STATISTISKA UPPGIFTER.

	Reserve- rade re- mont me- del från 1910		Beviljade anslag under åren 1911 —1913		Utbetalade remont-			
	År 1911	År 1912	År 1911	År 1912	År 1911	År 1912		
Regeringsbyggnader och för äm- betsverk upplåtna lokaler m. m.								
Kejslerliga Palatset	10,997	93	20,225	—	13,322	64	12,818	57
Kejslerliga Senatens borg	4,127	63	257,400	—	55,713	37	96,637	50
Generalguvernörens bostad	69	81	41,897	50	8,099	98	22,043	42
Generalguvernörens sommarbostad villan Bjälbo	—	—	26,340	29	9,302	70	8,948	82
Generalguvernörsadjointens bostad.....	—	—	17,510	—	11,030	69	4,089	60
Skolstyrelsens hus	—	—	7,728	—	1,583	55	1,566	46
Myntverket	1,268	84	4,300	—	2,043	78	354	25
Gården № 4 vid S. Esplanadgatan i Hel- singfors	—	—	—	—	—	—	—	—
Gårdarna N:ris 4—10 vid Alexandersgatan i Helsingfors.....	344	63	24,248	40	5,585	74	5,787	77
Gården N:o 1 vid Bergmansgatan	—	—	25,185	—	1,442	23	10,253	59
» » 2 » 2:dra linjen i Berghäll..	—	—	1,128	50	679	42	140	50
» » 29 » Boulevardsg. i H:fors ..	—	—	2,904	—	1,089	—	210	17
» » 36—38 vid Eriksgatan samt 41— 43 vid Wladimirsgatan i Helsingfors ..	13,359	50	4,290	—	13,356	97	2,272	89
Gården N:o 22 vid Kaserngatan i H:fors..	—	—	9,920	—	1,198	48	3,419	97
» » 38 » Nylandsgatan i H:fors	—	—	5,070	—	1,640	14	1,770	37
» » 8—12 vid Mauritzg. i H:fors ..	—	—	—	—	—	—	—	—
Posthuset i Helsingfors	1,824	83	16,090	25	4,971	22	9,341	27
D:o » Hangö	—	—	8,350	—	5,396	18	1,797	70
D:o » Åbo	846	76	5,206	—	1,646	76	3,300	—
D:o » Tavastehus	—	—	1,947	—	203	75	700	—
D:o » Wiborg	—	—	1,776	—	590	55	589	60
D:o » Eckerö	—	—	8,827	50	—	—	6,244	30
D:o » Salmis	—	—	450	—	—	—	450	—
D:o » Seinäjoki	—	—	1,595	—	164	—	530	—
F. d. Akademihuset i Åbo	—	—	19,288	—	12,022	44	4,847	09
Domkapitlets embetslokal i D:o	—	—	—	—	—	—	—	—
Länestyrelsens d:o i D:o	—	—	—	—	—	—	—	—
Guvernörsbostaden i D:o	—	—	4,451	—	—	—	848	—
Länelandtmäterikontoret i D:o.....	—	—	1,400	—	—	—	600	—
Domkapitlets hus i Borgå.....	—	—	3,219	—	1,232	03	112	—
Länestyrelsens hus i Tavastehus.....	—	—	21,208	—	12,073	67	2,291	30
Guvernörsbostaden i D:o	—	—	11,097	—	6,863	59	1,082	80
Länelandtmäterikontoret i D:o.....	—	—	—	—	—	—	—	—
Transport	32,839	93	553,051	44	171,252	88	203,047	94

	Reserve- rade re- mont me- del från år 1910		Beviljade anslag under åren 1911 —1913		Utbetalda remont-			
					År 1911		År 1912	
Transport	32,839	93	553,051	44	171,252	88	203,047	94
Biskopsgården i Nyslott.....	2,659	93	5,045	90	4,042	78	1,797	42
Hofrättshuset i Viborg	—	—	3,655	—	732	20	1,550	—
Presidenthuset i D:o	—	—	6,361	15	4,745	75	500	—
Guvernörsresidenset i D:o	215	70	500	—	85	—	—	—
Länestyrelsens hus i D:o	—	—	16,509	—	730	77	5,467	13
Länelandtmäterikontoret i D:o.....	—	—	9,700	—	450	—	406	—
Länebyggnadskontoret i D:o	—	—	50	—	—	—	—	—
Länestyrelsens f. d. hus i D:o	—	—	450	—	450	—	—	—
Länestyrelsens ämbetslokal i St Michel ..	—	—	6,539	30	4,349	05	1,740	—
Länelandtmäterikontorets d:o i D:o	195	55	2,300	—	—	—	891	77
Guvernörsbostaden i D:o	—	—	5,590	—	—	—	708	28
Domkapitelshuset i Nyslott	—	—	—	—	—	—	—	—
Guvernörsresidenset i Kuopio	—	—	4,800	—	1,689	30	2,544	23
Länestyrelsens ämbetslokal i D:o	—	—	2,381	—	349	11	695	85
Landtmäterikontorets d:o i D:o	—	—	620	—	105	67	200	—
Ämbetsverkensresidenshuset i Nikolaistad	—	—	15,552	—	1,284	10	1,319	69
Guvernörsbostaden i Nikolaistad (Industri- skolans hus)	—	—	3,020	—	—	—	—	—
Länelandtmäterikontoret i D:o.....	—	—	815	—	—	—	—	—
Länestyrelsens ämbetslokal i Uleåborg ..	—	—	3,279	—	1,800	—	1,007	93
Guvernörsbostaden i D:o	—	—	2,200	—	—	—	—	—
Länelandtmäterikontoret i Uleåborg.....	—	—	1,300	—	—	—	—	—
Summa	35,911	11	643,718	79	192,066	61	221,876	24
Öfriga verk och staten tillhöriga byggnader.								
Ministerstatssekretariatets hus i Petrograd	—	—	65,183	78	16,389	49	13,753	33
Kejsarbostaden i Willmanstrand.....	—	—	5,027	—	2,709	25	1,080	—
Fiskelägena i Viborgs län:								
a) vid Langinkoski	—	—	—	—	—	—	—	—
b) » Wuoksen	—	—	—	—	—	—	—	—
c) » Wuoksen	—	—	—	—	—	—	—	—
Nikkarila skogsvaktarenskola	—	—	—	—	—	—	—	—
Lotsverkets magasin å Skatudden i Hel- singfors	313	04	670	—	603	79	—	—
Kronomagasinet i Helsingfors.....	—	—	—	—	—	—	—	—
D:o i Ekenäs	—	—	—	—	—	—	—	—
Transport	313	04	70,880	78	19,702	53	14,833	33

kostnader		Mindre och brådskande arbeten un- der åren 1911—1913	Reserverade medel ur ny- och till- byggnads- anslaget från år 1910	Ny- och tillbyggnader under åren 1911—1913				Reserverade medel till år 1914					
				Beviljadt anslag		Använt belopp		Å ny- och tillbyggn. anslag		Å remont anslag			
175,743	70	31,852	81	36,569	62	803,356	30	656,549	34	180,492	24	14,177	27
1,442	96	453	96	—	—	665	—	665	—	—	—	—	—
1,254	05	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
508	—	277	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
480	55	1,151	75	—	—	9,247	—	887	55	—	—	—	—
4,987	90	1,073	10	—	—	24,887	—	22,138	54	2,748	46	3,786	10
4,758	03	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3,841	97
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
255	60	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
1,396	95	86	70	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
800	—	9	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	32	75	—	—	83,450	—	81,449	52	2,000	48	—	—
555	77	53	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
1,328	87	590	93	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
298	20	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
11,270	46	148	35	—	—	—	—	—	—	—	—	1,611	39
3,019	98	—	—	835	75	930	—	1,765	47	—	—	—	—
814	97	—	—	69,486	—	63,483	77	129,723	65	3,246	12	—	—
459	—	—	—	—	—	5,200	—	5,073	43	126	57	—	—
2,200	—	200	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
1,300	—	55	—	150	—	—	—	—	—	—	—	—	—
212,874	99	35,984	35	107,041	37	991,219	07	899,252	50	188,613	87	23,416	73
23,000	—	914	87	—	—	—	—	—	—	—	—	2,049	73
1,147	—	171	—	3,171	69	—	—	1,852	50	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
321	15	190	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	15,900	—	—	—	15,900	—	—	—	—	—
24,468	15	1,275	87	19,071	69	—	—	17,752	50	—	—	2,049	73

	Reserve- rade re- mont me- del från år 1910		Beviljade anslag under åren 1911 —1913		Utbetalade remont-			
					År 1911		År 1912	
Transport	313	04	70,880	78	19,702	53	14,833	33
Kronomagasinet i Åbo	—	—	8,517	50	1,849	50	742	—
D:o i Kasteholm	—	—	—	—	—	—	—	—
D:o i Tavastkyrö	—	—	600	—	—	—	—	—
D:o i Tavastehus	—	—	—	—	—	—	—	—
D:o i Tammerfors	—	—	—	—	—	—	—	—
D:o i Viborg	—	—	400	—	302	—	—	—
D:o i Kristina	—	—	1,125	—	—	—	506	50
D:o i Nyslott	—	—	1,350	—	—	—	1,302	26
D:o i Nikolaistad	—	—	337	—	—	—	336	80
D:o i Joensuu	—	—	225	—	—	—	225	—
Imatra hotel	—	—	3,800	—	2,099	99	1,693	27
Punkaharju hotel	—	—	—	—	—	—	—	—
Salmis prästgård	—	—	—	—	—	—	—	—
Enare kyrkoherdebol.	—	—	—	—	—	—	—	—
Salmis postkontor	—	—	—	—	—	—	—	—
Summa	313	04	87,235	28	23,954	02	19,639	16
Högre undervisningsanstalter samt för vetenskapliga, konstnärliga och tekniska ändamål uppförda byggnader.								
Historiskt-arkeologist-etnografiskt museum i Helsingfors	—	—	8,517	—	—	—	4,916	12
Cygnæi galleri	—	—	1,573	50	854	92	618	59
Meteorologiska centralanstalten	—	—	3,934	50	914	99	1,551	56
Vetenskapliga och litterära föreningarnas hus i Helsingfors	—	—	5,061	—	968	44	3,593	55
Statsarkivet	—	—	67,700	—	29,466	08	13,034	59
Tekniska högskolan	—	—	33,171	89	18,418	80	6,804	07
Ateneum	2,438	79	27,630	—	10,387	50	8,349	72
Agrikultur-ekonomiska försöksanstalten »Ånäs»	—	—	5,800	—	—	—	—	—
Fredriksbergs drakstation	—	—	1,642	60	—	—	864	28
Animalvaccindepoten i Helsingfors	—	—	1,691	40	905	16	248	91
Juupajoki forstvärdstation	—	—	—	—	—	—	—	—
Lepaa trädgårdsinstitut	—	—	—	—	—	—	—	—
Kurkijoki landtmannaskola	—	—	—	—	—	—	—	—
Mustiala D:o	—	—	—	—	—	—	—	—
Summa	2,438	79	156,721	89	61,915	89	39,981	39

kostnader		Mindre och brådskande arbeten under åren 1911—1913		Reserverade medel ur ny- och tillbyggnadsanslaget från år 1910		Ny- och tillbyggnader under åren 1911—1913				Reserverade medel till år 1914			
						Beviljad-anslag		Använt belopp		Å ny- och tillbyggn. anslag		Å remont anslag	
År 1913													
24,468	15	1,275	87	19,071	69	—	—	17,752	50	—	—	2,049	73
5,840	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	600	—
—	—	4	80	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	115	66	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
42	—	300	—	—	—	—	—	—	—	—	—	576	50
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	626	84	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	27	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	15,150	—	15,150	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	20,000	—	20,000	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	4,126	30	3,720	80	405	50	—	—
30,350	15	2,350	17	19,071	69	39,276	30	56,623	30	405	50	3,226	23
3,586	33	4,597	22	60,076	99	169,296	95	157,072	33	72,212	32	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
1,356	34	1,781	21	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
391	52	95	09	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
15,706	03	5,322	15	—	—	—	—	—	—	—	—	9,200	—
7,675	57	2,589	75	—	—	—	—	—	—	—	—	107	99
10,785	30	4,915	29	—	—	—	—	—	—	—	—	218	64
5,795	80	106	48	—	—	3,200	—	3,200	—	—	—	—	—
595	—	250	—	—	—	5,700	—	5,458	—	242	—	146	05
443	72	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	212	90	—	—	97,000	—	97,000	—	—	—	—	—
—	—	6,084	25	—	—	72,100	—	67,497	09	4,602	91	—	—
—	—	129	83	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	24,000	—	3,589	75	20,410	25	—	—
46,335	61	26,084	17	60,076	99	371,296	95	333,817	17	97,467	48	9,672	68

	Reserve- rade re- mont me- del från år 1910		Beviljade anslag under åren 1911 —1913		Utbetalade remont-			
					År 1911		År 1912	
Militiebyggnader i Finska Statens vård.								
F. d. Kadettkårens byggn. i Fredrikshamn	—	—	—	—	—	—	—	—
Samtliga reservkompanier	—	—	—	—	—	—	—	—
Summa	—	—	—	—	—	—	—	—
Gaturemonter.								
Nylands län	2,355	75	65,790	76	5,295	93	333	90
Åbo och Björneborgs län	—	—	18,494	—	693	12	—	—
Tavastehus län	—	—	550	—	—	—	—	—
Viborgs län	—	—	24,830	—	18,648	50	—	—
St: Michels län	—	—	—	—	—	—	—	—
Kuopio län	—	—	—	—	—	—	—	—
Vasa län	626	16	482	45	479	60	—	—
Uleåborgs län	—	—	—	—	—	—	—	—
Petrograd	—	—	4,000	—	—	—	—	—
Summa	2,981	91	114,147	21	25,117	15	333	90

kostnader	Mindre och brådskande arbeten un- der åren 1911—1913	Reserverade medel ur ny- och till- byggnads- anslaget från år 1910	Ny- och tillbyggnader under åren 1911—1913		Reserverade medel till år 1914		
			Beviljadt anslag	Användt belopp	Å ny- och tillbyggn. anslag.	Å remont anslag	
—	—	—	—	—	—	—	—
—	163 90	—	—	—	—	—	1,500
—	163 90	—	—	—	—	—	1,500
25,397 69	25 —	—	37,600 —	900 —	36,700 —	—	31,770 40
12,018 34	—	—	—	—	—	—	5,475 66
550 —	—	—	—	—	—	—	—
580 —	—	—	—	—	—	—	5,200 —
—	—	—	—	—	—	—	—
—	400 —	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—
4,000 —	—	—	—	—	—	—	—
42,546 03	425 —	—	37,600 —	900 —	36,700 —	—	42,446 06

	Reserve- rade re- mont me- del från 1910		Beviljade anslag under år 1911— 1913		Utbetalade remont-			
					År 1911		År 1912	
Skolor.								
<i>Nylands län.</i>								
Svenska normallyceet i Helsingfors	99	55	16,388	40	6,385	90	6,669	94
Finska d:o i D:o	—	—	12,659	60	2,480	76	6,893	85
Svenska reallyceet i D:o	—	—	24,414	10	15,276	11	5,976	79
Finska d:o i D:o	—	—	14,167	40	5,233	41	6,441	65
Svenska fruntimmerskolan i D:o	340	—	20,629	40	6,570	54	8,124	98
Finska d:o i D:o	—	—	13,027	—	6,653	68	3,336	80
Nytt skolhus för finska frunt. i D:o	—	—	—	—	—	—	—	—
Industriskolan i D:o	380	30	4,390	—	1,297	84	1,097	75
Blindskolan i D:o	—	—	8,471	70	2,645	89	4,462	07
Svenska klassiska lyceet i Borgå	—	—	10,124	50	4,305	94	4,295	56
Döfstumskolan i D:o	188	—	8,888	60	2,797	33	2,648	85
Elementarskolan i Lovisa	—	—	3,733	30	1,100	—	496	75
Husmoderskolan i Sammatti	—	—	5,410	70	2,000	—	3,225	—
Summa	1,007	85	142,304	70	56,747	40	53,669	99
<i>Åbo och Björneborgs län.</i>								
Svenska klassiska lyceet i Åbo	—	—	24,225	—	3,300	—	2,875	02
Finska klassiska lyceet i D:o	—	—	6,492	—	5,060	15	1,950	—
Svenska reallyceet i D:o	—	—	11,002	—	3,500	—	5,035	89
Finska d:o i D:o	1,500	—	7,679	85	1,778	—	3,737	50
Svenska fruntimmerskolan i Åbo	—	—	7,677	—	2,396	20	2,849	62
Finska d:o i D:o	—	—	8,777	—	4,600	—	2,212	52
Industriskolan i D:o	—	—	2,060	—	894	68	197	10
Döfstumskolan i D:o	—	—	6,034	40	1,800	—	1,950	—
Finska klassiska lyceet i Björneborg	1,100	—	9,506	40	3,821	65	3,748	95
Realläroverket i Mariehamn	—	—	8,406	—	3,790	60	2,248	30
F. d. elementarläroverket i Mariehamn	—	—	1,964	—	800	—	448	20
Summa	2,600	—	93,823	65	31,741	28	27,253	10
<i>Tavastehus län.</i>								
Klassiska lyceet i Tavastehus	—	—	3,560	40	1,301	64	1,180	46
D:o d:o i Tammerfors	—	—	3,303	—	800	—	1,875	—
Reallyceet i D:o	—	—	6,035	30	3,199	98	1,799	96
Tekniska institutet i D:o	—	—	—	—	—	—	—	—
Perttula anstalt för andesvaga barn	477	12	10,138	30	3,979	02	3,673	22
Summa	477	12	23,037	—	9,280	64	8,528	64

kostnader		Mindre och brådskande arbeten under åren 1911—1913		Reserverade medel ur ny- och tillbyggnadsanslaget från år 1910		Ny- och tillbyggnader under år 1911—1913			Reserverade medel till år 1914			
						Beviljad anslag		Använt belopp	Å ny- och tillbyggn. anslag		Å remont anslag	
År 1913												
2,514	17	608	15	—	—	—	—	—	—	811	49	
2,557	77	1,016	17	—	—	—	—	—	—	561	84	
3,969	15	1,296	20	—	—	—	—	—	—	—	—	
339	20	—	—	—	—	386,000	300,352	37	85,647	63	1,110	30
5,633	92	1,553	24	—	—	2,000	1,659	59	340	41	521	22
2,337	82	14	—	—	—	23,670	23,185	72	—	—	689	18
—	—	—	—	—	—	300,000	—	—	300,000	—	—	—
1,668	17	2,585	83	—	—	—	—	—	—	—	321	83
1,238	89	—	—	—	—	20,700	20,700	—	—	—	—	—
1,469	10	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
3,431	85	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
2,119	80	429	90	21,499	99	—	2,889	54	—	—	—	—
185	68	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
27,465	52	7,503	49	21,499	99	732,370	348,787	22	385,988	04	4,015	86
9,232	05	504	77	—	—	30,000	26,825	06	3,174	94	8,815	90
1,140	75	—	—	1,737	—	—	—	—	—	—	—	—
2,423	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
1,735	81	864	—	6,944	89	3,300	8,241	61	—	—	118	14
2,427	—	105	85	—	—	2,450	2,450	—	—	—	—	—
1,871	50	153	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
940	26	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
2,270	40	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
1,816	20	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
2,346	90	267	70	—	—	—	—	—	—	—	—	—
712	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
26,915	87	1,895	32	8,681	89	35,750	37,516	67	3,174	94	8,934	04
785	31	29	—	—	—	7,893	7,875	90	—	—	—	—
627	94	2,924	84	—	—	—	—	—	—	—	—	—
1,035	29	9	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	247,000	104,577	24	142,422	76	—	—
2,460	51	54	60	100,924	38	40,550	136,811	28	4,663	10	—	—
4,909	05	3,017	44	100,924	38	295,443	249,264	42	147,085	86	—	—

	Reserve- rade re- mont me- del från 1910		Beviljade anslag under år 1911— 1913		Utbetalade rement-			
					År 1911		År 1912	
<i>Viborgs län.</i>								
Svenska klassiska lyceet i Viborg	—	—	9,741	50	3,227	89	3,130	35
Finska d:o d:o i D:o	—	—	13,934	60	6,563	50	3,136	11
Finska reallyceet i D:o	—	—	14,470	40	4,549	65	4,948	10
Svenska fruntimmerskolan i Viborg	—	—	8,651	—	2,401	80	1,155	—
Finska d:o i D:o	—	—	9,626	40	5,600	—	1,543	25
F. d. finska d:o i D:o	—	—	3,000	—	—	—	—	—
Finska reallyceet i Sordavala	—	—	13,167	—	5,278	45	5,426	30
Finska fruntimmersskolan i Sordavala	—	—	1,171	95	—	—	243	75
Summa	—	—	73,762	85	27,621	29	19,582	86
<i>S:t Michels län.</i>								
Finska klassiska lyceet i S:t Michel	—	—	5,856	60	2,786	55	1,797	84
Döfstumskolan i D:o	651	80	7,363	30	3,674	90	1,755	10
Finska reallyceet i Nyslott	—	—	5,070	50	1,615	05	958	49
Summa	651	80	18,290	40	8,076	50	4,511	43
<i>Kuopio län.</i>								
Finska klassiska lyceet i Kuopio	—	—	6,216	—	1,699	—	1,725	—
Industriskolan i D:o	—	—	3,170	—	564	06	469	25
Döfstumskolan i D:o	—	—	7,866	30	2,798	59	1,500	—
Blindskolan i D:o	585	—	13,395	40	6,092	90	2,697	81
Finska klassiska lyceet i Joensuu	—	—	18,651	95	9,706	76	3,552	17
Finska fruntimmersskolan i Joensuu.....	—	—	—	—	—	—	—	—
Summa	585	—	49,299	65	20,861	31	9,944	23
<i>Vasa län.</i>								
Svenska klassiska lyceet i Nikolaistad	—	—	8,258	20	3,713	50	2,428	—
Finska reallyceet i D:o	—	—	6,603	—	3,669	80	1,273	35
Svenska fruntimmersskolan i Nikolaistad..	—	—	7,288	70	1,985	15	3,225	—
Finska d:o i D:o ..	—	—	4,432	—	1,409	66	1,865	—
Industriskolan i D:o ..	—	—	1,920	—	718	85	377	35
F. d. finska fruntimmersskolan i Nikolaistad	—	—	1,324	65	895	50	290	—
Finska klassiska lyceet i Jyväskylä	—	—	3,271	—	704	50	1,168	20
Finska fruntimmersskolan i D:o	—	—	4,381	50	1,390	—	819	70
Döfstumskolan i D:o	—	—	5,428	20	2,858	60	1,497	60
D:o i Jakobstad	—	—	4,920	60	1,707	50	1,192	40
Summa	—	—	47,827	85	19,053	06	14,136	60

kostnader		Mindre och brådskande arbeten un- der åren 1911—1913		Reserverade medel ur ny- och till- byggnads- anslaget från år 1910		Ny- och tillbyggnader under år 1911—13				Reserverade medel till år 1914			
						Beviljad anslag		Använt belopp		A ny- och tillbyggn. anslag		Å remont anslag	
3,331	55	2,271	20	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
2,784	60	199	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
4,966	90	104	66	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
1,061	95	942	85	—	—	—	—	—	—	—	—	3,625	—
2,218	25	1,282	10	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
2,992	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
2,138	65	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
928	20	2,329	15	39,812	57	7,060	—	42,725	01	91	—	—	—
20,422	10	7,128	96	39,812	57	7,060	—	42,725	01	91	—	3,625	—
1,255	91	255	—	—	—	4,744	—	4,372	76	243	84	—	—
2,460	86	142	50	—	—	6,984	—	6,984	—	—	—	—	—
2,310	41	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
6,027	18	397	50	—	—	11,728	—	11,356	76	243	84	—	—
2,690	29	17	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
2,118	29	10	—	—	—	3,450	—	3,445	26	—	—	—	—
3,556	68	159	73	—	—	12,400	—	12,393	92	—	—	—	—
5,092	92	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
5,336	40	919	10	8,827	70	2,447	80	10,555	80	718	90	—	—
—	—	—	—	—	—	251,500	—	251,474	23	—	—	—	—
18,794	58	1,105	83	8,827	70	269,797	80	277,869	21	718	90	—	—
1,720	24	10	70	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
1,227	05	9	75	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
1,532	20	44	90	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
1,020	80	123	35	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
739	77	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
67	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
971	—	—	—	—	—	7,850	—	7,850	—	—	—	—	—
1,656	50	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
927	40	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
1,970	60	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
11,832	56	188	70	—	—	7,850	—	7,850	—	—	—	—	—

	Reserve- rade re- mont me- del från 1910		Beviljade anslag under år 1911— 1913		Utbetalade remont-			
					År 1911		År 1912	
<i>Uleåborgs län.</i>								
Finska klassiska lyceet i Uleåborg.....	—	—	12,412	70	3,986	07	4,070	98
Finska reallyceet i D:o	—	—	3,546	—	639	68	1,555	43
Svenska samskolan i D:o	—	—	4,128	20	1,968	48	690	35
Finska fruntimmersskolan i Uleåborg	—	—	6,856	20	2,965	70	2,524	95
Döfstumskolan i D:o	2,500	—	8,156	40	5,999	09	2,290	52
Elementarskolan i Brahestad	—	—	—	—	—	—	—	—
Heta folkskola i Enontekiö	—	—	—	—	—	—	—	—
Summa	2,500	—	35,099	50	15,559	02	11,132	23
Summa för hela landet	7,821	77	490,445	60	188,940	50	148,759	08
Seminarier.								
Svenska seminariet i Ekenäs	—	—	25,419	20	10,200	—	9,000	—
Finska d:o i Raumo.....	—	—	14,433	80	4,054	55	4,948	82
D:o d:o i Sordavala	—	—	24,394	20	11,644	15	6,853	45
D:o d:o i Heinola	583	99	17,245	—	6,500	—	7,125	—
Svenska d:o i Nykarleby	—	—	12,563	25	6,326	10	2,908	—
Finska d:o i Jyväskylä	—	—	20,336	50	9,973	—	5,922	—
D:o d:o i Brahestad	—	—	11,469	50	2,579	15	5,033	80
D:o d:o i Kajana.....	193	20	19,390	—	10,116	54	4,273	15
Normalskolan vid seminariet i Kajana	—	—	735	—	—	—	—	—
Summa	777	19	145,986	45	61,393	49	46,064	22
Fornminnen.								
Raseborgs slottsruin.....	—	—	4,517	60	2,197	40	1,575	—
Åbo slott	—	—	13,202	—	2,790	45	2,259	—
Åbo domkyrka	—	—	5,971	—	—	—	2,085	16
Kustö slottsruin.....	—	—	1,889	27	850	—	825	—
Kastelholms slottsruin.....	—	—	3,742	60	1,600	—	1,500	—
Kexholms slott och fästningsområde.....	—	—	—	—	—	—	—	—
Olofsborgs slott	—	—	3,821	—	1,540	—	1,054	27
Kajaneborg	—	—	200	—	200	—	—	—
Obeliskan å salutorget i Helsingfors.....	—	—	2,650	—	—	—	2,325	—
Summa	—	—	35,993	47	9,177	85	11,623	43

kostnader		Mindre och brådiskande arbeten under åren 1911—1913		Reserverade medel ur ny- och tillbyggnadsanslaget från år 1910		Ny- och tillbyggnader under år 1911—1913				Reserverade medel till år 1914			
						Beviljadt anslag		Använt belopp		Å ny- och tillbyggn. anslag		Å remont anslag	
År 1913													
3,657	62	296	05	78	15	—	—	—	—	—	—	—	—
1,071	—	20	85	—	—	600	—	600	—	—	—	—	—
1,106	80	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
857	23	—	—	1,091	—	—	—	—	—	—	—	—	—
1,964	06	318	40	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	758	51	99,808	—	147,585	—	242,894	25	4,498	75	—	—
—	—	507	50	—	—	26,934	40	26,412	15	—	—	—	—
8,656	71	1,901	31	100,977	15	175,119	40	269,906	40	4,498	75	—	—
125,023	57	23,138	55	280,723	68	1,535,118	20	1,245,275	69	541,801	33	16,574	90
5,108	79	1,249	75	—	—	4,012	55	—	—	4,012	55	1,110	41
4,780	—	1,050	—	—	—	4,953	47	4,700	—	253	47	600	—
4,919	20	2,047	55	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
3,619	59	—	—	1,065	—	2,330	—	1,987	25	1,407	75	583	99
3,138	—	119	—	—	—	5,500	—	5,437	71	—	—	—	—
3,711	50	145	—	—	—	20,800	—	20,800	—	—	—	—	—
3,705	45	1,982	05	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
4,471	59	—	—	—	—	20,301	—	20,242	—	—	—	—	—
734	27	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
34,188	39	6,593	35	1,065	—	57,897	02	53,166	96	5,673	77	2,294	40
595	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	147	60
8,142	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
3,867	61	1,853	61	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
214	20	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
642	60	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
1,175	75	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
325	—	150	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
14,962	16	2,003	61	—	—	—	—	—	—	—	—	147	60

	Reserve- rade re- mont me- del från 1910		Beviljade anslag under år 1911— 1913		Utbetalade remont-	
					År 1911	År 1912
Sjukhus.						
<i>Nylands län.</i>						
Gamla klinikum i Helsingfors	17,570	32	31,132	—	28,558 07	8,238 10
Nya d:o i D:o	7,620	19	33,319	—	3,844 88	12,929 08
Kirurgiska sjukhuset i Helsingfors	36	64	90,078	25	26,851 68	14,096 52
Barn d:o i D:o	2,286	59	27,467	—	12,518 90	10,659 62
Barnbördshuset i D:o	1,944	94	22,189	91	8,268 41	6,805 27
Gumtäkt sjukhus i D:o	—	—	13,767	50	4,947 50	4,034 16
Universitetsklinikernas nybyggnad	—	—	—	—	—	—
Allmänna sjukhuset i Lovisa	—	—	1,990	—	700	240
Summa	29,458	68	219,943	66	85,689 44	57,002 75
<i>Åbo och Björneborgs län.</i>						
Länesjukhuset i Åbo	254	—	31,466	60	12,498 72	9,406 07
Allmänna sjukhuset i Björneborg	—	—	5,085	—	2,411 96	1,439 08
D:o d:o i Godby	—	—	2,748	—	839 88	1,490 65
Summa	254	—	39,299	60	15,750 56	12,335 80
<i>Tavastehus län.</i>						
Länesjukhuset i Tavastehus	10,705	40	12,843	—	17,646 21	3,531 91
Allmänna sjukhuset i Tammerfors	—	—	5,990	—	—	—
Orivesi leprasjukhus	—	—	2,677	—	1,006	1,020
Summa	10,705	40	21,510	—	18,652 21	4,551 91
<i>Viborgs län.</i>						
Länesjukhuset i Viborg	14,000	—	77,703	40	20,576 17	44,557 05
Allmänna sjukhuset i Sordavala	1,450	—	23,283	—	14,113 15	6,534 87
Summa	15,450	—	100,986	40	34,689 32	51,091 92
<i>S:t Michels län.</i>						
Länesjukhuset i S:t Michel	907	05	12,932	—	4,848 22	4,920
Allmänna sjukhuset i Nyslott	—	—	5,899	—	3,052 27	1,659 43
Summa	907	05	18,831	—	7,900 49	6,579 43
<i>Kuopio län.</i>						
Länesjukhuset i Kuopio	3,335	—	14,526	12	7,304 33	5,101 67
Allmänna sjukhuset i Lahdentaka	1,203	30	—	—	42 70	—
Transport	4,538	30	14,526	12	7,347 03	5,101 67

kostnader		Mindre och bräds-kande arbeten un- der åren 1911—1913	Reserverade medel ur ny- och till- byggnads- anslaget från år 1910		Ny- och tillbyggnader under år 1911—1913		Reserverade medel till år 1914						
					Beviljad anslag	Använt belopp	Å ny- och tillbyggn. anslag		Å remont anslag				
9,610	23	3,040	64	—	—	26,100	—	26,099	90	—	—	1,481	47
15,294	97	2,176	30	—	—	2,530	—	2,530	—	—	—	3,535	89
35,355	98	9,186	02	—	—	4,500	—	3,568	75	931	25	13,695	17
4,858	—	2,709	86	—	—	—	—	—	—	—	—	43	25
3,078	93	247	45	—	—	—	—	—	—	—	—	3,602	18
4,508	01	47	70	14,281	01	—	—	14,277	45	—	—	—	—
—	—	—	—	2,251	95	—	—	—	—	1,597	15	—	—
1,050	—	370	50	—	—	14,000	—	9,540	—	4,460	—	—	—
73,756	12	17,778	47	16,532	96	47,130	—	56,016	10	6,988	40	22,357	96
9,595	29	1,131	48	—	—	22,350	—	21,300	12	1,048	61	—	—
1,041	68	230	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
407	75	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
11,044	72	1,361	48	—	—	22,350	—	21,300	12	1,048	61	—	—
1,682	53	1,859	02	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
5,989	93	2,147	60	54,279	61	6,600	—	60,879	16	—	—	—	—
636	19	384	43	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
8,308	65	4,391	05	54,279	61	6,600	—	60,879	16	—	—	—	—
26,025	83	3,602	87	80,130	59	408,714	—	487,766	18	937	83	273	37
3,237	99	4,658	50	3,300	—	4,850	—	1,550	—	—	—	—	—
29,263	82	8,261	37	83,430	59	413,564	—	489,316	18	937	83	273	37
2,061	22	2,875	13	—	—	13,085	—	12,807	80	—	—	1,600	—
965	80	498	35	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
3,027	02	3,373	48	—	—	13,085	—	12,807	80	—	—	1,600	—
3,994	74	4,403	75	26,766	68	1,280	—	25,641	95	—	—	1,440	—
—	—	66	97	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
3,994	74	4,470	72	26,766	68	1,280	—	25,641	95	—	—	1,440	—

	Reserve- rade re- mont me- del från 1910		Beviljade remont- anslag under år 1911, 1912 & 1913		Utbetalda remont-				
					År 1911		År 1912		
Transport	4,538	30	14,526	12	7,347	03	5,101	67	
Allmänna sjukhuset i Joensuu.....	1,798	55	22,860	—	13,082	18	5,746	40	
D:o d:o i Nurmes	—	—	2,721	—	1,080	—	835	95	
Summa	6,336	85	40,107	12	21,509	21	11,684	02	
<i>Vasa län.</i>									
Länesjukhuset i Mustasaari	—	—	20,349	—	5,985	25	6,242	40	
Summa	—	—	20,349	—	5,985	25	6,242	40	
<i>Uleåborgs län.</i>									
Länesjukhuset i Uleåborg	—	—	20,690	40	9,046	59	7,668	42	
Allmänna sjukhuset i Torneå	572	64	7,487	—	4,014	97	2,520	—	
D:o d:o i Rovaniemi	3,089	64	10,841	—	5,828	17	1,512	—	
D:o d:o i Kajana	—	—	6,904	—	—	—	896	85	
Läkarebostaden i Kittilä.....	—	—	1,300	—	—	—	—	—	
D:o i Muonio	597	54	3,000	—	546	60	—	—	
D:o i Enare	—	—	46,000	—	1,870	02	32,509	32	
D:o i Sodankylä.....	—	—	—	—	—	—	—	—	
Summa	4,259	82	96,222	40	21,306	35	45,106	59	
Summa för hela landet	67,371	80	557,249	18	211,482	83	194,594	82	
Sinnessjukhus.									
Lappviks centralanstalt i Helsingfors	1,884	54	31,975	—	7,847	28	8,998	19	
Sjahlö dårasyl.....	—	—	8,671	—	3,347	15	3,359	87	
Pitkäniemi centralanstalt	—	—	81,693	—	36,084	—	18,987	72	
Kexholms dårasyl.....	720	75	17,782	64	7,725	05	4,730	55	
Fagernäs centralanstalt	860	87	57,317	90	33,885	17	15,143	69	
Dårupptagningsanstalten i Åbo.....	—	—	5,766	—	2,993	—	2,383	85	
D:o i Viborg	396	—	3,841	—	1,803	80	1,862	03	
D:o i S:t Michel	—	—	2,862	—	838	—	1,440	—	
D:o i Mustasaari	—	—	10,062	—	1,340	50	1,268	50	
D:o i Uleåborg	863	05	4,569	—	2,479	06	2,040	—	
Summa	4,725	21	224,539	54	98,343	01	60,214	40	

kostnader		Mindre och brådskande arbeten åren 1911—1913	Reserverade medel ur ny- och tillbygg- nadsanslag- et från år 1910		Ny- och tillbyggnader år 1911—1913				Reserverade medel till år 1914				
År 1913					Beviljade anslag		Utbetalt		Å ny- och tillbyggn. anslag.		Å remont anslag.		
3,994	74	4,470	72	26,766	68	1,280	—	25,641	95	—	—	1,440	—
3,350	—	1,273	90	—	—	28,400	—	25,519	—	2,881	—	2,000	—
755	20	208	85	—	—	9,850	—	9,810	26	—	—	—	—
8,099	94	5,953	47	26,766	68	39,530	—	60,971	21	2,881	—	3,440	—
3,322	27	1,617	62	608	46	19,460	—	19,241	98	549	92	4,213	17
3,322	27	1,617	62	608	46	19,460	—	19,241	98	549	92	4,213	17
3,960	40	1,745	33	—	—	2,000	—	2,000	—	—	—	—	—
1,387	—	769	05	—	—	8,902	—	8,890	91	—	—	—	—
2,905	07	4,269	83	2,323	24	5,300	—	6,968	28	—	—	2,948	32
1,238	95	358	55	10,060	20	3,625	—	13,206	74	—	—	4,765	—
1,279	34	188	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
2,620	60	443	35	—	—	25,727	—	22,107	96	3,620	—	379	40
10,947	17	687	05	—	—	—	—	—	—	—	—	675	49
—	—	—	—	—	—	55,717	40	55,701	50	—	—	—	—
24,338	53	8,461	16	12,383	44	101,271	40	108,875	39	3,620	—	8,768	21
161,161	07	51,198	10	194,001	74	662,990	40	829,407	94	16,025	76	40,652	71
12,878	83	2,012	42	—	—	48,900	—	37,814	20	8,400	—	3,092	60
1,962	25	238	30	—	—	15,000	—	9,302	31	5,697	69	—	—
25,649	94	898	83	—	—	20,967	—	7,966	30	13,000	—	960	—
5,785	45	3,070	20	—	—	3,000	—	2,920	—	—	—	—	—
9,000	70	1,769	22	—	—	4,885	—	4,881	41	—	—	—	—
357	—	1,383	39	—	—	5,400	—	5,286	96	—	—	—	—
309	—	330	90	21,019	—	—	—	20,278	57	740	43	—	—
539	—	1,046	96	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
6,695	91	145	40	608	46	—	—	—	—	—	—	—	—
762	—	600	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
63,940	08	11,495	62	21,627	46	98,152	—	88,449	75	27,838	12	4,052	60

	Reserve- rade re- montme- del från år 1910	Beviljade remont anslag under år 1911, 1912 och 1913	Utbetalda remont-	
			År 1911	År 1912
Fängelser och polisstationer.				
Tukthuset i Åbo	—	3,206	—	1,351
Tukthuset i Helsingfors	—	2,386	20	578
Tukthuset i Tavastehus	—	1,175	—	377
Länsfängelset i Helsingfors	—	405	—	—
D:o » Åbo	—	673	80	350
D:o » Tavastehus	—	1,823	80	1,387
D:o » Viborg	—	7,362	—	280
D:o » St Michel	—	400	—	—
D:o » Kuopio	1,400	1,800	1,086	10
D:o » Vasa	—	410	—	—
D:o » Uleåborg	—	—	—	—
Arbetsfängelset i Wilmanstrand	—	760	100	—
Häradshäktet i Kastelholm	—	2,571	1,100	736
D:o » Kajana	—	1,025	461	15
D:o » Kittilä	—	900	400	500
Fångstationen å Riihimäki	—	2,017	361	77
D:o » Kouvola	—	4,682	1,300	2,075
D:o » Seinäjoki	—	2,578	352	830
Polisstationen » Hoplax	—	—	—	—
D:o » Lojo	—	—	—	—
D:o » Jokela	—	—	—	—
D:o » Antrea	—	—	—	—
D:o » Imatra	1,550	—	1,550	—
D:o » Kuokkala	—	—	—	—
D:o » Nykyrka Ino	—	—	—	—
D:o » Terijoki	—	—	—	—
D:o » Perkjärvi	—	—	—	—
Summa	2,950	34,174	80	6,760
				02
				9,076
				42
Skyddshem och tvångsuppfostrings- anstalter.				
Koivula för minderåriga manliga lagöfver- trädare	1,301	22,895	75	4,802
				33
				6,907
				04
Kotiniemi för minderåriga manliga lag- öfverträdare	—	10,583	—	2,978
				54
				3,103
				84
Sippola för minderåriga manliga lagöfver- trädare	—	14,055	—	3,482
				67
				5,368
				46
Transport	1,301	47,533	75	11,263
				54
				15,379
				34

kostnader		Mindre och brådskande arbete un- der åren 1911—1913	Reserverade medel ur ny- och tillbygg- nads anslä- get från år 1910	Ny- och tillbyggnader under år 1911—1913		Reserverade medel till år 1914				
				Beviljade anslag	Utbetalt	Å ny- och tillbyggn. ansl.		A remont ansl.		
1,235	—	—	—	2,700	2,632	15	—	—	—	—
973	—	—	2,650	5,500	4,371	42	3,523	51	828	10
797	52	—	—	—	—	—	—	—	—	—
405	—	1,077	51	—	—	—	—	—	—	—
71	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
376	—	595	75	—	—	—	—	—	—	—
6,550	60	126	—	18,599	56	125,425	108,710	94	35,313	62
398	35	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	707	79	—	—	—	—	—	—	1,800
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	412
735	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
389	72	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	923	—	—	—	—	—	—	—
1,135	62	—	—	—	—	—	—	—	—	—
1,130	60	—	—	—	—	—	—	—	—	—
952	45	—	—	—	1,100	—	955	56	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	60	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	16,100	—	16,091	35	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
15,149	86	2,567	05	22,172	56	150,825	132,762	42	38,837	13
12,466	44	651	40	62,831	14	129,900	192,208	33	522	81
4,500	—	727	31	—	—	82,000	79,055	73	—	—
5,145	—	1,695	36	—	—	1,400	390	75	1,009	25
22,111	44	3,074	07	62,831	14	213,300	271,654	81	1,532	06

	Reserve- rade re- montme- del från år 1910		Beviljade remont- anslag under år 1911, 1912 och 1913		Utbetalda remont-			
					Ar 1911		Ar 1912	
Transport	1,301	39	47,533	75	11,263	54	15,379	34
Ihantala för minderåriga manliga lagöfver- trädare	—	—	13,200	—	—	—	3,110	—
Vuorela för minderåriga kvinliga lagöfver- trädare	—	—	8,233	—	2,800	—	3,061	—
Käyrä asylinrättning	5,000	—	6,692	85	4,396	07	1,298	20
Koivikko d:o	—	—	38,875	—	12,858	50	15,535	29
Östensö d:o	—	—	9,700	—	—	—	—	—
Summa	6,301	39	124,234	60	31,318	11	38,383	83

kostnader		Mindre och brådiskande arbete un- der åren 1911—1913	Reserverade medel ur ny- och tillbygg- nads ansla- get från år 1910	Ny- och tillbyggnader under år 1911—1913		Reserverade medel till år 1914							
				Beviljade anslag	Utbetalt	Å ny- och tillbyggn. ansl.	A remont ansl.						
22,111	44	3,074	07	62,831	14	213,300	—	271,654	81	1,532	06	—	—
10,074	30	830	50	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
2,372	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
993	98	—	—	—	—	36,740	—	35,351	66	1,388	34	707	—
10,283	09	1,000	—	—	—	50,476	45	50,473	20	563	95	127	21
8,431	62	—	—	—	—	30,838	—	26,630	—	3,938	—	1,261	63
54,266	43	4,904	57	62,831	14	331,354	45	384,109	67	7,422	35	2,095	84